

První český arcibiskup

Arnošt z Pardubic

Časové úvahy

1

INFORMAČNÍ MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO LIDU - Č. 375

Cena K 2.50.

Vychází každý měsíc. Vydává Tiskové družstvo, tiskne Družstevní knihtiskárna v Hradci Králové, Adalbertinum. Zodpovědný redaktor Fr. Neuvirt. — Adresa redakce a administrace: Hradec Králové, Adalbertinum. Telefon 298 — Neobjednané rukopisy se nehonorují a nevracejí. — Reklamace v nezalepené obálce bez porta. — Redakční uzávěrka pro články 30. každého měsíce, krátké zprávy do 4. každého měsíce. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Pardubicích čís. jedn. 20.799.-III a 39. K podání určen pošt. úřad Hradec Králové I. Leden 1942. • Ročník XLV. • Celoroční předplatně K 28.—.

Levné a poučné náboženské brožury za chrámové lišty zašle:

Administrace „Časových úvah“, Hradec Králové, Adalbertinum.

V záležitostech peněžních obraťte se s důvěrou na

Lidové záložny

nebo

Ústřední záložnu lidovou

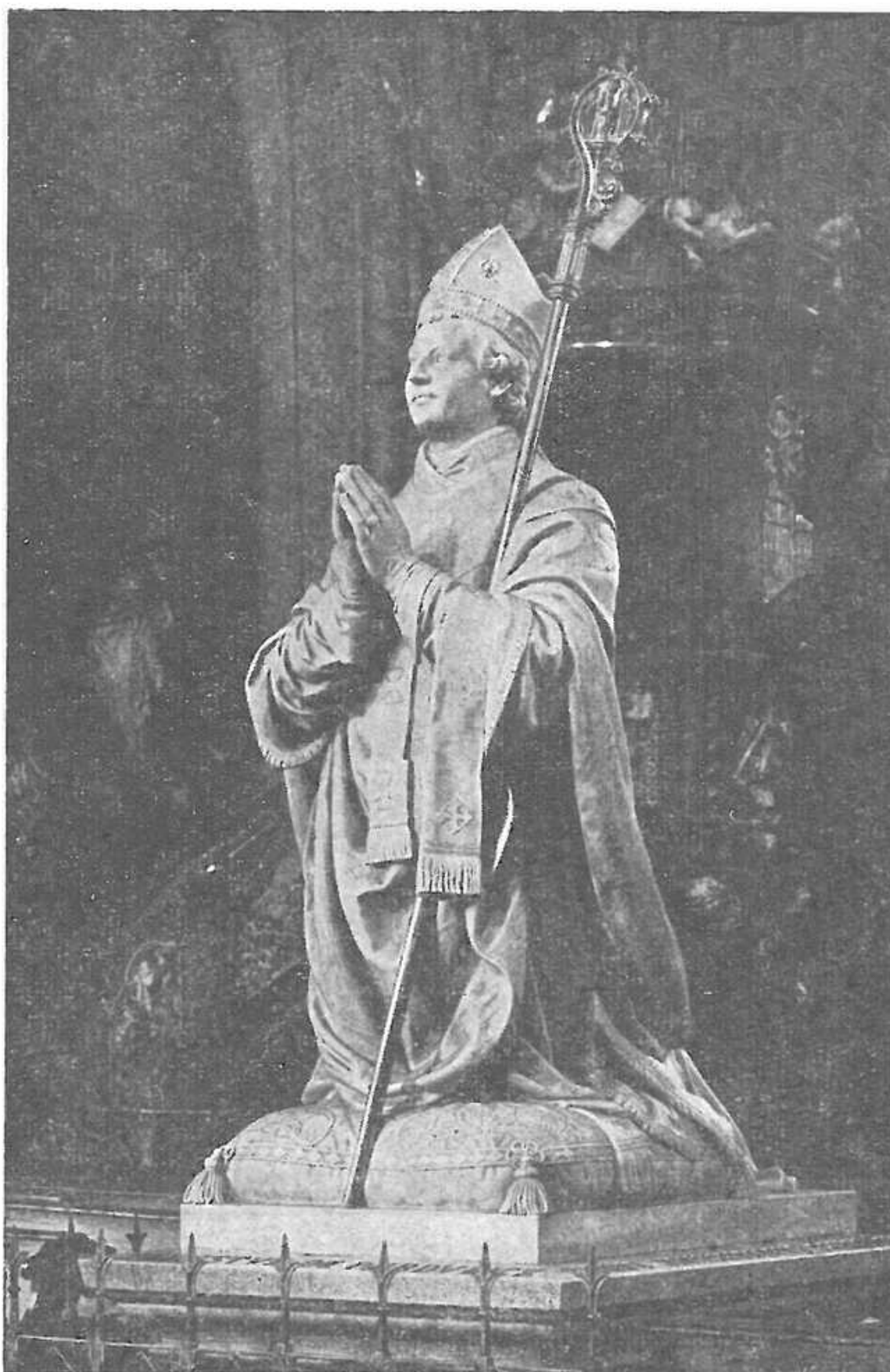
v Praze II., Spálená 17.

PRVNÍ
ČESKÝ ARCIBISKUP
ARNOŠT Z PARDUBIC.

MODLIT SE O HODNÉ KNĚZE.

V HRADCI KRÁLOVÉ V LEDNU 1942.

OBSAH: Velikost a dílo arcibiskupa Arnošta z Pardubic. Jan Dostálek. — Arnošt z Pardubic a Kladsko (Glatz). — Dr. Josef Tichý. Zprávy a udalosti z diecése. — 1941 21 - 28 = ? (Modlit se o hodné kněze.) Dr. Č. Tomiško. — Drobné zprávy.

*Náhrobní socha prvního českého arcibiskupa
Arnošta z Pardubic v chrámu P Marie v Kladsku (Glatz),
kde byl arcibiskup Arnošt pohřben r. 1364.*

VELIKOST A DÍLO ARCIBISKUPA ARNOŠTA Z PARDUBIC.

V dějinách našeho národa doba panování Otce vlasti Karla IV. patří k nejsvětlejšímu údobí a jest proto zvaná dobou zlatou. Skoro vše, co pro duševní i hmotné povznesení českého národa se stalo, dělo se buď k podnětům anebo za součinnosti prvního arcibiskupa pražského, Arnošta z Pardubic. Bylť Arnošt z Pardubic jedním z nejlepších přátel a rádců Karlových a požíval jeho neobmezené důvěry do té míry, že v nepřítomnosti Karlově za něho i veškeré vladařské povinnosti vykonával. Král Karel IV. dobře znal mimořádné kvality, všestranné schopnosti a vynikající osobní vlastnosti Arnoštovy. Karel IV. a Arnošt z Pardubic byli mimo to spojeni láskou k Bohu, k vlasti a národu svému a zasloužili se o národ způsobem, který nemá v dějinách jeho příkladu. Jako je zlatá doba dějin českých nemyslitelná bez Karla IV., tak také i bez Arnošta z Pardubic.

Čas a místo narození Arnoštovo nelze bezpečně zjistiti. Pravdě nejpodobnější jest náhled těch, kteří tvrdí, že se narodil na tvrzi Hostinné či Hostýně u Cuval poblíž Prahy. Tam také při železniční trati v malém sadu má Arnošt svůj pomník, který byl dne 30. června 1869 u přítomnosti kardinála ze Schwarzenbergů, 500 kněží a nepřehledného zástupu lidu slavnostně odhalen. Po delší dobu se nikdo o pomník ani o sad nestará: Tato skuteč-

nost působí na každého a zvláště na cizince trapným dojmem. Nikdo nemůže pochopiti, jak je možno na pomník a jeho okolí osobnosti v dějinách národa tak vynikající zapomínati.

Narození Arnoštovo kladou někteří do roku 1297, jiní do r. 1305. Otec Arnoštův se nazýval rovněž Arnošt a psal se z Hostýně. Byl královským purkrabím (županem) krále Jana Lucemburského v Kladsku (Glatz). V letech 1327—1330 vyměnil si panství Visenburk na Náchodsku za panství Pardubické a psal se pak z Pardubic.

První vzdělání nabyt Arnošt ve farní škole při chrámu P. Marie v Kladsku (Glatz). Z Kladska (Glatz) odešel Arnošt na studia do benedikt. kláštera v Broumově (Braunau) a potom do Prahy, kde na biskupské škole studoval svobodné umění. — K svobodnému umění náležely: gramatika (mluvnice), básnictví, řečnictví, logika, počty, vědy přírodní, hudba a zpěv.

Další odborná studia konal po 14 let v Itálii na universitách v Bologni a v Padově, kde dosáhl akademického stupně licenciátu práv. Arnošt již jako student vynikal péčí o chudé studenty a kněze, příkladnou skromností, pokorou i mimořádnými vědomostmi. Dokončiv svá studia odebral se k papežskému dvoru do Avignonu, kde byl posvěcen na kněze. Vrátil se do Prahy stal se kanovníkem při chrámu sv. Víta a r. 1339 děkanem kapitoly svatovítské. V roce 1342 meškal jako vyslanec krále Jana Lucemburského opět u papež. dvora v Avignoně. Po smrti biskupa Jana VI. z Dražic r. 1343 byl zvolen a papežem Klementem VI. jmenován biskupem pražským.

O této významné události jest napsáno v kronice toto: „Hlavou církve České po smrti starého biskupa Jana VI. z Dražic, jenž 5. ledna 1343 na věčnost se odebral, byl nyní nezapomenutelný každému Čechovi Arnošt z Pardubic; muž vysokého vzrůstu, krásné postavy a obyčejů ušlechtilých, co do ducha, vzdělanosti a známostí rovnající se všem nejpřednějším mužům věku svého, co do mravní povahy a mnohostranné způsobilosti nad jiné mnohé vynikající, první a nejvyšší ozdoba Pražské stolice arcibiskupské.«

Na biskupa byl Arnošt posvěcen Janem kardinálem-biskupem portským. Vrátiv se do Prahy, byl od duchovenstva, šlechty i lidu radostně a slavně uvítán. Ihned se dal do apoštolské práce a svolal ještě téhož roku synodu duchovenstva v Praze, na níž církevní kázeň, před tím uvolněná, byla přísnými tresty utvrzena a zavedena. Proti pověře, bludařům i lichvářům se vši rozhodnosti zakročeno. Mimo to Arnošt vykonal visitaci všech chrámů ve své rozsáhlé diecési, aby se o stavu jejich, ale také o potřebách diecése, stavu a činnosti duchovenstva přesvědčil a další reformy zařídil.

Na prosby krále Jana Lucemburského a syna jeho Karla IV. povýšil papež Klement VI. (Pater Roger) r. 1344 biskupství pražské na arcibiskupství, vyloučiv je z pravomoci arcibiskupa mohučského.

Papež Klement VI. byl původně opatem benediktinského kláštera a jako takový vychovatelem mladého královice českého Karla IV. na dvoře králů francouzských v Paříži, což nezůstalo bez blahodárných důsledků pro církevní a kulturní poměry zemí koruny české. Dávné toužebné přání Čechů zřízením arcibiskupství a samostatné metropole

církevní bylo splněno. Oč marně usiloval již Břetislav I., Přemysl Otakar I. a II. i Václav II., dosáhl mladý markrabě Karel IV., ale jeho věhlas Arnošta z Pardubic, jehož si Svatá Stolice oblíbila i vysoce vážila a později za svého prostředníka důležitých jednání používala, padal zde na váhu.

Arcibiskupovi pražskému podřízeno bylo stávající biskupství v Olomouci a nově zřízené biskupství v Litomyšli. A mělo býti i podřízeno biskupství ve Vratislavi (Breslau). Biskupem v Litomyšli byl jmenován opat premonstrátů Jan ze Středy, který se později stal i kancléřem Karla IV. V Litomyšli byli původně benediktini, od nich r. 1141 získali klášter premonstráti. K založení nového augustiniánského kláštera a kostela sv. Kříže, nynějšího proboštského, došlo až v roce 1357. Zřízení biskupství v Litomyšli r. 1344 dalo podnět k netušenému rozvoji tohoto města.

Téhož dne, kdy papežští vyslanci oděli Arnošta arcibiskupským palliem (dne 21. listopadu 1344), posvětil Arnošt z Pardubic základní kámen k nynějšímu chrámu sv. Víta, jehož stavba byla teprve v roce 1929 o Svatováclavském milleniu ukončena. Zvláštním papežským listem obdržel pak arcibiskup Arnošt z Pardubic a jeho nástupci právo korunovati české krále.

Když byl zvolen Karel IV. r. 1346 za krále římského, vyslal Arnošta z Pardubic jako svého zástupce a vyslance k papeži do Avignonu, aby sv. Otcí tuto volbu oznámil. Při tom se Arnošt zúčastnil korunovace Karlovy v Bonně dne 26. listopadu 1346. Po smrti Jana Lucemburského (1346) korunoval arcibiskup Arnošt za účasti 5 biskupů a 10 vévodů i četné šlechty a lidu krále Karla IV. a jeho

manželku Blanku 2. září 1347 v chrámu sv. Víta. Po prvé bylo tu užito koruny svatováclavské, Karlem porízené.

Karel IV. usiloval o obnovení liturgie slovanské, v čemž jej podporoval arcibiskup Arnošt, který vymohl na papeži Klementu VI. povolení vystavěti klášter pro mnichy slovanské z Dalmatska, Chorvatska a Bosny v Praze na »Slovanech« (nynější Emauzy). Mniši tito užívali při službách Božích jazyka staroslovanského a písma hlaholského. Karel IV. i arcibiskup Arnošt sledovali tím myšlenku ušlechtilou a dalekosáhlého významu. Chtěli rozkolnické Slovany i Řeky sjednotiti s Církví katolickou. Pro tuto velikou ideu získal Karel IV. mocného cara srbského Štěpana Dušana, který vládl nad téměř celým poloostrovem Thrackým.

Velikých zásluh o kulturu českých zemí zjednal si Arnošt z Pardubic tím, že povzbudil Karla IV. k založení university pražské. K žádosti Karlově vydal papež Klement VI. dne 26. ledna 1347 bullu, kterou zřízení vysokého učení v Praze povolil. Arcibiskup Arnošt byl jmenován kancléřem university. Arnošt z Pardubic pro universitu pražskou ze svého jmění učinil hojné nadání a sepsal její stanovy a řád studijní. V kronice je o tom zmínka následovně: »Vrchní řízení, pode jménem kancléře celé university, nemohl Karel za svého času nikomu svěřiti vhodnějším, nežli byl pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic.

K výstavbě hradu Karlštejna, který měl sloužiti za bezpečnou úschovnu korunovačních klenotů, drahocenného archivu i všech relikvií svatých, jež Karel IV. pietně opatroval, položil základní kámen dne 10. června 1348 za nepřítomného krále Karla

arcibiskup Arnošt z Pardubic. Dokončený hrad tento pak 27. března 1357 za účasti Karlovy posvětil. Téhož roku dne 9. července posvětil základní kámen k mostu Karlovu.

Nejpřednější péčí arcibiskupa Arnošta bylo odstraniti nedokonalosti jak u duchovenstva, tak i u věřících laiků. Za tím účelem svolal do Prahy první provinciální sněm církevní (na den 11. a 12. listopadu 1349) a pozval k účasti jak oba sufragány biskupy, tak i četné duchovenstvo. A dal pak upravití normy a zásady, dle nichž měli kněží úřad svůj konati a lid k dokonalému životu křesťanskému vésti. Tyto se pak staly po několik století pravidlem církevní kázně v Čechách i na Moravě. Jsa velice dbalý pořádku, založil dvoje církevní knihy. Knihy nadační, jež obsahují všechny listiny o zřízení chrámů, kaplí a klášterů a o všech darech a nadáních, které byly církvi věnovány, jakož i o povinnostech s nimi spojených. Druhé knihy byly stvrzovací a obsahují zápisy o usazování kněží na fary a jiná obročí.

Arcibiskup Arnošt pak horlivě visitoval rozsáhlou arcidiecési a bedlivě přihlížel k tomu, aby věřící lid i duchovenstvo církevních zákonů zachovávali. Stavbám kostelů a klášterů věnoval mimořádnou péči. Při chrámu sv. Víta dal svým nákladem vystavěti kapli sv. Antonína poustevníka a vyzdobiti ji malbami na skle. Založil a bohatě nadal kláštery: augustiniánů v Jaroměři r. 1349, v Sadské, Rokycanech i v Kladsku (Glatz). Zde měl připravenou jizbičku, zanášej se úmyslem složití arcibiskupský úřad a uchýliti se do tohoto kláštera.

K zvýšení zbožnosti lidu zavedl svátek »Přenesení sv. ostatků«, jenž se slavil 2. ledna, a »Den svá-

toští«, v pátek po neděli provodní. Od papeže vy-mohl slavení rorátních mší sv. v adventě (1358). Od něho pochází též pobožnost mariánská »Salve Regina« (Zdrávas Královno), se kterou dosud setkáváme se na večer po kompletáři v chrámech domi-nikánských. (V Praze u sv. Jiljí o půl sedmé na ve-čer.)

O jeho lásce k sociálně slabým svědčí špitály, které vystavěl v Českém Brodě, Příbrami a v Li-báni. Každého dne živil na svém dvoře 12 chudých a dával jim po dvou penězích. Na Velký pátek by-lo z jeho nařízení 70 velkých balíků sukna rozdě-leno a chudí potřebným šatem opatřeni. Mnohá milosrdenství prokazoval zchudlým řemeslníkům a chudým a ctnostným dívkám aby je uchránil mrav-ní zkáze. V době moru a hladu v létech 1358, 1359 a 1362 zachránil tisíce a tisíce lidí před bídou. Pro-kázal se vzorem obětavého pastýře i Samaritána svého svěřeného lidu. Arcibiskup Arnošt sám žil skromně, sebezapíravě a přísně. Spával na holé ze-mi, nebo hrubé pokrývce a vstával v půlnoci, aby s kaplany svými se modlil jitřní hodinky. Vykonav tyto i Mariánské ponořoval se sám v rozjímání. Vynikal vroucí zbožností, svatostí života a dětinnou oddaností k Matce Boží. O události z jeho dětství v chrámu P. Marie v Kladsku (Glatz) píše se v druhém článku. Jako arcibiskup uchyloval se každoročně do svého zámku v Příbrami a zde v kapli, po celý měsíc trval na modlitbách a rozjí-máních. Arkýř této kaple jest dosud zachován v budově vysoké báňské školy (býv. to zámek arci-biskupův). Chtěl míti sošku P. Marie Kladské stále před očima a proto její kopii buď sám zhotovil aneb vyřezati dal, a na oltáři své zámecké kaple

umístil. Obraz této sošky dal věrně malovati na skle okna kaple, jak jej r. 1635 P. Václav Joannides T. J. v zříceninách zámku příbramského našel a Boh. Balbín ve spise: »Diva Montis Sancti« zprávu o tom napsal. Soška P. Marie arcibiskupa Arnošta z Pardubic, kterou tak horoucně uctíval ve své zámecké kapli v Příbrami nalézá se v basilice na Svaté Hoře a s výšin Svatohorských, kde zvolila svůj stánek, volala po staletí a volá i nyní k sobě český lid. A jako byla Těšitelkou a Ochráňkyní velikému arcibiskupu Arnoštovi, tak byla, jest a doufáme, že bude i českému lidu.

Jest tudíž arcibiskup Arnošt z Pardubic, veliký ctitel mariánský, zakladatelem milostiplného poutního místa Svatohorského u Příbrami. Skláníme-li e v hluboké pokoře před milostnou soškou P. Marie na Svaté Hoře a přemólasme-li P. Marii své prosby za naše a našeho rodu duchovní i vezdejší potřeby, pak si připomeňme, že tak činíval před věky ctihodný arcibiskup Arnošt ve své kapli příbramské a věnujme i jemu naši něžnou, vděčnou vzpomínku. Vždyť si ji vším právem zaslouží.

Se jménem arcibiskupa Arnošta spojeni jsou tři krásné rukopisy latinské, věnované oslavě P. Marie. Jest to především »Mariale Arnesti« (Žaltář o chválách P. Marie). Obsahuje 150 rozjímání o ctnostech a přednostech P. Marie. Druhá kniha vznikla na rozkaz Arnoštův, jest to: »Laus Mariae« (Chvála Mariánská). Sestavil je představený kláštera kartusiánského v Praze-Smíchově, Konrád z Hainburgu, který byl vynikajícím duchovním básníkem středočeským. Třetí kniha: »Orationale Arnesti« (Modlitební kniha Arnoštova). Rukopis jest krásně zdobený. Na jedné stránce jest vyobrazen

Arnošt klečící před nejsv. Trojicí Boží. Kniha tato jest ozdobena znakem Arnoštovým, byla tudíž jeho majetkem.

Arcibiskup Arnošt byl všestranně činný. Neomezoval se jen na zduchovnění náboženského života, prohloubení a rozšíření učení Kristova, povznesení mravní úrovně kázně a pořádku věřících ve své diecési a celé české provincii církevní, ale byl prvním průkopníkem ušlechtilých snah kulturních, sociálních i hospodářských. Na svém dvoře měl dva písaře, kteří opisovali vzácné a dobré knihy, které pak Arnošt v kostelích, klášteřích i městech rozdával, bylť moderním apoštolem knihy. Z královské výsady ustanovoval veřejné notáře, kteří všude pořizovali smlouvy, závěti i jiné veřejné listiny, ovšem pro chudé, sirotky, vdovy, kláštery a chrámy bezplatně.

Se slavným italským básníkem Petrarkou, který byl r. 1356 hostem Karla IV. se seznámil a v přátelském styku až do své smrti setrval.

K jeho žádosti zrušil Karel IV. t. zv. Boží soudy, které byly přežitkem pohanského řádu a pověr. Své statky zveleboval, zakládal vinice a rybníky. Hrady a tvrze opravoval, města, jako Horš. Týn, Český Brod, Roudnici a Příbram dal opevniti. Po biskupu Janu VI. z Dražic získal hrad Supí Horu - Kyšperk, k němuž přikoupil dvě vsi, což není bez zajímavosti pro naše čtenáře z východních Čech.

Vedle své rozsáhlé a všestranné činnosti arcibiskupské, vpravdě apoštolské, kulturní, sociální i hospodářské za nepřítomného krále Karla IV. správu království českého vykonával. Věhlas Arnoštův byl tak veliký, že po smrti papeže Innocen-

ce VI. r. 1362 zamýšleli někteří kardinálové za papeže jej voliti.

Dne 15. června 1363 korunoval ve chrámu sv. Víta dvouletého krále Václava. Dlouho se zdráhal korunovati dvouleté dítě za krále, dokládaje, že korunovace není pouhý obřad. Korunované dítě, uvyklé královským poctám dá se těžko vésti a nenasnadno bude v něm probuditi hlubší smysl pro povinnosti panovnické. Musel však konečně povoliti nátlaku královu. Ukázala se tu křehkost Karlova a přílišná láska k vlastní krvi, která však měla pro Čechy zhoubné následky, které správně Arnošt předvídal. Tři dny později korunoval Arnošt čtvrtou manželku Karlovu, Elišku Pomořanskou za královnu českou. Zatím přiblížil se konec života Arnoštova. Nastal rok 1364, poslední v životě ctihodného arcibiskupa Arnošta. Počátkem května jel Arnošt za Karlem IV. do Budyšina (Bautzen) v Lužici. Tam sloužil na Boží hod svatodušní mši svatou v přítomnosti Karlově a pronesl krásné kázání, byl Arnošt skvělým řečníkem a kazatelem. Hned potom napaden byl prudkou zimnicí. Rozloučil se s císařem a dal se dovézti na svůj zámek v Roudnici. Zde učinil poslední vůli a vydal list o svém vidění v chrámu P. Marie v Kladsku (Glatzen). Posilněn svátostmi umírajících zesnul tiše v Pánu dne 30. června 1364 oplakáván Karlem IV. a celým národem. Pohřben byl, dle svého přání v chrámu P. Marie v Kladsku (Glatzen), kdež se nalézá krásná socha, představující Arnošta v rouše arcibiskupském, an klečí a hledí na milostný obraz P. Marie.

Kronikář ve svých dějinách, když zaznamenává smrt arcibiskupa Arnošta, velebí jej takto: »První a ze všech nejznamenitější arcibiskup pražský, Ar-

nošt z Pardubic, původce a zakladatel pořádku i kázně v diecési své před tím neznámých, jenž i duchovenstvu svému osobně svítil co vzor a příklad ctností všelikých a po smrti Innocence VI. bezmála i na stolicí papežskou povýšen býti měl, sešel z tohoto světa dne 30. června 1364 na zámku Roudnickém.«

Souvěký kanovník Vilém z Hasenburka napsal o arcibiskupu Arnoštovi tato slova chvály: »Jako hvězda uprostřed mlhy stkvěl se ctnostným životem a učeností. Bděl ustavičně nad stádem, jež mu Pán svěřil, a vyučoval lid cestě pravdy, až jeho péčí zmizely mrákoty bludu a nedbalosti v ostříhání zákona Hospodinova. Ukázala se milost Boha Spasitele našeho za posledních dnů těchto na jeho sluhovi Arnoštovi, ježž Otec milosrdenství a světel předešel nadhojným požehnáním sladkosti své, aby on vrstevníkům svým byl zrcadlem a potomkům vzorným příkladem«.

A přece Arnošt z Pardubic, jeden z nejskvělejších arcibiskupů a nejzasloužilejších synů národa českého zapadl v zapomenutí. Náboženskými bludy a bouřemi, jež brzo po smrti Arnošta zle v Čechách řádily byla památka jeho na dlouhé časy do pozadí zatlačena. Až teprve vlastenecký kněz Bohuslav Balbín T. J., slavný rodák hradecký, vydav r. 1664 životopis Arnoštův, vděčně vzpomínky na něho v lidu českém oživil. Z té příčiny napsána i tato nedokonalá, osobnost a působení Arnoštova z daleka nepostihující úvaha, »má-li« dle slov českého dějepisce, kanovníka Beneše z Veitmile (vrstevníka Arnoštova, který pečlivě psal děje české ve své kronice od r. 1283 až do r. 1374), »zůstati

**památka Arnošta z Pardubic, prvního arcibiskupa
pražského ve vlasti naší na věky v požehnání.«**

Jan Dostálek.

K úvaze bylo použito pramenů: 1. Dr. Borový: Dějiny diecése Pražské — 2. Fr. Ekert: Církev vítězna a Posvátná místa hlavního města Prahy. 3. Fr. Halas: Dějiny Svaté Hory. — 4. Dr. J. V. Novák a Dr. A. Novák: Přehledné dějiny české literatury. — 5. Em. Poche: Soupis památek historických a uměleckých v okrese Královédvorském. — 6. Dr. Antonin Podlaha: Posvátná místa království českého. 7. Blažej Ráček T. J.: Čes. dějiny. — 8. Dr. Zdeněk Wirth: Soupis památek historických a uměleckých, Litomyšl.

ARNOŠT Z PARDUBIC A KLADSKO (GLATZ).

Ostatní tamní východočeské tradice.

Kladský jezuita P. Jan Miller mluví ve svém díle *Historia Beatissimae Virginis Glacensis*, vydaném r. 1690, o velikém pokladu, jaký má město Kladsko (Glatz) ve svém farním chrámu s prastarým divotvorným obrazem, hrobem, náhrobkem a pod ním ležícím blahoslaveným Arnoštem. Už proto zasluhovalo by si město s české strany jisté pozornosti a tím větší, poznáme-li důkladněji i další jeho vztahy, které má k Pardubicům a k celým Čechám vůbec.

Město Kladsko (Glatz), které dosud má z doby přináležitosti k Čechám ve svém znaku dvouocasého lva, zachovalo si po výtce dosud svůj starobylý ráz, třebaš tento byl v 18. stol. porušen výstavbou nyní dominující pevnosti Friedricha II., která nastoupila své místo po starém hradu králů a kladských hrabat. Historické prostředí přichozímu z Čech usnadňuje přenést se do doby, kdy v kladských zdech prožíval své mládí první pražský arcibiskup.

Domněnka Šimáková, která učinila Kladsko i možným místem narození arcibiskupa Arnošta, ukázala se sice neudržitelnou, ale přesto je jisto, že navštěvoval v Kladsku (Glatz) v době, kdy otec jeho Arnošt z Hostyně a ze Staré byl zde purkrabím, farní školu maltézského řádu. Za pobožnosti při jedněch sobotních nešporách dostalo se mu, když

spolu s ostatními chlapci stál před hlavním oltářem, vidění, které ohlásil veřejnosti krátce před svou smrtí. Při pohledu na milostný obraz Panny Marie, který stál na oltáři, zpozoroval náhle s hrůzou, že se tvář Panny Marie od něho odvrátila s výrazem svrchované rozmrzelosti a nespokojenosti. Jal se vroucně prositi Pannu Marii, aby opět obrátila svou tvář k němu. Shledal, že Ježíšek se od něho úplně neodvrátil, tím nabyl mysli a po chvíli i tvář Madonny se obrátila k němu zpět.

Vidění zanechalo v Arnoštovi hluboký dojem a bylo nepochybně příčinou, že založil spolu s bratry Smilem a Vilémem z Pardubic na úpatí Zámeckého vrchu augustiniánský klášter s chrámem Zvěstování Panny Marie, který sám vysvětil dne 25. března 1349. Chrám tento, poněvadž u něho sídlili řeholní kanovníci, nazýván byl dóm (Thum-kirche, Thumstift). Poč. r. 1350 koupil pak Arnošt s bratry Smilem a Vilémem statky v kladském hrabství Sweydlerii villa, Pertholdi villa a Isinricivilla (dnešní Schwedeldorf, Batzdorf a Eifersdorf). Statky ty arcibiskup Arnošt a jeho bratři Smil z Pardubic a Vilém z Pardubic zakládací listinou kláštera datovanou dne 23. října 1350 věnovali augustiniánům. Praktické uskutečnění zbožné dotace se nepochybně protáhlo, neboť teprve dne 30. srpna 1352 propustil Arnošt a jeho bratři své šoltyse v Schwedeldorfu a Batzdorfu z přísahy věrnosti a nařídil jim, aby napříště byli poslušni kladských augustiniánů. Pro nový chrám dal nepochybně Arnošt zhotoviti po vzoru Madonny z farního chrámu kladského sochu známou dnes pode jménem Madonna mit dem Spatz (Madonna s vrabcem) podle ptáčka, který sedí na klíně Ježíškovi a jest podle

jiných holubicí. Pro hlavní oltář dal vymalovati t. zv. Kladskou Madonnu, pod níž se dal zobraziti klečící s odznaky své důstojnosti, položenými u nohou Panny. Arnošt založil dne 8. ledna 1352 při dnešním farním chrámu, tehdy maltézských rytířů, nadaci, podle níž měla býti sloužena denně ranní mše sv., při níž by byl zpíván ku poctě Matky Boží (matura) po Agnus Dei hymnus Salve regina. Hmotné podpoře nadace věnoval se souhlasem svých bratří Bohuše, Smila a Viléma z otcovského dědictví osadu Lhotu »Mutensis discrutus«. Podle staré tradice věnoval značný obnos k tomu, aby na místo skrovného dřevěného kostela byl vystavěn nynější kamenný chrám. Již dne 18. června 1352 určil listinou, která je s poškozenou pečetí dosud chována v archivu maltézského velkopřevorství v Praze, aby byl pochován ve farním kostele maltézských rytířů v Kládsku (Glatz). Když 30. června 1364 v Roudnici zemřel, byl podle svého přání převezen do Kládska (Glatz) a pohřben před hlavním oltářem. K jeho pohřbu se pojí zajímavá legenda. Když koně s ostatky Arnoštovými přijeli na t. zv. Anger, zastavili se a nebylo možno pohnouti je k další jízdě. To spatřil starý ovčák, který nedaleko se svým volkem oral. Zapřáhl jej před koně a vůz vyjel lehce. Že se koně zastavili, vysvětleno bylo tím, že na tomto místě byl zakopán v době válečné starý zvon, který i pod zemí se rozezvučel nad smrtí milovaného arcipastýře.

Hned po smrti postaven byl Arnoštovi mramorový náhrobek, na němž byl po vzoru tehdejších gotických náhrobků zobrazen ležící v arcibiskupském rouchu a u nohou jeho truchlící český lev s rodovým znakem Arnoštovým půlkoněm na straně.

Tento náhrobek, který pro své značné poškození byl r. 1881 přenesen do levé postranní lodi, pochází podle Patzaka a Chytila ze školy Petra Parléře. R. 1468 přihodila se zde zvláštní událost. Tehda Kladsko (Glatz) stálo při Jiřím z Poděbrad, pročez bylo stiženo přísným interdiktem. Tu stalo se náhle, že vyprýštil z náhrobku Arnoštova olej a to v takovém množství, že lidé mohli jej lžicemi do nádob čerpati. Probošt augustiniánský Michael poslal sklenici tohoto oleje papežskému legátu do Vratislavi, prohlašuje, že jsou to slzy arcibiskupovy nad duchovní bídou lidu pro zákaz náboženských úkonů. Avšak teprve po návratu kníž. Jindřicha s bratřími do katol. církve r. 1473 byl interdikt odvolán. Kladský kronikář Aelurius zaznamenal, že Arnošt předpověděl, že jeho náhrobek se bude stá- le rozpadati. To se také dělo. Až prý se rozpadne úplně na malé kousky, nastoupí velká změna v náboženství a přijde poslední den.

R. 1615 učinil arcibiskup Jan Lohelius pokus přenést ostatky svého předchůdce do Prahy. R. 1870 zhotoven byl sochařem Jandou, rodilým z Hlučína, nový náhrobek Arnoštův podle pokynů kardinála Schwarzenberka, arcibiskupa pražského, který však stál až do r. 1881 ve vedlejší lodi. Teprve r. 1881 odstraněn byl starý gotický náhrobek do levé lodi postranní. Hrobka byla otevřena, ostatky arcibiskupa Arnošta nově pietně uloženy a nad ně postaven Jandův náhrobek.

Z dalších památek farního chrámu připomínají arcibiskupa Arnošta dva velké obrazy, visící po obou stěnách presbytaře. Jeden představuje vidění Arnoštovo, druhý jak jako arcibiskup navštěvuje milostný obraz, odkládaje odznaky své důstojnosti

k jejím nohám. Dva obrazy se stejnými náměty z r. 1692 zdobí chodbu I. poschodí nynější farní budovy. Krásná gotická socha Madony na hlavním oltáři jest podle některých původem z doby vlády Karla IV., podle jiných a kladské tradice milostnou sochou orientálního původu, před níž se modlil velký arcibiskup Arnošt. Také dosud stojí při vchodu do sakristie Madonna s vrabcem, kdysi na hlavním oltáři dómu, zachráněná podivuhodně od osudu, který postihl klášterní chrám r. 1622.

Augustiniánský klášter s chrámem (Thumstift) U. L. F. stával na úpatí zámeckého svahu asi tam, kde se dnes rozkládá Dómská ulice (Domgasse) a Dómská brána (Domtor). V jeho malé pečeti byl na paměť zakladatelů bílý kůň v červeném poli. Ve stol. XVI. uvolnila se kázeň v klášteře a nastalo zesvětštění, kterému se marně snažil zabrániti poslední augustiniánský probošt Kryštof Kirmesser z Brna. Proto vzdal se své hodnosti a augustiány vystřídali r. 1597 jesuité, kteří působili v klášteře až do českého povstání r. 1618, kdy musili město opustiti. Zpustlá stavovská soldateska Jiřího ze Semlingu vyplenila úplně a zrušila Arnoštem založený kostel i klášter, jehož zbytky lehly roku 1622 popelem a úplně zmizely při výstavbě pevnosti. Tehda splnilo se proroctví arcibiskupa Arnošta, který prý proto také chtěl odpočívati ve farním kostele a ne v krásném klášterním chrámu jím založeném a bohatě nadaném, poněvadž předpověděl, že z krásného klášterního chrámu bude koňská stáj, což se skutkem stalo r. 1620 a 1622.

Další památky na velkého arcibiskupa nalezneme v městském museu kladském, kde jest chována číše se znakem půlkoně arcibiskupa Arnošta a ně-

kolik lžíc rovněž s týmž znakem. Úcta k Arnoštovi byla po jeho smrti všeobecná a přes to že nebyl církví nikdy blahoslaven, byl a dosud je kladskými Němci nazýván »der selige Arnestus.« Roku 1547 připomíná se dokonce jeho oltář ve farním kostele kladském a Balbín mluví o témž oltáři roku 1664 v Dolním Schwedelsdorfu. Také v knize kladského kantora Antonína Bergera z r. 1692 je vyobrazen arcibiskup s gloriolou světce. Dosud schody vedoucí z krásného parku k děkanskému chrámu nazývají se schody Arnoštovými (Arnestus-Stiege), přední kladská tiskárna nazývá se Arnoštova tiskárna (Arnestus-Druckerei) a kladský vlastivědný časopis Glatzer Heimatblätter se jím často zabýval. Generální vikář Dr. Monse svěřil se mi, že tlumočil zesnulému kardinálovi Dr. Kašparovi přání kladských katolíků, aby požádal Sv. Stolicí o církevní blahořečení Arnoštovo.

Písemné památky na arcibiskupa Arnošta a pány z Pardubic zachoval nám kladský farní archiv. Umístěn je ve farní budově, která do r. 1626 byla kommandou řádu maltézských rytířů a od r. 1626—1776 sídlem jezuitské koleje. V dnešní podobě byla kolej vybudována r. 1690. Kromě závěti otce arcibiskupova z 29. prosince r. 1340, 2 listin arcibiskupa Arnošta a jeho bratří Smila z Pardubic a Viléma z Pardubic z r. 1350 a 1352, jichž fotografie i s krásnými pečetěmi se mi podařilo získati, jsou v archivu ještě 3 listiny přímo vydané arcibiskupem Arnoštem z let 1351, 1352 a 1357. Druhá z nich datovaná 21. března r. 1352 odevzdává farní kostel sv. Petra a Pavla v Kostomlatech pod horou Řípem (sub monte Ripino) se všemi jeho právy a příjmy kladským augustiniánům. Archiv obsahuje ještě

14 listin dalších týkajících se Arnošta a jeho bratři Smila a Viléma Flašky z Pardubic, jediná z nich též dalšího bratra Bohuše, probošta litoměřického.

Ve farním archivu kladském setkáme se s listinami jiné významné osobnosti, která také zaujímá místo v dějinách východních Čech. Je to kn. Jindřich Minstrberský, syn krále Jiřího z Poděbrad a do r. 1491 držitel Kunětické hory i s panstvím. Jindřich nesl první titul hraběte kladského. R. 1473 se vrátil i se svými bratry do lůna katolické církve. Sídlil pak na kladském hradě, který stával na místě dnešní pevnosti a zasloužil se o rozkvět země. (Proto také pro vzdálenost svou prodal Kunětickou horu Vilémovi z Pernštejna, když ztratil k ní veškeré bližší vztahy.) Vystavěl severní věž kladského děkanského chrámu, kde byla proto na její vnější straně umístěna r. 1487 jeho podoba i s českým znakem. Na poděkování za zbavení klatby založil kníže Jindřich r. 1475 na dnešní Frankensteinské ulici při chrámu sv. Jiří františkánský klášter, který trval s přestávkou až do r. 1811. Chrám sám je dnes proměněn na protestantský. Také se projevil jako obzvláštní příznivec Arnoštova augustiniánského kláštera, za což se mu klášter odvděčil skrze zvláštní t. zv. Fraternitätsbrief z 25. dubna r. 1482. Jménem Jindřichovým nazvána byla jedna z ulic v kladském předměstí Hassitz, kde vystavěl zámek dosud zachovalý, třebaš v dosti bídném stavu. V kladském farním archivu nalézá se 6 listin přímo Jindřichem vydaných kromě řady jiných jeho se týkajících. Pohřben byl původně (r. 1498) ve zmíněném františkánském chrámu sv. Jiří, odkud byl později přenesen do farního chrámu Nanebevzetí Panny Marie. Po jeho boku spo-

čívají v chrámu jeho 3 bratří i další 3 synové krále Jiřího z Poděbrad, z nichž Hynkovi přičítána je známá staročeská báseň Májový sen.

Obrátíme-li další list v dějinách Kladska (Glatz), najdeme tam velikého dobrodince města Pardubic Jana z Pernštejna, který byl v l. 1537—1548 zástavním držitelem hrabství kladského a podle starého kladského kronikáře Acluria sídlil občas na kladském hradě. R. 1537 mu město Kladsko (Glatz) holdovalo. Podporoval obdobně jako v Pardubicích i v Kladsku (Glatz) reformaci, zvláště sektu Schwenkfeldiánů. Podobně jako v Pardubicích zanikl za jeho vlády v Kladsku (Glatz) klášter minoritský, trvající od r. 1248, kde bývalo za starých časů kázáno česky i německy (po svém obnovení zrušen opět r. 1811 a obnoven teprve po světové válce) a vévodou Jindřichem založený klášter františkánský. Jan z Pernštejna přijímal r. 1546 na kladském hradě tehdejšího českého krále Ferdinanda I., který po svých vlastních zkušenostech zakročil proti schwenkfeldiánům. Aclurius zdůrazňuje, že po vzoru starých hrabat kladských razil Jan z Pernštejna v Kladsku (Glatz) své mince a vzpomíná po popisu jeho vlády, že po úmrtí Jana z Pernštejna bylo zvoněno všemi kladskými zvony. V kladském farním archivu najdeme i listiny Jana z Pernštejna již ve starých opisech, zato jsou tam v originále listiny perňštejnského kladského hejtmana. (Více je nepochybně listin perňštejnských v kladském městském archivu, který je nyní bohužel nepřístupný.) Poslední pardubický Pernštejn Jaroslav z Pernštejna jen se mihl v kladských dějinách, neboť prodal hrabství již po roce novému držiteli Arnoštovi, vévodovi bavorskému a r. 1549

pobýval v Kladsku (Glatz), aby odevzdal zemi novému pánu.

Hojné jsou vztahy Kladska (Glatz) k východním Čechám v době barokní. R. 1638 přišel do kladské jezuitské koleje na studia královéhradecký rodák a syn někdy pardubického purkmistra Bohuslav Balbín. Zde v prostředí bohatě nasyceném vzpomínkami na arcibiskupa Arnošta pojal úmysl napsati jeho životopis. R. 1653/54 přednášel v koleji kladské rhetoriku a tehdejšího svého pobytu v Kladsku (Glatz) využil k důkladnému poznání kladské země. Připravil zde své dílo o poutní svatyni mariánské v městě Vartě vydané již po jeho návratu r. 1655 v Praze. R. 1661 navštívil opět Kladsko (Glatz) za účelem archivního studia k životopisu Arnošta z Pardubic. Ve farním archivu kladském zachoval se Balbínův dopis, v němž již za tehdejšího stavu historické vědy rozhoduje otázku, zda-li je jistá listina v kladském archivu originál z ruky Arnoštovy či ne. Balbín se vysloňuje kriticky v tom smyslu, že jde o pouhý opis.

Před druhým pobytem Balbínovým byl v Kladsku v l. 1649—1653 zemským hejtmanem jiný východočeský krajan Jan Jindřich hr. z Bubna a Litic, král. tajný rada a cís. komoří. Zemřel předčasně r. 1653 v Kladsku (Glatz) a odpočívá v témž farním chrámu co arcibiskup Arnošt. Jeho náhrobek však není zachován. Zanechal nezletilého syna hr. Františka Adama z Bubna a Litic, který pak také zastával v l. 1691—95 hodnost zemského hejtmana v Kladsku (Glatz). R. 1695 však resignoval na svůj úřad a Kladsko (Glatz) opustil.

Z českých národních světců těšil se v Kladsku (Glatz) dříve značné úctě sv. Václav. Již kolem r.

1180 zřídil mu tehdejší kladský kastelán Boguša v místech dnešní pevnosti tam, kde se zdvihají první opevnění, chrám, který svěřil r. 1184 kníže český Friedrich se svou chotí Alžbětou Johannitům (dnešnímu maltézskému řádu). Chrám sv. Václava nazýval se také český a k jeho farnosti patřili obyvatelé hradu a osad patřících k hradnímu lénu, podle kladských německých historiků ponejvíce české národnosti. Chrám ten byl zbourán stavovskou posádkou r. 1621 za obléhání Kladska (Glatz) císařským vojskem. Dosud však stojí v Kladsku (Glatz) socha sv. Václava na starém kamenném mostě domněle z r. 1241 pocházejícím, který tak živě připomíná náš Karlův most v malém. Sv. Václav má zde za souseda jiného českého světce sv. Jana Nepomuckého. Tento světec je v celém kladském hrabství velmi populární. Jeho sochu najdeme v Kladsku (Glatz) ještě na malém náměstíčku před hlavním chrámem, dále na vrcholku věže (donjonu) kladské pevnosti, kam ji dal přenést protestant, král pruský Friedrich II. a na j. místech. Přirozeně že ji najdeme ve velkých poutních místech, jako byla Varta, Vambeřice (dnešní Albendorf), ale i v bývalé české osadě Tscherveney (dnešní Grenzeck). Tato pohraniční osada patřila do r. 1768 k diecési královéhradecké a působil v ní v l. 1764 až do své smrti 9. srpna r. 1804 jako farář choceňský rodák Václav Tomášek. Ten zřídil z kostí nalezených při rozšiřování hřbitova proslulou tamní kostnicí (Schädelkapelle).

Dr. Josef Tichý.

ZPRÁVY A UDÁLOSTI Z DIECÉSE.

Dr. Čeněk Tomiško:

1941 : 21 - 28 = ?

Podivný nadpis, že? Snad rebus, hádanka, hříčka? Nikol v! Ve mi vážná věc, tvrdá skutečnost, tím tvrdší, čím méně známá. Chcete vysvětlení? Tu je:

V r 1941 v diecési královéhradecké bylo na kněze vysvěceno 21 bohoslovců a v témže roce zemřelo 28 kněží.

A aby bylo jasno, že při úmrtí nejde jen o pensisty, vyřazené více méně z čin a duchovní správy, dodávám, že smrt zkosila plných 50% při práci za pluhem na vinici Páně.

Pomýšlí náš věřící katolický lid na hroznou skutečnost, že v naší diecési jest počet kněží s ať na ústupu, jež o roční přírůstek novokněží jest vždy menší než počet úmrtí, průměrně o celou čtvrtinu až třetinu?!

A co, když s bolestí vzpomeneme i na duchovní smrt těch, kteří jdou ve stopách apoštola, jenž Krísta zradil! Ani loňského roku nebyli

jsme v diecési ušetření této tak palčivé rány! Pak se vlastně mezero úbytku kněží v diecési ještě více rozestoupí.

Může to zanechat dobré kněze a dobrý věřící lid v netečnosti? Schází nám trochu zdraví - a úsilovně chodíme a jezdíme k lékařům: ztratíme peněz - a horlivě hledáme a pátráme po něm; toužíme po nějaké věci - a nepřestáváme na ni myslet a o ni prosit, až ji konečně dostaneme! A jenom kněžství tak povážlivě se ráme ztrácí a kdo se za ně horlivě modlí a prosí? Ano, jsou takové duše — ale ojedinele a zatím všude by to měla býti celá farní osada, která jako veřká rodina by se neustávala modliti za svého duchovního otce, za jeho zachování a za jeho posvěcení!

Musíme si vyprošovati **hojné a hodné kněze!**

Modlit se o hojné kněze! Zatím co duch světa na d vad. prknech, film. plátnech, tanečních parketách nebo na strán-

kách až příliš známých a omílaných »nešťastných kněž. románů« snží se u usiti nebo zviklati v duších jinorů kněžská povolání, sepiaté ruce věřícího lidu a neustále m d litby za hojný kněžský dorost musí býti nejen prot vahou, nýbrž převahou, jež zdolá a zhatí plány světa.

Vmysleme se, co vše by nebylo, kdyby nebylo kněžství! Jak si toho byl vědom lid křesťanského Karthága v pátém století, který se loučil se svým kněžmi, odjíždějícími do vyhnanství! S hořícími svícemi a srdcelomným pláčem, který rozrýval tíž ve ticho noční, doprovázel zásup své pastýře, oděné v meš. roucha, do přistavu, kde měli nasednouti na lodi. Slzami skrápěli stopy, jež zanečítával tento smutný průvod v prachu země. Matky přinášely díky a držíce je ve vztažených pažích, v laly: »Komu nás tu zanecháváte? Kdo bude křtít, kdo bude nás rozhřešovat, kdo bude nám přinášet Obět nejsvětější?« — Odpluly lodi — a na kvetoucí obec křesťanskou zbyla jen smutná vzpomínka v dějinách Církve... Svatý farář Arský Jan Křtítel Maria Vianney říkával: »Nechte nějakou farnost dvacet let bez kněze a co se z ní stane? Začnou se tam klanět zvířatům a bylinám!« Věru pravdivá slova, zkušeností potvrzená!

Modlit se o h-dné kněze! V knězi spojuje se nesmrtelná důstojnost původu nebeského s lidskou pozemskou slabostí a ubohostí.

Kněžství - toť perla, kterou Bůh vložil do obyčejného lidského prouzdra! Bohužel, jak někdy až k pláči pramálo důstojně odpovídá to o prouzdro vzácnému obsahu! Avšak lid, věřící, modlíci se katolický lid má ve svých sepiatých rukou a ve svých, láskou pápolajících srdcích možnost ta prouzdra činit čistšími, krásnějšími a světlejšími! Jest a zůstane nepopíratelnou pravdou, jež tolikráte i v našich vlastních dějinách se potvrdila, že národ má takové kněze, jaké si zaslouží a jaké si vymodlí!

Počátkem tohoto nového roku byla v Hradci Králové v Diecesním nakladatelství vydána sbírka modliteb za kněze: »Proste Pána žně!« péčí Pomocné akce pro dorost kněžský při Svazu katolických žen a dívek v Praze. Knížka, pěkně vypravená, obsahuje na osmdesáti stránkách více než padesát různých modliteb za kněze: cena knížky je velmi přístupná: jednotlivý kus po 250 K, při objednávkce 50 kusů, po 2 K (a porto).

Všichni nejdůstojnější čeští i moravští Ordináriové byli požádáni o doporučení této malé knížky s velkým posláním. Budiž tu, zajisté nejvhodněji, uvedeno, jakými slovy

provází brožuru náš nedůstojnější Arc pastýř, J. E. Dr. Mořic Pícha:

„Stálý nedostatek kněží, jenž v tak mnohých farnostech mé diecése ochromuje náboženský život, musí nás nutkati, abychom hledali odpomoc u pramene, z něhož prýští nejvyšší milost povolání ke stavu kněžskému a seslání četných hodných a svatých kněží. Katolický lid však se stane hodným těchto milostí, bude-li, jak sám Pán Ježíš řekl, o ně prositi, svých kněží si vážiti a je v těžkém jejich povolání svými modlitbami podporovati. K tomu účelu má sloužiti sbírka modliteb: „Proste Pána žně!“, právě vydaná péčí Pomocné akce pro dorost kněžský při Svazu katolických žen a dívek v Praze. Sbírkou je tím cennější, že k ní dává podnět hluboká víra a zbožnost katolických žen. Proto nemohu leč naléhavě ji doporučiti věřícím a důstojnému duchovenstvu své diecése, jež žádám, aby věřící na tuto sbírku modliteb s kazatelnou upozornili a ji v kostele k nahlednutí umístili a se postarali, aby ji bylo hojně užíváno zvláště o Suchých dnech postních, kdy Církev svatá nás vybízí k modlitbám za kněze a kněžský dorost. Nezapomínejme, že péče o kněžský dorost je význačnou součástí duchovní správy.

V Hradci Král. 1. ledna 1942.

Dr. Mořic Pícha, biskup.

Co jiného lze k těmto krásným slovům připojit než přání, aby všude v naší diecése padla na půdu úrodnou a přinesla užitek vskutku stonásobný...!

Duchovní cvičení v Hradci Králové.

Excerciční činnost, která je dobře chápána pravníky katol. akce a všeobecně doporučována J. E. biskupem Dr. Mořicem Píchou, nachází v naší diecése stále větší porozumění. Dovedu to řada excercičních kursů uspořádaná v uplynulém roce v diecése pro mládež školní, pro dívky, jinochy, ženy a muže. Koncem roku 1941 a počátkem roku 1942 uspořádány v Hradci Král. další duchovní cvičení pro dívky a jinochy. Ctihodná sestra Emerencie, představená ústavu školských sester Le Notre Dame se vzácným pochopením dovolila pořádati v jejich klášteře excerciční pro dívky. Od 26. do 30. prosince užívalo zde 56 žené samoty 56 dívek, vedl je dp. P. František Novotný, CSsR ze Sv. Hory. Od 2. do 6. ledna hostila tato mladá budova klášterní 55 učestnic. Duchovním vůdcem byl dp. P. Bonaventura O.F.M. Cap. z Opocna.

S neméně laskavým svolením vdp. ředitele Dr. Doležala v Borromaeu od 26. do 30. prosince čerpalo duch. posilu a

občerstvení 52 chlapců. Exer-
citatorem byl dp. P. Bře-
zina CSsR ze Staré Boleslavi.

O exercicie projevil nevšed-
ní zájem J. E. nřdp biskup,
který vyznamenal dívky i ho-
chy svou návštěvou. Byl to
velký svátek pro exercitanky
i exercitanty, když mohli ve
svém středu uvítat svého arci-
pastýře.

Pán Bůh pomáhal a zásluž-
né dílo se zdařilo. 163 nadše-
ných mladých lidí rozjíždělo
se z Hradce Králové do svých
domovů. Ti všichni odváželi
si v srdcích Pána Ježíše! Ti
všichni jsou odhodláni pracovat
pro Krista a získávat pro
Něho duše svých bližních! A
to je dostatečnou odměnou pro
ty, kteří se o tato duchovní
cvičení zasloužili.

**Osobní zprávy duchovenstva
diecése kálověhradecké.** Fa-
ráři-kon u tory jmenování:
Josef Čech, bisk. vikář, farář
Grossuerschim, Jos. Knauer,
bisk. vikář, farář Heilmann-
seifen. — Čest. konsist. rady:
dr. Josef Durek, probošt Lito-
myšl, Ladislav Hronek, osob.
děkan a farář Cerekvice nad
Louč. — Ustanovení: Em. Ga-
lovič, admin. Chvalkovice, ex-
cur. admin. Hořčky, P. Vác-
lav Vrtaněk, salesián, admin.
Počáply u Terezína, kaplanem
Metličany.

V Kuklezách zemřel dne
1. ledna 1942 ve věku 86 let
dlouholetý tamní děkan, čest.
kons. rada vsdp. P. Jos. Ku-

beš. Pohřeb zesnulého konal
se v pondělí 5. ledna v Kukle-
nách.

**Padesátiny vzorného pra-
covníka v katolické akci.** —

V Humpolci dlužil se dne 2.
ledna t. r. padesátin předseda
tamní katol. akce p. továrník
František Hez na. Právem pa-
tří mu i naše upřímná vzpo-
mínka, zaslouží si vděku i ce-
lé krajové veřejnosti, neboť
jeho jméno je spojeno nejen
s každou katolickou prací na
Humpolecku, Náměck. brod-
sku, ale ohlas práce dolé-
há i do diecézního města. Ju-
bilant narodil se 2. ledna 1891
v Pláčkově u Humpolce. Od-
chovanec vlasteneckého kně-
ze premonstrátského, jiřického
ho faráře Záruby, zúčastnil se
práce mezi katolickou mláde-
ží svého kraje. Svým ideálům
zůstal věren dodnes. Je zná-
mým veřejným funkcionářem,
u kterého mnoho lidí hledá
pomoci a u kterého není nikdo
osyšen. Rád pomáhá těm,
kteří jeho morální a hmotné
pomoci potřebují. Jeho srdce
je vždy dokořán otevřeno so-
siálně slabým. Z celého okre-
su lidé chodí k Hezino i jako
k dobrému příteli, který niko-
ho nezklamá. Že má ve svém
kraji důvěru, dokazuje mnoho
funkcí v Humpolci. Jeho cha-
rakter a čestné nesmlouvavé
jednání získalo mu mnoho
trvalých a upřímných přátel,
kteří mu přejí do druhé pa-
desátky od Boha hojnost zdra-

ví a svěžestí, aby v plné pohodě duševní až do soumraku života pracoval jako poutavý dělník boží v krásném koutku našeho Horácka pro rozvoj kraje a pro dobro našeho lidu a české vlasti. Hospodin oživuj a zachovej.

Měsíční rekolekce kněží vikariátu pardubického konati se bude ve čtvrtek 5. února t. r. v Pardubicích s tímto pořadem: 1. O 9. hodině dopolední sv. zpověď v arciděkanství chrámu Páně. 2. O 10¹/₂ hod. dop. rekolekce (vsdp. P. provin. T. Kyseř) a sv. požehání. 3. V 11 hod. dopol. promluví o kněžské nemocenské pokladně a o přípravách v duchovní správě k návštěvám vstátcím Msgr. Josef Paouš, biskupský vikář pardubický. — Účast kněží vikariátu pardubického povinná, vikariátů sousedních vítána!

Zemřel kněz trpělivý. V pardubické nemocnici zemřel na Boží hod vánoční 1941 dlouholetý chrastecký děkan vsdp. Jan Beneš, ve věku 62 let. Jeho úpěl a smrt byly vzorem kněžské trpělivosti. V posledních letech často postonával. Před jeho smrtí byla mu dokonce amputována noha. Smrt byla vysvobozením z velkého utrpení. — Vzp. děkan Beneš působil v Chrasti přes 36 let, nejdříve jako kaplan, později plyných 20 let jako děkan. Ušlechtilá povaha, kněžská horlivost, všestranná péče

o náboženský život a o kostely, otcovská starost o farniky, vážnost v nejširší veřejnosti i u všech úřadů, to byly vlastnosti, které provázely apoštolskou práci tohoto horlivého kněze. Ještě před svou smrtí za vzácného pochopení J. E. biskupa Dr. Mořice Píchy důstojně opravil chrastecký děkanský chrám a přikročil i k opravě f. l. kostelů v Rosicích (u Chrasti) a Podlažicích. Veliké porozumění pro spolkový život, otcovská laskavost a vlídnost vyoraly hluboké brázdy práce a vděčnosti. Účast na pohřbu byla velkolepá. Přijelo přes 30 duchovních v čele s rektorem bisk. semiráře Dr. Doskočilem a vicerektorem Dr. Buryškem, bisk. vikářem Vobejdou atd. Mezi četnými laiky byli: starosta města Chrasti, okresní hejtman z Chrudimě, četné korporace, delegace atd. Smuteční kondukt vedl vsdp. Msgr. Dr. Buryšek, zádušní mši sv. obřad val synovec zemřelého vdp. děkan Boštík z Ústí n. Orli., smuteční obřady v kostele a kondukt na hřbitově vedl vsdp. Msgr. Dr. Doskočil. Poslední církevní obřady nad hrobem vykonal přátelský soused zemřelého vsdp. biskup. vikář Msgr. Ant. Vobeida. — Odešel kněz, jehož chrastečtí a celé okolí budou dlouho vzpomínati. Odpočívaj v pokoji!

V Lázních Pcděbradech zemřel dne 7. ledna t. r. ve vě-

ku 78 let býv. duchovní správce v Žiželcích vdp. Václav Kysela. Jeho ostatky byly v pátek dne 9. t. m. slavnostně vykropeny J. M. nejdp. preátem Dr. J. Sobotou, poděbradským proboštem, za asistence dpp. katechety v. v. Zelinky z Poděbrad, prof. Beneše z Jičína, katechety v. v. Grégra, děkana Šorfa ze Světlé, děkana Andachta ze Žetouš, děkana Janouška z Věpna a faráře Daňka ze Žiželic. Po církevních obřadech byl zesnulý převezzen do Lužan u Jičína k dočas. odpočinku. R. I. P.

Náchod. Farní katol. akce konala na zlatou neděli poradu svého výboru. Bylo rozhodnuto o zřízení stanice Apoštolátu Třetího řádu sv. Františka. Ustředí vyšle za tím účelem do Náchoda dvě sestry, které budou pečovat o nemocné, chudé a zbloudilé duše. Potřebujeme ještě pro ně vhodný byt o dvou místnostech, Přpravý pro tuto stanicí se pěkně rozvíjí za plné podpory duchovní správy. — Katol. akce dále připravuje přednášky na téma: Katechismus pro dospělé. — V neděli 4. ledna kázal u nás ctp. Dobáš, člen Otců Těšitelů z Čes.

Budějovic, bratr našeho dp. kaplana. — Orel searál pro děti p hádku 11. ledna.

Církev a slavnost v Solnici. V neděli 21. prosince odpoledne konalo se v Solnici slavné svěcení pletně restaurovaného

starobylého oltáře s nádherným obrazem 14 svatých pomocníků od mistra Petra Brandla. Světlem byl královéhradecký kanovník vdp. František Fínda, který v hluboce založené řeči nastínil životní dráhu mistra Brandla, jehož jediné dílo ze 16. století se našlo v solnickém chrámu. Zmínil se o 14 svatých pomocnících které Brandl zobrazil, a o jejich vztazích k věřícím. Kázání zanechalo hluboký dojem u věřících. Světitel pomodlil se po obřadu litanie ke 14 sv. pomocníkům a vzpomněl těch, kdož se o renov. oltáře zasloužili, modlitbou. Opravu provedl vkusně arch. Jos. Mikušec z Hradce Král. Slavnost byla zakončena sv. požeháním a poděkováním místního duchovního správce světiteli a všem kteří se o ni zasloužili. Njdp biskupovi byl poslán ze slavnosti telegram — Na sv. Štěpána konala se podobná slavnost ve svačovácké kapli v přifařené obci Ličhradech. J. Škudcem důstojně renovovaný oltář sv. Václava, jakož i nově zřízená křížová cesta byla vysvěcena členem františkánského řádu.

V Černočicích u Smřic zemřel v neděli 11. ledna 1942 ve věku 73 let Lývalý farář v Lovčicích, pozdější archivar nejduš. bisk. kons. v Hradci Král. Frant. Janák. Poslední chvíle života trávil v Schnout-

kově ústavě charity v Černo-
žicích.

Poděkování. U příležitosti pohřbu † vsdp. děkana Jana Beneše v Chrasti bylo vybráno na salesiánské dílo v Par-

dubicích od zúčastněného vys. důst. pp. duchovens va 550 K, za něž tisícové díky a Pán Bůh zapat vzdává správa Sales. díla v Pardubicích.

Levné náboženské brožury za chrámové lišty.

Pastýřský list J. E. nejdp. biskupa o r nném sva- tém přjmání	2.—	V. H. Hradecký: Volná myšlenka	—60
Dr. Josef Beran: Sugescce a zázraky Kristovy	—50	Al. Sládeček: Výchova a náboženství	1.—
Fil. Šubr: Umění a ná- boženství	—50	Jan Šimberský: Působení katolické církve mezi barbary	3.—
Dr. Jan Konečný: Ježíš Krstus v dejnách do- kladech své doby	—90	Dr. K. Kašpar: Choroby moderní lidské společ- nosti	1.60
Dr. O. Tauber: Mravní výchova a škola	—80	Dr. Jos. Samsour: Inkvi- sice církevní	—80
Dr. Josef Novotný: La cká morálka	1.60	Dr. O. Tauber: Bílá Hora	—50
Věda a vira o původu světa	—80	Prof. Vévoda: Základy výchovy. Náboženství a mravnost	2.50
K. B. Olmr: Jak povstal život na zemi?	1.90	Dr. Aug. Neumann: Pa- běrky z ko s't. archi- vu v Hradci Králové	3.20
A. Sládeček: Laický apoštolát	3.20	Dr. A. Svobodová-Sadov- ská: Krise kolébek vy- volává krise jiné.	
J. Krá ký: Stručná cbra- na katol. náboženství	3.20	Fin. komisař J. B ura: Daně a krise veřejného hospodářství	3.—
Dr. Karel Kašpar: Pastýř- ský list o sv. Jaru Nep.	2.20	Žena a obroda rodiny	2.—
Pozorovatel: Pozérství	—80	Dr. J. Konečný: Mo moni	3.50
Dr. Jan Konečný: Ad- vent sté	3.—	M. Sadovská: Eucharistie vítězí a zvítězí	2.—
K. Bud l: Pokrokářsko- školská oslava Hu ova	2.50	Jiří Sahu'a: Sváry čes- kých sektářů	2.20
Jan Bělina: Úpadek vědy Kapitalismus	4.—		

Vil. Koleč: Bratři orebšti 2.—	Dr. Fr. Šulc: Byl Hus od-
Jan Losašek-Dr. Jos. Tl-	souzen jen pro 30 čan-
čny: Arnošt z Pardubic 2.50	ku? 1.70
Jiří Sanuša:	Vlad. Růčka: Temno 3.—
Církevní snahy Husovy 1.—	Bohoslovci krajevražděti:
Karel IV., Otec vlasti 1.10	vybrané kapitoly z dějin
Husitské ženy —.70	diecése krajevražděcké 3.80
Jan ze Zeliva —.70	M. J. Vonavka: Aikoni
Česky obchod v době	nepřítel —.50
přehusitské a husitské —.80	Fr. Jmásko: O křesťanské
Vzájemný poměr čes-	charitě —.35
kých konfesí —.80	Dr. Aug. Štancl: Křesťan-
Svatý vojtech a jeho	ství a romská otázka 1.80
doba 1.70	Štěpán Goldschmid: Dilo
Církevní úkoly staročes-	boskovo 2.70
kých škol nekatolických 3.50	Pietriga-k. Lutslav: Péče
První průkopníci luter-	o venkovskou mládež 1.60
ství v Čechách 3.20	Al. Sládeček: Fryč s ná-
Mravní a osvětový vý-	boženskou ihesiejností 2.—
znam odpuštěk ve stře-	Arnošt, Oliva: Matka vy-
dověku 6.50	chovatelka 2.20
Obraz doby svatováclav-	Biblické ženy a katolic-
ské, díl I. 3.50	ká dívka 6.60
Obraz doby svatováclav-	Dr. J. Konečný: Ozdoba
ské, díl II. 3.50	- cíkve 2.—
Obraz doby svatováclav-	Dr. Ot. Tauber: Mravní
ské, díl III. 3.—	záhady dneška 5.—
Dr. Fr. Reyl: Biskup Ed.	K. Volařík: Mravní vý-
Brynych 1.80	chova ve školách 3.—
Dr. K. Kašpar: Skutky a	Dr. Jan Konečný: Monis-
nikoli slova papeže mí-	mus a křesťanství 2.30
ru, Benedikta XV. 3.20	Dr. K. Kašpar: Hus a
A. Havel: Pravda o sv.	jeho ovoce 5.—
Janu Nepomuckém 3.60	F. Viček: Světový názor
Liberté: Sv. Václav a náš	a náboženství 3.50
český lid —.50	M. Sadlovská: Nepřítel
Václav Kozel: Studie sv.	Kristův a naše doba 3.50
Jana Nep. 2.80	Dr. Jan Konečný: Cesty,
J. M. Zavoral: Chraňte	jimž se ubírá moderní
dítek svých! 2.—	lidstvo k Bohu 1.80

Zašle diecesní nakladatelství v Praze, Králové

Adalbertinum.

Krásné povídky (s církevním schválením a doporučením)

„U JEZULÁTKA“

„U Jezulátka“ obsahuje poutavé a dojemné povídky pro mládež i dospělé. Povídky sepsal vldp prof. Jan Filip. Knížka svým ušlechtilým obsahem si zaslouží, aby byla rozšířena do každé katolické rodiny. Titulní obrázek je několikabarevný. Poutavé povídky líčí podivuhodné vánoce, první svaté přijímání hošíka na polní mezi, statečný čin mladého hrdiny, toužícího stát se knězem atd., což bude čtenář nejen čísti, ale i prožívat. (Jistý kněz z Moravy, který se o knížce dověděl, objednal sám pro všech 65 svých žáků.) Vzácně ryzí jazyk, půvabná úprava činí knížku velmi milou.

**Prosíme duchovenstvo i Katol. akce o hromadné objednávky.
Stran 80, cena K 8.50.**

Pište na:

Diecéšní nakladatelství v Hradci Králové Adaibertinum.

Sbírka modliteb za kněze:

„Proste Pána žně . . .!“

obsahuje 80 stran a je vyzdobena třibarevnou obálkou. Cena K 2.50; při hromadné objednávce nejméně padesáti kusů snižená cena 2.— K za jeden kus a porto.

Vydalo a objednávky vyřizuje

Diecéšní nakladatelství v Hradci Králové, Adalbertinum.

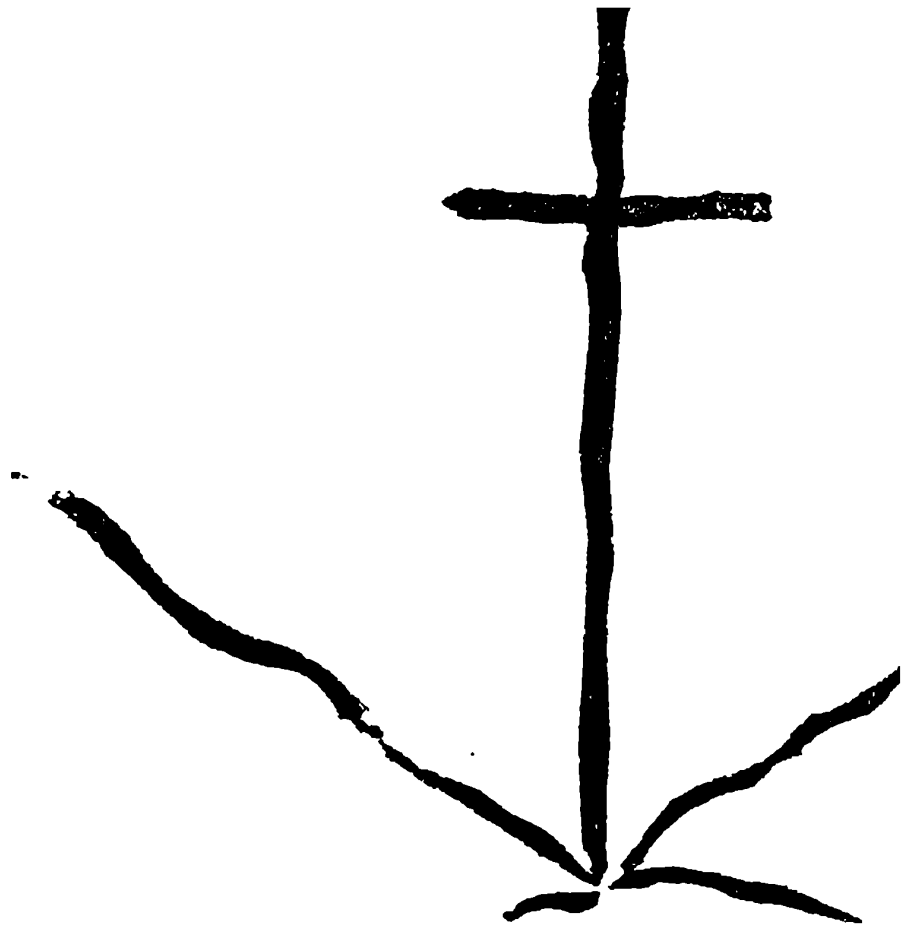
Úvěry

všeho druhu rychle a za výhodných
podmínek poskytuje

Lidová záložna Eliška

v Hradci Králové, Velké n.,

(vedle kostela P. Marie).

**Svatý Otec Pius XII.
Poutní místa
a úcta svatojánská.**

Časové úvahy

5-6

INFORMAČNÍ MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO LIDU - Č. 380

Cena K 4.50.

Vychází každý měsíc. Vydává Tiskové družstvo, tiskne Družstevní knihtiskárna v Hradci Králové, Adalbertinum. Zodpovědný redaktor Fr. Neuvirt. — Adresa redakce a administrace: Hradec Králové, Adalbertinum. Telefon 298. — Neobjednané rukopisy se nehonorují a nevracejí. — Reklamace v nezalepené obálce bez porta. — Redakční uzávěrka pro články 30. každého měsíce, krátké zprávy do 4. každého měsíce. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Pardubicích čís. jedn. 20.799.-III a 39. K podání určen pošt. úřad Hradec Králové I.

Květen 1942. · Ročník XLV. · Celoroční předplatně K 28.—.

Levné a poučné náboženské brožury za chrámové lišty zašle:

Administrace „Časových úvah“, Hradec Králové, Adalbertinum.

V záležitostech peněžních obraťte se
s důvěrou na

Lidové záložny

nebo

Ústřední záložnu lidovou

v Praze II., Spálená 17.

SVATÝ OTEC PIUS XII.

K 25 VÝROČÍ BISKUPSKÉHO SVĚCENÍ.

POUTNÍ MÍSTA

A

ÚCTA SVATOJÁNSKÁ.

V HRADCI KRÁLOVÉ v květnu 1942.

Obsah: K 25. výročí biskup. svěcení Sv. Otce Pia XII. — Rud. Rykýř. — Co nám připomíná měsíc mariánský a svatojánský. - Red. — Svatojánská poutní místa: seminářský kostel sv. Jana Nep. v Hradci Král. - Msgre ThDr. J. Buryšek. — Památný poutní kostel sv. Jana Nep. na Kopečku u Kyšperka. - Jan Dostálek. — Památná a výstavná kaple sv. Jana Nep. v Potštejně. - Dle rukopisu vsdp. děk. V. Veselého. — Kaple sv. Jana Nep. na Skalce u Dobrušky. - Jar. Mihulka. — Kostelík sv. Jana Nep. v Miletínských lázních. - Jan Boch. — Zprávy z diecése. — Všecky štočky z archivu Časových Úvah.

SVATÝ OTEC PIUS XII.

vzpomíná 13. května 1942 dvacátěhopátého výročí, kdy obdržel
• **z rukou papeže Benedikta XV. biskupské svěcení.**

SVATÝ OTEC PIUS XII.

(K dvacátému pátému výročí
biskupské konsekrace

J. Svatosti Pia XII. 13. května 1942.)

Za jasného podvečera dne 2. března 1939 stálo na svatopetrském náměstí v Římě shromážděno množství diváků, pozorujících s napjetím, kdy se konečně objeví nad střechou proslulé Sixtinské kaple, proměněné v ty dny v konklave, světlý sloupec dýmu, oznamující, že přítomní kardinálové zvolili nového Náměstka Kristova na zemi. Dočkali se. Radostné vzrušení prochvívalo davem, stále a stále rostoucím, a otázka, kdo jest zvolen, kdo jest novým papežem, tanula všem na mysli. Po několika minutách se rozzářila veliká okna nad vchodem do basiliky a brzy nato, bylo to po šesté hodině, doprovázen několika preláty se objevil přítomným dobře známý kardinál protodiákon Caccia Dominioni a oznamoval radostným hlasem nejenom přítomným, nýbrž též celému křesťanskému světu: »Annuntio vobis gaudium magnum, habemus Papam, oznamuji vám radost velikou, máme papeže.« Jeho slova byla přerušena bouřlivým projevem radosti a teprve po chvíli, když bouře potlesku poněkud utichla, sděloval jméno toho, který z osvícení Duchem Svatým, Utěшитelem, byl v konklave od přítomných šedesáti dvou kar-

dinálů zvolen za viditelnou hlavu Církve Kristovy. »Eminentissimum et Reverendissimum Dominum Eugenium Pacelli, J. Eminenci nejdůstojnějšího pána Evžena Pacelliho,« pokračoval kardinál, jehož další slova úplně zanikla v bouři projevů radosti a jásotu. Římský lid tímto způsobem první vzdal hold nově zvolenému Náměstkovi Kristovu, římskému rodáku, všem velmi dobře známému a u všech oblíbenému. S obyvateli Věčného města se radoval celý katolický svět; tři sta osmdesát dva miliony duší s vděčností přijalo zprávu o volbě viditelné hlavy Církve svaté, dvoustého šedesátého druhého nástupce sv. Petra na stolci římském.

Jest mravní povinností uvědomělého katolíka, aby znal život a dílo viditelné hlavy křesťanstva a tomuto poznání přispívá i tento krátký životopis.

Sv. Otec Pius XII. jest původem Říman. Patricijská rodina Pacelli byla usazena v Římě již v době pontifikátu Řehoře XVI. (1831—1846). Přistěhovala se do Věčného města z provinciálního městečka Onano. Jest příznačné, že její členové v několika pokoleních zastávali důležité církevní úřady buď při římské kurii anebo přímo ve službách papežů. Praděd Sv. Otce Pia XII. byl finančním ministrem zmíněného papeže Řehoře XVI. Nedivme se, že zastával takovýto úřad! V té době existoval samostatný papežský stát, který měl své finance, vojsko a samosprávu. Římský papež byl tudíž nejenom duchovní viditelnou hlavou veškerého křesťanstva, nýbrž i samostatným světským panovníkem. Praděd Pia XII. dožil se vysokého věku 101 let. Rovněž děd Sv. Otce byl státním úředníkem papežským v době pontifikátu Pia IX. (1846—1878). Byl substitutem v ministerstvu vnitra papežského stá-

tu. Otec pak Filip Pacelli, muž hluboké víry a opravdové zbožnosti, zastával úřad papežského konsistorního advokáta. Dožil se též požehnaného věku 81 let. Matka nynějšího Sv. Otce Virginia, rodem Graziosi, žena pevného charakteru, vznešená a přece mateřsky něžná, zemřela v r. 1920. Těmto zbožným a nábožensky hluboce uvědomělým manželům požehnal Bůh čtyřmi dětmi, dvěma syny a dvěma dcerami. Obě sestry Pia XII. žijí v Římě; starší Alžběta zůstala neprovdána, mladší Josefina se provdala za profesora Mangheriniho. Bratr František v duchu rodinné tradice rovněž působil ve službách Sv. Stolice. V době pontifikátu Pia XI. (1922—1939) zastával vysoký úřad generálního konsultora města Vatikánu. Jeho jméno jest nerozlučně spjato s dějinami Sv. Stolice poslední doby. Po tříletém vyjednávání mezi Vatikánem a italskou vládou došlo 11. února 1929 k uzavření t. zv. lateránské smlouvy. Ta zahrnuje v sobě dvě věci: obnovení papežského státu »Města Vatikánu« a konkordát. Skoro 60 let sídlili papežové na cizí půdě a byli z milosti trpěni pod cizím krovem. Lateránskou smlouvou bylo toto křiklavé bezpráví odstraněno. Papež přestal býti vatikánským zajatcem, sídlí ve vlastním státě, třebaže jest to nejmenší stát o rozloze jednoho čtverečného kilometru. Konkordátem pak byly upraveny otázky poměru Církve k italskému státu, především školská otázka tím, že bylo náboženství zavedeno opět do škol nejenom obecných, nýbrž i středních. Pro náboženský život země, která jest téměř úplně katolická, byly tím dány podmínky vzrůstu a radostné spolupráce. Tímto způsobem byla rozřešena »římská otázka«; zásluhu o to má mimo jiné též bratr ny-

nějšího Sv. Otce František Pacelli. Bohužel, předčasná smrt skončila bohatý a záslužný život ušlechtilého úředníka, zcela oddaného Svaté Stolicí. Pius XI., uznávaje jeho veliké zásluhy, povýšil jej do šlechtického stavu s dědičným právem užívati titulu markýze.

Sv. Otec Pius XII. spatřil světlo světa na svátek bl. Anežky Přemyslovny 2. března 1876. Na křtu sv. byla mu dána jména: Evžen, Maria, Josef, Jan. Vypráví se z jeho života, že po návratu z kostela sv. Celsa a Juliana od křtu sv. uvítal nemluvnátko, jemuž se dostalo před chvílí svátostným křtem přijetí do Církve Kristovy, kněz P. Jacobacci, žijící v pověsti svatosti a v důvěrném přátelství s rodinou Pacelli; vzal je na své lokty a pronesl slova v pravdě prorocká: »Dnes po šedesáti třech letech budou v basilice sv. Petra všichni věřící pozdravovati toto dítě.« A vskutku, stalo se tak.

Evžen již v útlém věku prozrazoval veliké přirozené nadání. Rodinná výchova v duchu hluboce náboženském a v duchu vroucí oddanosti k Církvi sv. doplnila to, co Bůh dal do vínku Svému vyvolenému. Jako čtyřapůlletý chlapec začal choditi do školy a záhy se začal učiti cizím řečem. Píle a vytrvalost byly podmínkou velikých úspěchů. Dobrá paměť a snadná chápavost pak přispěly k tomu, že Sv. Otec ovládá dokonale i slovem evropské světové řeči. Jaká jest to radost pro poutníky, kteří přicházejí do Věčného města, když slyší promlouvati Náměstka Kristova v mateřské své řeči! Rodný dům byl pro něho výbornou školou křesťanských ctností, opravdovou svatyní, v níž se mu dostalo vzorné výchovy. Po celý život jej provází duch živé víry, vroucí lásky k Bohu, oddanosti k Církvi

Kristově a hluboké a vzájemné úcty k rodičům i sourozencům.

Po skončené předběžné přípravě na obecné škole studoval na gymnasiu a potom na lyceu. Podle italské učební osnovy má gymnasium pět tříd, lyceum tři třídy. Rozsah učiva jest přibližně stejný jako na našich gymnasiích. Nadanému jinochovi nepůsobily studie obtíží. Skončil je výborně zkouškou dospělosti. Nastal pro něho rozhodující krok v životě: volba povolání a stavu. Jistě, že Bůh sám Svou milostí mu dal světlo a sílu, aby se rozhodl pro studium filosofie a bohosloví a pro stav sv. kněžství. Byl přijat do starobylé papežské koleje »Capranica« v Římě. Studia filosofická a bohovědná vykonal na proslavené universitě »Gregoriana«, kterou v době sv. Ignáce založil papež Řehoř XIII. (1572—1585). Studium bohosloví bylo bezprostřední přípravou na přijetí svátosti stavu kněžského. Radostná chvíle, kdy se stal na věky sluhou Kristovým, pro něho nastala 2. dubna 1899, kdy byl vysvěcen na kněze v památně starobylé arcibasilice lateránské, »matce všech svatyní«, jak hlásá latinský nápis na průčelí tohoto skvostu renesančního umění. — Skončiv studia filosofická a theologická, věnoval se mladý kněz studiu církevního práva na proslulém učelišti u sv. Apollináře v Římě. V obojím dosáhl hodnosti doktora.

Studium samo nebylo mu cílem. Důkladná příprava vědecká, praktická znalost církevního práva jakož i ostatní schopnosti mladého a horlivého kněze měly přinést záhy ovoce pro Církev sv. Vznešené chápání sv. kněžství, hluboká víra a pevnost charakteru mu otevřely cestu až k nejvyšším úřadům a důstojnostem. Velmi důležitou byla jeho

znalost moderních řečí, která jej takřka předurčovala, aby vstoupil do diplomatických služeb Sv. Stolice. Skončiv studia, v r. 1901, započal svou kariéru tím, že byl povolán do kongregace pro mimořádné církevní záležitosti. Této kongregaci přísluší vyjednávat s vládami států v záležitostech, týkajících se správy diecézí, pokud stát má na tom zájem, a zejména běží-li o uzavření mezinárodních smluv mezi nimi a Sv. Stolicí, t. zv. konkordátů. Nejvyšším představeným této kongregace jest kardinál státní sekretář. Kromě této povinnosti byl současně pověřen, aby jako výpomocný profesor vyučoval církevnímu právu na theologické fakultě při římském semináři. Leč úděl profesora a učence mu nebyl souzen. Jeho hluboké vzdělání a rozhled došlo uplatnění ve službách státního sekretariátu.

V době pontifikátu Pia X. řízení papežské diplomacie a politiky bylo svěřeno vynikajícímu kardinálovi Merry del Val, který byl státním sekretářem. Ušlechtilý kardinál poznal vynikající schopnosti Evžena Pacelliho, který byl jmenován v r. 1905 domácím prelátem J. Svatosti, čímž se dostalo i vnějšího uznání jeho práci pro blaho Církve sv. Odborné vědomosti a především široký rozhled přispěly k tomu, že vyučoval diplomacii v letech 1909—1914 na »Academia dei Nobili Ecclesiastici«, papežském ústavu pro výchovu nastávajících diplomatů, nunciů a apoštolských legátů, posílaných do zemí celého světa. V této době se dostalo vysokého uznání jeho vědeckému věhlasu. Měl se stát profesorem veřejného a římského práva na washingtonské universitě. Leč jeho představený, jmenovaný již kardinál Merry del Val, uznal za daleko důležitější, aby mladý prelát zůstal v bezpro-

středních službách Sv. Stolic. Znal jej velmi dobře a již před tím pomýšlel pověřiti jej zvláště důležitými úkoly. Rovněž nezůstal neznám hlavě křesťanstva papeži Piu X. Příkladný svým hlubokým kněžským životem, neúnavnou pílí a diplomatickou bystrostí těšil se u náměstka Kristova veliké důvěře, a proto byl jmenován v březnu 1911 podsekretářem kongregace pro mimořádné záležitosti církevní.

Možno říci, že tímto jmenováním jej postavila Boží Prozřetelnost tam, kde mohl nejlépe uplatniti své vědomosti a zkušenosti. Nebyl to snadný úřad. Poměry v té době nebyly nikterak příznivé církevnímu katolickému smýšlení. Mnohé duše těch, kteří měli býti jiným světlem a oporou v mravním a myšlenkovém zmatku, byly samy přiotráveny modernismem. Domnívali se bláhově, že zreformují Církev tím, že její odvěké posvátné instituce zbaví všeho nadpřirozeného a Božského a přizpůsobí je požadavkům soudobého planého racionalismu. Nebezpečí bylo veliké, proto tím více bylo zapotřebí, aby ti, kteří měli spoluúčast na řízení lodičky Petrovy, vynikali nad jiné nejenom odbornými vědomostmi, nýbrž daleko více mravní silou, příkladným životem, smyslem pro povinnost a vroucí oddaností k Církvi Kristově. Tyto ctnosti měl v míře nejhojnější též i Evžen Pacelli.

Jméno Pia X. jest spojeno mimo jiné též s kodifikací církevního práva. Nebyla to věc snadná, a proto Pius X. jmenoval zvláštní komisi, jejímž předsedou byl vynikající právník kardinál Petr Gasparri a jeho spolupracovníky nejschopnější právníci té doby. Mezi nimi byl k spolupráci povolán také prelát Pacelli. Jeho poměrné mládí ne-

vadilo, aby přispěl svými vědomostmi a bohatou zkušeností k uskutečnění tak významného díla. — Oficiální prohlášení všeobecné platnosti a závaznosti církevního zákoníku se stalo již po smrti Pia X. v době pontifikátu Benedikta XV. v r. 1917. Tímto činem byly odstraněny obtíže, jež pociťovali zejména kněží v duchovní správě, neboť nebylo snadné vyznati se v obsáhlé sbírce zákonů, zvané Corpus iuris canonici, t. j. soubor církevního práva, obsahující nařízení a zákony papežů až do doby Klementa V. (1305—1314). Pius X. z vlastní dlouholeté zkušenosti jako farář i jako biskup poznal potřebu církevního zákoníka, v němž by bylo stručně obsaženo i vše, co se týká duchovní správy.

Zatím vypukla světová válka. Hned na jejím začátku dotlouklo z bolestí nad tím šlechetné a milující srdce papeže Pia X. Jeho nástupce na stolci Petrově Benedikt XV. neměl tím nikterak připravenou půdu, aby mohl pokračovati s úspěchem ve velikém reformním díle, započatém jeho předchůdcem, který zemřel v pověsti svatosti, a uskutečniti jeho vznešené cíle. Všechny takřka své síly věnoval k tomu, aby pohnul národy k míru a spravedlnosti, a zmírnil, pokud bylo v jeho silách, hrozná následky války. Jeho úsilí vyznělo mnohdy naprázdno, a proto jeho pontifikát se nevyznačuje činy, které by upoutaly pozornost lidstva, zaujatého zcela válkou.

Do této pohnutlivé doby náleží událost, jejíž dvacáté páté výročí slaví letos 13. května veškeren křesťanský svět. Když v roce 1917 osiřela náhlým úmrtím apoštolského nuncia Monsignora Aversy mnichovská nunciatura, rozhodl Benedikt XV., aby jeho nástupcem byl podsekretář kongregace pro

mimořádné záležitosti církevní Monsignor Pacelli. Rozhodnutí Sv. Otce se stalo skutkem. Dříve než nově jmenovaný nuncius nastoupil úřad, udělil mu sám papež Benedikt XV. biskupské svěcení v památné kapli Sixtinské ve vatikánském paláci a zároveň jej jmenoval titulárním arcibiskupem sardským. *)

Posvátnému obřadu byl přítomen veškeren papežský dvůr, kardinálové Merry del Val, Petr Gasparri, Vanutelli, Frühwirth a Scapinelli, nejbližší příbuzní, přešťastná matka, bratr František a obě sestry. Nově konsekrovaný arcibiskup a všichni přítomní byli si velmi dobře vědomi nejenom veliké důstojnosti, které se dostalo mladému prelátu, nýbrž ještě větší zodpovědnosti, kterou ochotně, poslušen vůle Náměstka Kristova, v tomto okamžiku na sebe přijímal.

Brzy po biskupské konsekraci, dne 25. května r. 1917, opustil nuncius Věčné město a nastoupil svůj úřad v Mnichově (München). Tímto dnem začíná neúnavná práce apoštolátu, trvající plných dvanáct let, od r. 1917 do 1929, věnovaná nejvyšším zájmům Církve svaté a těm, k nimž byl vyslán, německým katolíkům. Až do roku 1925 sídlil apoštolský nuncius v Mnichově (München) a potom v Berlíně (Berlin).

V bouřlivých letech světové války byl poslem mírových snah papeže Benedikta XV. Osobně in-

*) O církvi sardské píše již sv. Jan ve Zjevení, kap. 3, v. 1. Sardy byla kdysi významná metropole v západní části dnešní Malé Asie. Jedním z jejich biskupů jest učený Melito, žijící v letech 138—190. V pozdějších dobách toto biskupství zaniklo.

tervenoval u německého císaře Viléma II., generálů maršála Hindenburga a Ludendorffa. Německý časopis »Schönere Zukunft« z 12. března 1939 píše o tom: »Mírové návrhy, jež na německých místech došly dalekosáhlého pochopení, by jistě ušetřily veškeren svět nezměrné bídy, kdyby se byly daly uskutečniti.« Pokus Benedikta XV. odvrátiti neštěstí od milionů ztroskotal; přes to však nelenil a snažil se je odvrátiti alespoň od set a tisíců. Pravou rukou mu byl v této době nuncius Pacelli, který na odpovědných místech vyjednával o vzájemnou výměnu válečných zajatců. Podařilo se mu, že ze dva a půl roku bylo mezi Německem a Francií vyměněno asi 10 tisíc těchto ubožáků, kteří byli prozatím usazeni na neutrálním území Švýcarska. (Schmidlin J., Papstgeschichte der neuesten Zeit, 1933, sv. III., str. 220.) Pro tuto činnost byla organisována zvláštní střediska v Římě, švýcarském Frýburku a v Paderbornu, kde pracovalo na dvě stě pověřenců. Rovněž po skončení války, dokud nenastala rovnováha a uklidnění hospodářských poměrů, bylo zapotřebí přiložiti pomocnou ruku, aby bylo pomoženo v největší bídě nejchudším a nejpotřebnějším. Rukama nuncia Pacelliho prošlo na tři miliony marek, jež byly rozdány chudým na zmírnění jejich bídy. Rovněž velmi obtížné bylo umožniti zajatcům návrat do rodných zemí. Tehdy přiměl svou radou apoštolský nuncius Sv. Otce Benedikta XV., aby se zasadil nejenom o jejich návrat, nýbrž i o lepší stravování v zajateckých táborech. Četné tábory zajatců, jakož i sirotčince a jiné charitativní ústavy pocítily dobrodiní jeho účinné pomoci. Nástupce Benedikta XV. v pontifikátě papež Pius XI. sám vlastní rukou

rozdal miliony lir. — Jeho zásluhou se dostalo podpory německým katolíkům též tím, že Pius XI. dal k dispozici apoštolskému nunciovi Pacellimu v Mnichově (München) jeden milion dolarů, dar to amerických katolíků, na zmírnění bídy. Pomáhalo se všem potřebným bez rozdílu vyznání prostřednictvím neúnavného nuncia. Světová válka přes všechny své hrůzy a strasti nikterak nebránila plniti slova Spasitelova: »Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste to učinili«. (Mat. 25, 40.) Apoštolský nuncius Pacelli byl zcela proniknut tímto duchem lásky k bližnímu, duchem Kristovým.

V Mnichově (München) zažil také těžké chvíle rudého komunistického režimu. Sám vypráví o jedné události, kterou prožil v oněch dnech bezvládní. »Jednoho poledne jsem slyšel ve svém domě třesknutí. Šel jsem dolů a setkal jsem se s dvěma vojáky, kteří mi položili na prsa pistole a žádali ode mne, abych jim dal své auto. Něco podobného jsem již předvídal a před dvěma dny jsem zařídil, aby se nedalo vozu používat. Nechal jsem vojáky odejít do garáže a sám jsem se odebral nahoru, abych telefonicky zavolal velitelství. Odvolal jsem se na svou nedotknutelnost jakožto diplomata a na exterritorialitu budovy nunciatury, ale odpovědí se mi dostalo jedině pohrůžky, že budu-li odporovati, já a »celá banda« budeme zajati. Odvětil jsem: »Pěkně děkuji,« a zavěsil zase naslouchátko. Druhého dne si přišli skutečně pro auto. Protestoval jsem proti tomu; nic jiného se nedalo v těchto bouřlivých chvílích dělati a žádná autorita neměla moci. Když jsem hlasoval pro neutralitu, odpověděli mi, že se musím rozhodnouti buď pro rudou

vládu nebo proti ní. Po nějaké době mi vrátili též i moje auto.*)

Když se poměry poněkud uklidnily, pomýšlel nuncius na to, aby s bavorskou vládou navázal diplomatické styky, směřující k uzavření konkordátu. Vyjednávání trvalo až do roku 1924 a během něho sídlo apoštolské nunciatury bylo přeloženo z Mnichova (München) do Berlína (Berlin). Konkordát byl podepsán 29. března 1924 a v roce 1925 se teprve přestěhoval nuncius Pacelli do Berlína (Berlin). Za jeho činnosti v Německu došlo k uzavření konkordátu s Pruskem, dne 14. června 1929, a po jeho odchodu s Badenskem, Anhaltskem (v r. 1932) a krátce před tím s bývalým Rakouskem. Těmito mezinárodními smlouvami byly upraveny církevní otázky v Říši. Znalost poměrů a diplomatická obratnost nuncia Pacelliho má o to největší zásluhu. Svou radou přispěl k novému uspořádání církevních poměrů v tomto prostoru a tím přispěl jako jeden z tvůrců ke stavbě dějin Církve poslední doby.

Po světové válce Církev římskokatolická se šířila i v těch zemích, ve kterých až dosud měl převahu protestantismus. Byla zřízena tři nová biskupství, Berlín (Berlin), Cáchy (Aachen), Míšeň (Meißen). Dvě biskupství byla povýšena na arcibiskupství: Vratislava (Breslau) a Paderborn. Tímto způsobem byla upevněna církevní organizace a dán popud k úsilovné apoštolské práci.

Přes veškerou tuto bohatou vnější diplomatickou činnost, která by snad mnohému jinému byla velikou překážkou hlubšího duchovního života, zů-

*) W. Menke, Papst Pius XII., Berlin, 1939, str. 22.

stal nuncius Pacelli vzorným a všem příkladným knězem, který si byl pevně vědom, že veškerá činnost a smysl pozemského života má jenom tehdy trvalou cenu, jestliže jest proniknuta zcela úsilím uskutečniti jedině zájmy Boží a Církve svaté. Proto jeho práce měla vždy bezprostředním cílem duchovní blaho sobě svěřených duší a byla projevem jeho živé a hluboké víry v Boha. Přítomnost ušlechtilého a zbožného římského preláta silně působila na přítomné, nejenom katolíky, nýbrž i jinověrce. Již jeho pouhý vnější zjev, zejména při posvátných obřadech, prozrazoval hlubokou vnitřní sebranost, takže o něm možno říci totéž jako o sv. Františkovi z Assisi, že již tím, že se objevil před lidmi, povzbuzoval ke ctnosti více než kázáním. Rovněž síla a přesvědčivost jeho slova vykonala mnoho dobrého k posílení nadpřirozené víry v duších, otřesených ranami osudu. Všichni hleděli s hlubokou úctou a důvěrou k němu jako obratnému diplomatu a vznešenému církevnímu knížeti. V četných promluvách se obracel k německým katolíkům v jejich mateřské řeči, navštívil všechna významná města a dokonale poznal jak zemi tak i lid, jeho mravy a zvyky. Překvapuje, jak hluboké a obsáhlé znalosti literatury, dějin a umění německého národa si osvojil za svého pobytu v Mnichově (München) a Berlíně (Berlin).

Na podzim roku 1929 odvolal papež Pius XI. apoštolského nuncia Pacelliho do Říma. Tehdejší německý říšský prezident maršál Hindenburg v dopise zaslaném na rozloučenou nunciovi uznává otevřenými slovy jeho veliké zásluhy o upevnění míru po válce a navázání a udržení přátelských styků Říše se Svatou Stolicí.

Dne 16. prosince 1929 se mu dostalo nejvyššího církevního vyznamenání, které bylo nejenom uznáním jeho velikých zásluh o povznesení Církve sv. v poválečné době, nýbrž též osobním projevem veliké důvěry, které se těšil u papeže Pia XI. Byl jmenován kardinálem. Jako titulární kostel mu byla určena krásná basilika sv. Jana a Pavla na vrcholku Celia.*) V děkovné řeči dal najevo, jak hluboce jest si vědom nejenom důstojnosti, které se mu dostalo, nýbrž i veliké zodpovědnosti s ní spojené. Heslem své činnosti si zvolil: *Lux veritas, regina caritas, finis aeternitas*, - pravda budiž světlem, láska královnou, cílem věčnost.

Již v únoru r. 1930 jej jmenoval papež Pius XI. státním sekretářem. V tomto úřadě byl nástupcem kardinála Petra Gasparriho, který jednak pro churavost jednak pro stáří odstoupil. Velikou zásluhou tohoto kardinála bylo dojednání lateránských smluv 11. února 1929, jimiž byla rozřešena t. zv. římská otázka. — Ve jmenovacím dekretu papež Pius XI. doslovně uvádí důvod, proč si zvolil za státního sekretáře právě kardinála Pacelliho. »Jest to Váš duch zbožnosti a modlitby« — píše — »který Nás přiměl k tomuto jmenování a který Nám dává záruku, že Váš úřad bude provázen plností Boží pomoci. Rovněž v úkolech Vám dosud svěřených, především jako nuncius v Bavorsku a potom v Německu jste dokázal, že dary a schopnosti, kterými Vás dobrotivý Bůh obdařil, jste dovedl využití ke slávě božského Dárce a k službám Jeho Církve.«**)

*) Titulárem této basiliky byl též pražský kníže arcibiskup kard. František Schönborn.

***) W. Menke, o. c., str. 25.

Tímto jmenováním se stal kardinál Pacelli nejbližším spolupracovníkem velikého papeže Pia XI. po celých devět roků. Dokonalá znalost moderních řečí mu usnadňovala splnění veliké poslání, kterými jej pověřoval Pius XI. Jako apoštolský legát se zúčastnil dvou světových eucharistických sjezdů, v r. 1934 v Buenos Aires a v r. 1939 v Budapešti. Když se v roce 1935 skončilo jubilejní léto, které Pius XI. na památku devatenáctsetletého výročí smrti Spasitelovy rozšířil na celý svět, odjel kardinál Pacelli jako zástupce Sv. Otce do Lourdes k závěrečným oslavám a pobožnostem. Po dvou letech znovu navštívil Francii, a to při otevření a svěcení nové basiliky, zasvěcené sv. Terezii od Ježíška v Lisieux. Při těchto slavnostech, velikolepých veřejných projevech katolické víry, promlouval kardinál Pacelli jménem Náměstka Kristova k tisícům a tisícům věřícím, kteří potřebovali slov povzbuzení a ohně svatého nadšení. Tyto vskutku apoštolské cesty přispěly k tomu, že sám získal bohaté zkušenosti a stal se osobností známou takřka v celém světě katolickém.

Když dne 10. února 1939 v časných hodinách ranních se rozletěla do světa smutná zpráva, že dotrpěl veliký papež Pius XI., modlili se věřící katolíci, aby řízením Ducha Svatého byl dán Církvi Kristově papež, který by pevnou rukou se ujal osiřelé lodičky Petrovy. Tyto modlitby byly vyslyšeny.

Do Říma se sjížděli z různých končin světa kardinálové k volbě nového papeže. Konklave se začalo 1. března 1939. Kardinál děkan Pignatelli di Belmonte sloužil slavnou mši sv. k Duchu sv. v Pavlinské kapli za přítomnosti ostatních kardiná-

lů-voličů, kteří se shromáždili ve vatikánském paláci den před tím. Úmrtím papežovým přestává úřad kardinála stát. sekretáře. Kardinál Pacelli byl pověřen po dobu mezivládí důležitým úřadem t. zv. kamerlenga, jemuž náleží péče o časné statky a práva Sv. Stolicе po dobu, dokud nebude zvolen nový papež, dále se stará o pohřeb zesnulého papeže a sděluje zprávu o jeho úmrtí kardinálu vikáři, který ji sdělí římskému lidu.*)

Volba netrvala dlouho. Již ve čtvrtek 2. března 1939 ve třetím skrutiniu byl zvolen papežem kardinál kněz titulu sv. Jana a Pavla Evžen Pacelli. Na otázku staříckého kardinála děkana, tázajícího se jménem kardinálského sboru, zdali zvolený přijímá volbu, svolil, a na další otázku, jaké jméno si volí, odpověděl: »Pius XII.« Brzy nato k večeru po šesté hodině tato radostná historická událost byla sdělena římskému lidu, shromážděnému v zástupech na svatopetrském náměstí. Radost byla tím větší, když sám nově zvolený papež Pius XII. oděn bílým papežským oděvem se objevil a dal své první apoštolské požehnání nejenom přítomným, nýbrž i celému světu. Po desíti dnech, 12. března, byl slavnostně korunován v basilice sv. Petra za přítomnosti prelátů, zástupců států a věřícího lidu. V odpovědi na děkovnou řeč kardinála děkana Sv. Otec mimo jiné pravil: »Úřad nejvyššího velekněze po staletí nesměruje k jinému, leč aby sloužil pravdě; pravdě, pravím, která jest úplná, původní, ničím nezastíněná, žádným nedostatkům podrobena, avšak též nikdy odloučena od

*) Viz konstituci Pia X., Vacante Sede Apostolica, tit. I., cap. III, n. 14.

lásky Kristovy. Každému sice pontifikátu, avšak především tomuto Našemu, jemuž náleží úkol splnit vše, co vede ke smíru lidstva, zmítaného tolika nesváry a spory, musí vládnouti jako posvátný příkaz slovo apoštola Pavla: Vyznávati pravdu v lásce. (Ef. 4, 15.)*

Zmiňme se o znaku Sv. Otce Pia XII.! Již jako kardinál si zvolil za znak štít, na němž jest znázorněna holubička jako symbol míru, která nese v zobáčku olivovou ratolest a stojí na trojklanném skalisku nad rozbouřenými vlnami. Jak tento znak souhlasí s vytčeným programem jeho pontifikátu! V předtuše velikých událostí, jichž jsme svědky, volil též heslo apoštolské činnosti: *Opus iustitiae pax*, dílem spravedlnosti jest mír. Jako pokorný služebník Boží usiluje o obojí, o mír, ale též o pevný mravní základ, bez něhož nemůže býti opravdového míru: o spravedlnost. Rodné jméno Sv. Otce náhodně rovněž naznačuje jeho veliké poslání; ve jméně »Pacelli« se ozývá kmen latinského »pax« - mír.

V promluvách k věřícím, ať při slavnostech v basilice sv. Petra a Vatikáně, či ve vatikánském paláci, či v projevech rozhlasu, nepřestává vybízet lidstvo k míru, a proto jeho pontifikát v tak mnohém se podobá pontifikátu Benedikta XV. — V dopise kardinálu státnímu sekretáři Maglione ze dne 20. dubna 1939 se obrací k dítkám, aby v květnu, měsíci zasvěceném Královně míru, svými pokornými modlitbami vyprosily od Boha pokoje, a totéž ukládá jako povinnost všem věřícím v listopadu 1940.

Z významných událostí, jež jsou důkazem věčné

*) Acta Ap. Sedis, 1939, str. 128.

životnosti Církve Kristovy, nutno uvést svatořečení bl. Gemmy Galgani a bl. Marie Eufrasie Pelletier na svátek Nanebevstoupení Páně dne 2. května 1940. Jako jeho předchůdce Pius XI. věnoval velikou pozornost dílu šíření víry, tak i nynější Sv. Otec sám na svátek Krista Krále, 29. října 1939 nad hrobem prvního papeže a apoštola Petra posvětil dvanáct kněží na biskupy, určené pro misijní území.

Již po devatenáct století trvá Církev Kristova a vždy její viditelnou hlavou jest člověk. Tak jako před staletími svěřil Ježíš Kristus svrchovanou pravomoc nad věřícími sv. Petrovi: »Pasiž beránky mé, pasiž ovce mé« (Jan, 21, 16 — 17) právě tak i dnes tutéž svrchovanou moc má římský papež, který rovněž vede sobě Kristem svěřené k věčnému cíli, k nebi. I ke Sv. Oci Piu XII., kormidelníku lodičky Petrovy, byla řečena slova: »Ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné ji nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi«. (Mat., 16, 18—19.) Jsou to slova prorocká a sami jsme svědky jejich věčné pravdivosti. Uprostřed bouří stojí Církev Kristova s Náměstkem Kristovým pevně, neotřesená, jista svou budoucností. Ke komu jinému se upíná náš zrak, než k její viditelné hlavě, k římskému papeži? Jeho slovo jest posilou malomyslným, jeho rada jest ukazovatelem cesty k pravdě. Pius XII., Pastor angelicus, andělský pastýř, podle příkladu svého prvního předchůdce na stolci papežském, sv. Petra, plní věrně i dnes příkaz Kristův: »Posiluj bratry své.« (Luk., 22, 32.)

R. Rykýř.

CO NÁM PŘIPOMÍNÁ MĚSÍC MARIÁNSKÝ A SVATOJÁNSKÝ.

Naší dobou vane opět duch nové duchovní obrody, v níž ustupují hráze neblahého protináboženského fanatismu a nový proud náboženského života naplňuje opět lidské duše. Tento nový, požehnaný proud života, před nímž ustupují pošklebky a rozpadává se věž nakupených předsudků z nedávné ještě doby, osvobozuje duše od onoho temna, do něhož v letech protináboženských byly vrženy. Za tohoto duchovního obrození, i když zatím ještě volně, nicméně již zřetelně, vyrůstají květy vzájemné úcty, důvěry a lásky.

Tento nový proud žádá v první řadě od katolíků, aby svým životem — vzorně křesťanským — dávali dobrý příklad těm, kteří často s nemocnou duší hledají pomoc. Protináboženské běsnění z doby poválečné způsobilo mnoho duchovní bídy, zvláště u mládeže. Podívejme se, kolik set, tisíc mladých lidí bylo vychováno bez Boha, kteří se nedovedou modlit ani »Otče náš«. Byl jsem svědkem rozhovoru mladých zaměstnanců v holičském závodě, kde dělníci bylo blahopřáno k nastávajícímu sňatku. Jeden ze spoludělníků se tázal, kde bude mít svatbu. »Chtěla bych v kostele,« odpovídá dívka. »A umíte se modlit?« poznamenal poněkud žertovně spoludělník. Dívka se zamyslela, zesmutněla a odpověděla: »Ne, nikdy jsem se to neučila.« Nebyla to pýcha, jak dříve jsme často cítili při tako-

vých odpovědích, ale bolestný vzdech, kterým si uvědomila, jak rodiče i škola se na ní provinili. Za nedlouho viděl jsem ji v kostele před oltářem P. Marie a z jejích očí kanuly slzy, jimiž se modlila a snad také své prosby Matce Boží sdělovala. A kolik takových dívek, hochů, žen i mužů chodí mezi námi s nemocnou duší, pozorují nás, hledají cestu, příležitost, oporu, příklad, kolik takových duší čeká na procitnutí...

Slavíme měsíc Královny máje, plníme chrámy, zdobíme oltáře, sochy a obrazy. Nezapomeňme však na nejdůležitější: ozdobiti a naplniti svá srdce čistou láskou, láskou k bližnímu, životem pravých křesťanů. To je nejdůležitější nejen pro naše blaho, ale je to také nejúčinnější a nejpůsobivější ukazovatel pravé cesty zbloudilým. Je to apoštolát, který i nevědomky konáme pro ztracené, aby našli Matku Boží, její pomoc a ochranu.

*

Vedle úcty mariánské patří nejkrásnější měsíc v roce — květen — památce sv. Jana Nep. V Časových Úvahách byla již v minulých letech, od nejpřednějších autorit, popsána jeho velikost a svatost: »Pravda o sv. Janu Nep.« od Al. Havla (vyšla r. 1925), »Pastýřský list o sv. Janu Nep.« od n. j. p. bisk. Dr. K. Kašpara (1926), »Za sv. Janem Nep.«, výpisy z života světce a jeho úcty od V. Kozla (r. 1940), kteréžto výtisky možno ještě u administrace Časových Úvah v Hradci Králové obdržeti. Všechna tato díla dokazují, jak úcta svatojánská byla hluboce vkořeněna do duší i srdcí lidu, jak sahá ještě do doby před svatořečením tohoto světce a

jak přečkala zuřivé běsnění a svatojánské obrazoborectví u nás po převratu r. 1918.

V diecési královéhradecké byla úcta svatojánská šířena již od smrti světce. Již první biskup královéhradecký Matouš Ferdinand Zoubek z Bilenberka (rodák z Rajhradu na Moravě, působil v Hradci Král. od r. 1660 do 1668, kdy jmenován pražským arcibiskupem) usiloval o svatořečení mučednického kněze blahosl. Jana z Nepomuku. Šestý biskup královéhradecký Jan Adam hrabě Vratislav z Mitrovic (působil v Hradci Král. od r. 1710 do r. 1721) poslal papeži Klementu XI. 15. září 1720 žádost o svatořečení sv. Jana Nep., připojuje se tak k akci vedené 22 biskupy střední Evropy, domáhající se urychlení kanonisace. Také kapitola katedrálního chrámu sv. Ducha v Hradci Král. poslala dva prosebné dopisy o svatořečení blahosl. Jana z Nepomuku.

Když došla 4. července r. 1721 do Prahy zpráva o blahoslavení, bral kraj hradecký velikou účast na prvních oslavách. Při jednání o finanční úhradu na svatořečení věnovaly kraje diecése po kraji pražském největší příspěvek peněžní. Kraj královéhradecký 2509 zl. 48 kr., chrudimský 529 zl. 21 kr., čáslavský 173 zl., duchovenstvo hradecké diecése věnovalo 907 zl. 55 kr.

Při svatořečení bylo důstojně zastoupeno Hradecko. U osmihranné kaple stály věže; třetí z nich symbolicky naznačovala, co který český kraj novému světci obětuje. Vlastní Královéhradecko dalo rozličné druhy ptactva, zvláště bažanty; kraj chrudimský křišťálové sklo, čáslavský kutnohorské stříbro. Slavností samých v Praze zúčastnila se diecése 14. října 1729, kdy ubírala se k hrobu svět-

čovu procesí (pěšky) z Chrudimska, Vysokomýtska, Pardubicka, Poděbradska s 8 sbory hudebníků. Při hlavním pak průvodu 16. října (1729) zúčastnili se kanovníci hradečtí nesení těla světce v krystalové rakvi při průvodu po náměstí hradčanském. V diecézním městě Hradci Král. konala se třídenní slavnost k počtě sv. Jana Nep. a sice od 16. do 18. dubna 1730. Na náměstí u sochy světce byly slavné bohoslužby a kázání, kde také věřící přistupovali k sv. přijímání. V každé farní osadě konaly pak v době od 1. června do 8. října 1730 třídenní pobožnosti čimilostněné plnomocnými odpustky. ¹⁾

Královéhradecký biskup Heřman Hanibal hrabě z Blümengeu (osobit od r. 1763—1774) prohlásil sv. Jana Nep. za patrona hradecké diecése.

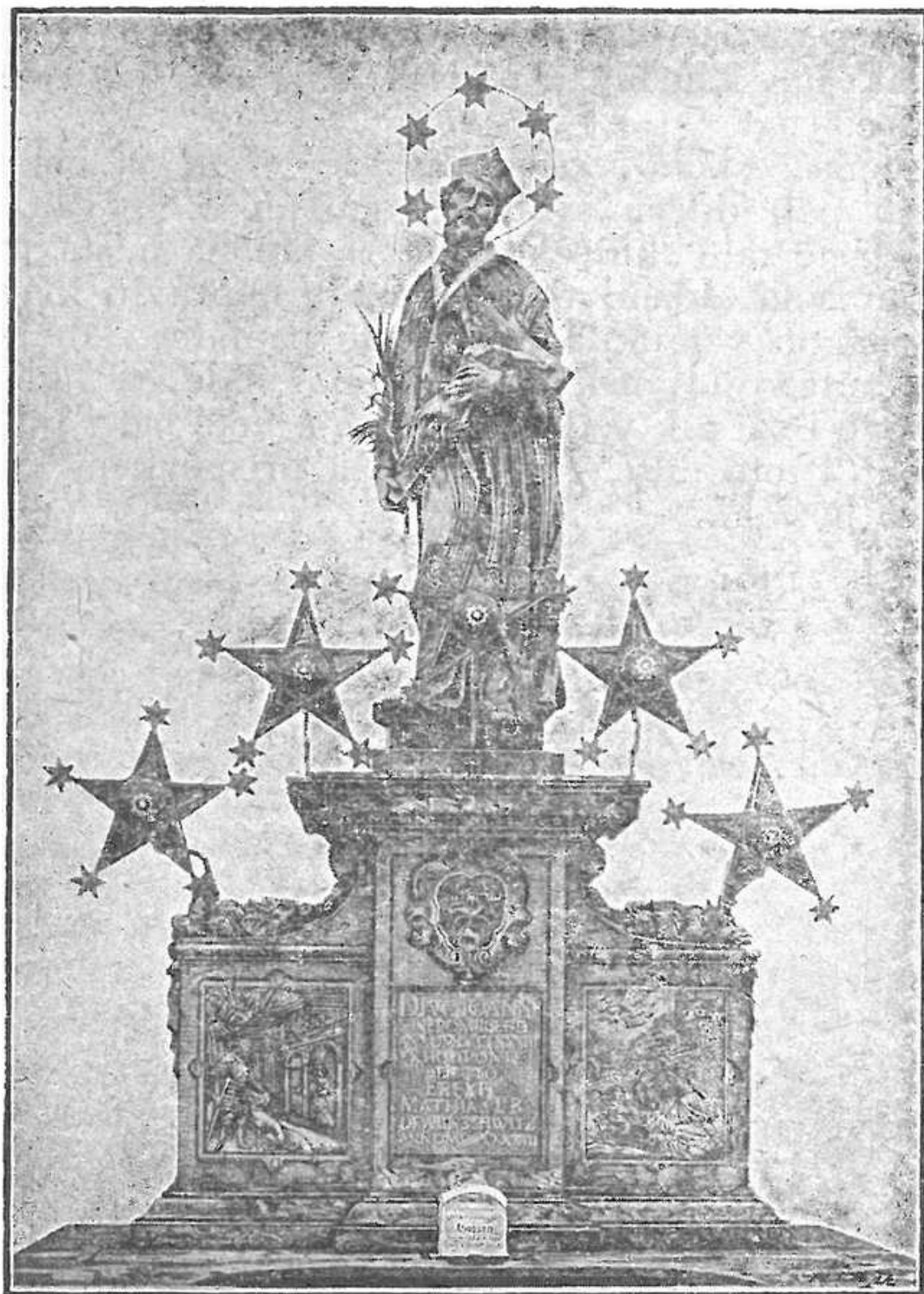
S jakou láskou a obětavostí lnuli věřící k sv. Janu Nep. svědčí skutečnost, že v nedlouhé době bylo v Čechách zbudováno a zasvěceno sv. Janu Nep. 295 kostelů, z nichž bylo v královéhradecké diecési 53, nejvíce po diecési budějovické. Z těchto kostelů v naší diecési vynikají zvláště poutní chrámy: seminářský kostel v Hradci Král., kostel na Kopečku u Kysperka, Potštejně, Skálce u Dobrušky a Miletinských lázních u Hořic, jejichž většímu popisu věnujeme další část těchto úvah.

Mimo zmíněné kostely byly diecési mnoho kaplíček, sousoší a jiných uměleckosvatojánských památek. Nejvýznamnější sousoší svatojánské v Sedlci u Kubné Hoře, svatojánské sochy i na náměstí měst a obcí v Hradci Král., Něm. Brodě, Předouči, v Chrudimě na Sloupecku, v Malčičce, Chotěboři, v Aušorn, Štít 15. ún. 1930. v b. 9271 sniž. 41 222818

v Luži, Pohledu u Nēm. (Brodu, Rozsochatci okr. Chotěboř, V. Mýtě, Litomyšli, Nové Pace, Černožicích u Smiřic, kde opuštěné sochy se ujal zbožný rolník Jan Macháň a umístil ji ve své zahradě u silnice.*)

Jméno českého mučedníka jde celým světem. Ve všech pěti dílech světa je uctíván a vzýván. — A zvláště tato skutečnost, která mnohá místa jeho rodné země zahanbuje, přikazuje napraviti křivdu spáchanou v minulé době jeho památce. Dbejme, aby kult svatojánský v jeho zemi stále rostl ke cti a slávě Boží a k vzájemné lásce a úctě mezi lidem. Nechť i toto dílo je též malým příspěvkem k tomuto poslání.

*) Sochy a svatojánské památky z míst, která neuvádíme, nám popište a zašlete.

Památná socha sv. Jana Nep. na Karlově mostě v Praze.

SEMINÁŘSKÝ KOSTEL SV. JANA NEP. V HRADCI KRÁLOVÉ.

(První chrám v diecési
zbudovaný ke cti sv. Jana Nepomuckého.)

První chrám, který byl v královéhradecké diecési postaven sv. Janu Nepomuckému ještě před jeho blahorečením, jest kostel v biskupském kněžském semináři v Hradci Králové. Stojí na místě starého hradu českých královen, který byl za husitských válek rozbořen r. 1421. V létech 1585/86 byla na jeho zříceninách postavena budova pro purkrabský úřad kraje královéhradeckého. Když byl tento úřad přeložen do Prahy, daroval roku 1706 císař Josef I. purkrabský dům biskupu královéhradeckému Tobiáši Janu Beckrovi (11/9 1710), aby na tom místě postavil biskupskou residenci a byty pro sídelní kanovníky. Tento však rozhodl jinak a počal r. 1709 na tom místě stavěti biskupský kněžský seminář s kostelem sv. Jana Nepomuckého, kterýžto světec těšil se nejen v našich zemích, nýbrž i v celé téměř církvi zvláštní úctě. Kostel byl dostaven až za nástupce Beckrova biskupa Jana Adama hraběte z Mitrovic r. 1714, tedy již 7 let před beatifikací sv. mučedníka Jana (1721) a 15 let před jeho slavnou kanonisací (r. 1729), jest výmluvným svědkem vroucí úcty našich předků k tomuto světci, pod jehož mocnou ochranu posta-

vili ústav pro výchovu a vzdělání budoucího diecévního kněžstva. Kostel byl postaven ve slohu barokním od královéhradeckého stavitele Vojtěcha Šnejdra. Půdorys má podobu latinského kříže. — Roku 1714 byl od arcibiskupa Jana Adama jen benedikován a na svátek sv. Jana Nepomuckého byli k němu do kněžského domu uvedeni první kněží, aby v něm konali bohoslužby. Když pak byl sv. Jan Nepomucký dekretem papeže Innocence XIII. 6. června r. 1721 prohlášen za blahoslaveného, vysvětil veliký ctitel tohoto světce Jan Adam hrabě Vratislav z Mitrovic tento kostel v pondělí dne 1. září 1721.

Hlavní oltář měl vzácný obraz sv. Jana Nepomuckého od Brandla, který byl tomuto kostelu věnován a nyní se nachází v kostele Panny Marie. Kromě hlavního oltáře byly v tomto kostele ještě tři oltáře vedlejší a to: sv. Kříže a sv. Barbory na straně epištolní a Matky Boží bolestné na straně evangelní. Škoda, že se ani oltáře ani obrazy a sochy nezachovaly. Na kopuli chrámové byla krásná malba na omítce představující sv. Jana ve slávě nebeské.

Za biskupa Dra Josefa Jana Haise byl tento chrám v letech 1887/1888 renovován mnichy kláštera Emauzského z Prahy za vedení P. Efréma, architekta, ve slohu beuronském. Biskup restaurátor stanovil si za účel, aby kostel tento vyjadřoval případně význam katolického kněžství a připravoval budoucí kněze symbolickou mluvou na jejich budoucí veliké poslání, jak o tom napsal ve svém pastýřském listě v r. 1887.

Nad hlavním oltářem postaveným z bělostného kararského mramoru na pěti sloupcích z mramoru

Seminářský kostel sv. Jana Nep. s částí bisk. semináře v Hradci Král.

sliveneckého vznáší se na 4 dubových zlatým plechem pobitých sloupech s patkami a hlavicemi mramorovými krásné ciborium zlacené, jako památka na staré oltáře, které bývaly stavěny ve slohu ciboriovém. Na štítě (tympanu) ciboria vymalován jest mezi dvěma cheruby obraz Panny Marie Staroboleslavské, k níž se dle pověsti utíkali s modlitbou o pomoc a ochranu naši největší národní světci sv. Václav a sv. Jan Nepomucký. Pod ciboriem na stěně za oltářem jest vzácná fresková malba, na níž na zlatém podkladu vystupuje mezi oblaky sv. Jan Nepomucký, v obleku kanovníka svatovítského. V ruce drží palmu vítězství, druhou má položenu na prsa a zrak jeho upíná se k nebi. Před ním po každé straně klečí dva andělé, z nichž jeden mu přináší zlatou korunu slávy, druhý drží v ruce závitky pergamenu s tajemným nápi-

sem, a dva andělé přední hrají na lyru a loutnu. Obraz tento ukazuje všem našim budoucím kněžím pravý vzor svatého kněze, svědomitého v povinnostech a věrného Bohu a církvi, který v plnění svých povinností neváhal podstoupiti mučednickou smrt. Světec tento má jim býti i d e á l e m k n ě ž s k é h o ú ř a d u a vybízeti je k svědomité přípravě na tento úřad a k modlitbě slovy žalmu: »Před anděly budu Ti zpívat, klanět se před Tvým svatostánkem a slaviti Tvé jméno.« 137, 1-2. Na epištolní straně jest obraz theologa, filosofa a světce, básníka eucharistických hymnů, Tomáše Akvinského, který v jedné ruce drží otevřenou knihu a pérem v druhé ruce ukazuje na slova hymnu: »Pange lingua gloriosi Corporis mysterium« — »Chvalte ústa písní vroucí Tělo Páně.« U nohou jeho jsou složeny dvě knihy. Obraz ten symbolizuje u č i t e l s k ý ú ř a d k a t o l i c k é h o k n ě z e. Na evangelní straně oltáře jest obraz velikého arcibiskupa milánského, reformátora, který v duchu zákonů koncilu Tridentského obnovil svou diecési, sv. Karla Borromejského, v rouše kardinálském, který v levici drží arcibiskupský kříž a v pravici knihu s titulem: Concilium Tridentinum — Sněm Tridentský. Tento světec má připomínat i d e á l ú ř a d u p a s t ý ř s k é h o a k r á l o v s k é h o k a t o l i c k é h o k n ě z e. Pod oním ciboriem, které má tvar svatyně, postaven jest na třech žulových schodech skvostný oltář z bělostného kararského mramoru; deska oltáře v předu spočívá na pěti sloupcích ze sliveneckého mramoru, jichž patky a hlavice jsou ze sněhobílého kararského mramoru slohu románského. Zadní stěna oltáře jest odpoutána od zdi chrámové, kterou pokrývá červený gobelín zavě-

Vnitřek chrámu sv. Jana Nep. v hradeckém semináři.

šený pod hlavním obrazem a dodává bělostnému oltáři a zlatému svatostánku skvostné pozadí. Na oltáři stojí umělecký svatostánek, nádherný klenot této svatyně. Má podobu domečku se střechou, zhotoven jest z mědi a silně vyzlacen a bohatě zdoben ornamenty zlatými a stříbrnými, drahokamy a symbolickými rytinami a po obou stranách ozdoben sloupky emailovými. Dvířka jsou zdobena stříbrnými ornamenty stylisované vinné révy, uprostřed nichž jest zlatý obrázek (basrelief) Beránka božího na modrém emailovém podkladu a kolem něho

v kruhu nápis: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi.* — Beránek boží, který snímá hříchy světa. — Okraj dvířek jest dílo smaltované s jemnou prací nitkovou. V tympanu tohoto tabernakulu jest na modrém emailovém podkladu zlatý symbol pelikána, který krví svou krmí vzpínající se k němu mláďata. Okraj stříšky tvoří jemná zlatá krajková práce. Nad dvířkami jest pak případný nápis: »*Ecce panis angelorum, factus cibus viatorum.*« — »Ejhle chléb andělský, který se stal pokrmem poutníků.« Za svatostánkem se zvedá vysoký pozlacený románský oltářní kříž se stříbrným korpusem Spasitelovým, jehož hlava jest ověčena korunou stříbrnou a ramena kříže jsou zdobena stříbrnými symboly sv. evangelistů. Strop ciboria nad oltářem jest složen z modrých kaset zdobených zlatými hvězdami. Tento oltář má býti středem úcty a pobožnosti budoucích kněží a má jim připomínati každý den slova žalmu: »*Vejdu k oltáři božímu, k Bohu, který mne obveseluje od mladosti mé.*« 42, 4. V presbytáři chrámu pod horními římsami na purpurovém podkladě od strany evangelní k epištolní umístěn jest zlatý nápis — slova, která pronesl Spasitel ke svým apoštolům po poslední večeři a která pronáší biskup při svěcení kněží po sv. přijímání: »*Jam non dicam vos servos, sed amicos meos, quia omnia cognovistis, quae operatus sum in vobis.*« — »*Již vás nebudu nazývati služebníky, nýbrž přáteli svými, jelikož jste všecko poznali, co jsem učinil uprostřed vás.*« Jan 15, 15.

Pod triumfálním obloukem na straně evangelní jest kazatelna ve formě tribuny ze dřeva bíle natřeného, ozdobená na přední stěně obrazem zvěstování archanděla Gabriela Panně Marii. Anděl oděn

dalmatikou a štolou přináší Matce Boží radostné poselství (evangelium) o velikém tajemství vtělení Syna Božího. Maria Panna se sklání při slovech: Aj já dívka Páně, staniž se mi podle slova svého. Velmi případně jest na kazatelně umístěn tento obraz zvěstování andělského, aby připomínal budoucím kněžím, že mají býti též anděly na kazatelně a slovem božím usilovat, »aby Kristus se skrze víru vtělil a přebýval v srdcích lidských, zakořeněných a založených v lásce«. Ef. 3, 18. Na protější straně epištolní jest na pilíři zavěšena socha nejsv. Srdce Páně, jakoby volal k přítomným: »Pojďte ke mně všickni, kteří se lopotíte a jste obtíženi a já vás občerstvím; a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem a naleznete pokoj duším svým.« Mat. 11, 28. — Totéž připomíná jim i bohatě zlatěná a emailem zdobená věčná lampa před svatoštánkem a připomíná bohoslovcům, aby i oni byli jednou světlem světa a kněžími podle božského Srdce Páně.

Na epištolní straně v lodi jest oltář opět z bílého kararského mramoru na třech stupních žulových, zdobený z každé strany třemi sloupky z mramoru sliveneckého. Nad oltářem na stěně jest temperová malba připomínající titul tohoto oltáře a představuje smrt sv. Josefa. V tesařské dílně spočívá na prostém lůžku velebný kmet s rukama sepiatýma oděn ve fialovou tuniku a až k prsoum přikryt togou; hlava jeho spočívá na klíně Spasitelově, který levou rukou ji objímá a žehnající pravicí kyne svému pěstounu k nebi. Po pravé straně klečí Panna Maria se sepiatýma rukama a pohlíží plna něhy na umírajícího svého snoubence. U nohou jeho pak stojí anděl, který přináší zlatý vavřínový

věncem, aby jím korunoval svatou hlavu Pěstouna Páně. Nad obrazem vine se pás se sedmi anděly s liliemi v rukou. Co jiného má připomínati tento obraz budoucím kněžím, než blaženou smrt svatého kněze, který celý svůj život zasvětil službě boží jako »služebník dobrý a věrný, kterého Bůh ustanovil nad rodinou svou.« Při jeho smrti bude též za něj orodovati sv. Josef a Maria Panna a doporučovati jeho duši milosrdenství božského Soudce, aby byl připočten ke sv. andělům a nebeským světcům. Po stranách tohoto obrazu jsou postavy svatých patronů českých: sv. Václava s vlajícím praporem a štítem s českou orlicí; sv. Prokopa, který v levé ruce drží opatskou berlu a pravici drží nad kostelem sázavským. Na straně evangelní jest pak sv. Vojtěch s biskupskou a palmou mučednickou a pod ním sv. Ivan v poutnickém plášti s kápí opíraje se o poutnickou hůl a v levé drží kříž. U nohou jeho spočívá knížecí koruna, které se z lásky ke Kristu zřekl.

Vhodným protějškem tohoto oltáře jest na evangelní straně oltář blahosl. Marie Panny. Vlastní oltář jest též z kararského mramoru týž jako protější. Nad ním na stěně jest nádherný obraz korunování Panny Marie. Otevřeno jest hvězdnaté modré nebe a na zlatém podkladě jakoby v zářícím slunci sedí na trůnu Spasitel a vkládá zlatou korunu na hlavu své přesvaté Matky, která sedí proti němu se sepiatýma rukama a hlavou skloněnou. Otevřené nebe září slávou boží a v kruhovitém věnci sedmi cherubínů holduje nebeské Královně; v dolejší části obrazu klečí po každé straně vždy dva andělé, jeden s lilií a druhý s velem a mečem a jiní dva s incensem. Po stranách tohoto obrazu

Pohled na zadní průčelí kostela a purkrabský dům.

jsou opět obrazy svatých a to na jedné straně sv. Cyrilla, který nese ostatky papeže sv. Klimenta a u jeho nohou jest padlá modla pohanského slunce. Nad ním obraz sv. Wolfganga, biskupa řezenského, jehož zásluhou bylo založeno biskupství v Praze; světec ten drží v rukou model chrámu. Na straně epištolní jest sv. Methoděj s obrazem posledního soudu a nad ním obraz svatého Bonifáce. Obraz Korunování Panny Marie má připomínati všem našim budoucím kněžím odměnu, která je čeká za jejich věrnost a práce v nebi, jak ji slíbil Spasitel svým věrným služebníkům: »Bud' mi věrným až od smrti a dám ti korunu života.« Zjev. sv. Jana 2, 10. Obraz tento jest nahoře opět ukončen řadou andělů s liliemi v rukou. V pozadí chrámu pod římsami zakončujícími postranní pilíře jsou další případné nápisy: »Vos amici mei estis,

si feceritis, quae ego praecipio vobis.« — »Vy jste přáteli můmi, činíte-li co já přikazuji vám.« Jan 15, 14. a na druhé straně: »Non vos me elegistis, sed ego elegi vos et posui vos.« Jan 15, 16. — »Ne vy jste mne vyvolili, ale já jsem vyvolil vás a ustanovil vás.« Jan 15, 16.

Vrcholnou myšlenku chrámu a katolického kněžství vyjadřuje mystická malba na kopulovité klenbě. — Na čtyřech modrých hvězdnatých rozích, které vybíhají nad římsami nad čtyřmi mohutnými bočními pilíři, jež nesou chrámovou kopuli, jsou vyobrazeni čtyři velcí proroci starozákonní, sedící uprostřed dvou palem a sice: na epištolní straně nad hudebním kůrem jest Isaiáš, jak čte na úryvku pergamenu slova: »Emitte Domine agnum, Dominatorem terrae!!« Is 16, 1. — »Sešli, Pane, Beránka, panovníka země.« Nad pilířem u presbytáře jest prorok Jeremiáš s nápisem: »Ego quasi agnus mansuetus.« (Jer. 11, 19.) — »Já jako beránek tichý«. Nad kazatelnu nad pilířem pak jest prorok Ezechiel uvažující o slovech: »Terra splendebat a majestate eius.« Ez. 43, 2. — »Země zářila nad slávou jeho« a nad posledním pilířem jest obraz Daniele, který drží slova prorocká: »Regnum eius stabit in aeternum.« Dan. 2, 44.« — »Království jeho bude trvati na věky.« Tito proroci jakoby v duchu prorockém zřeli věčnou adoraci božímu Beránkovi v nebesích, jak ji představuje malba na kopuli. Na zlatém poli kopule jsou čtyři stojící andělé, kteří na vztyčených rukách nesou trůn Beránkův: mezi nimi pak jsou symboly cherubínů a evangelistů a pod nimi opět mezi čtyřmi rozloženými keři akantovými jsou na každé straně dva andělé klečící proti sobě a hrají-

cí před trůnem Beránkovým na harfy. Duše svatých jsou naznačeny jako fruxové, holubičky a motýli. Uprostřed klenby v otevřeném nebo trůní božský Beránek stojící na knize sedmi pečetěmi zavřené a drží rozvinutý vítězný prapor a z otevřeného boku prýští mu červená krev a vtéká do kalicha stojícího na knize. Kolem celé této apokalyptické adorace Božího Beránka v nebi naznačené na zlaté kopuli chrámové stkví se v modrém pásu zlatými písmenami nápis počátku velkonočního hymnu: »Ad regias Agni dapes, stolis amicti candidis, post transitum maris rubri, Christo canamus principi ,divina cuius caritas, sacrum propinat sanguinem.« Hymn. pasch. t. j. »Na hod k Beránku Králi, oblecme šat nový bílý, prošedše mořem rudým, Kristu zapějme pochvaly; jehož božská láska, za nás cedí svou svatou krev.« Celá tato mystická malba vyjadřuje slova sv. Jana v jeho Zjevení: »Blahoslavení, kteří k večeři svatby Beránkovy pozváni jsou.« 19, 9. Kněz jest povolán k této svatební hostině, která se uskuteční při jeho svěcení na kněžství a uskutečňuje se pak každodenně při mši svaté a jednou v nebesích bude trvati věčně. K této velké hostině musí se připravit, projíti mořem sebezáporu a odříkání, obléci musí bílé svatební roucho milosti boží, aby jednou mohl zpívati též Kristu Králi chvály, jež zpívají andělé na čtyřech rozích chrámu: »Svatý, svatý, svatý! -- Hossana na výsostech! Požehnaný, který přichází! -- Ve jménu Páně.« — Vzorem v této přípravě na kněžství a ideálem svatého kněze musí býti alumnům sv. Jan, který již klečí v zástupu svatých kněží v nebeské adoraci před trůnem a obličejem Beránka, oblečen v roucho bílé a s palmou

v ruce a s korunou na své hlavě, ozářen a ově-
čen korunou zářících hvězd, které se ukázaly již
po jeho smrti mučednické na řece Vltavě. Myš-
lenku tu vyjadřuje i nádherný lustr zavěšený
z klenby chrámové a znázorňuje veliký pozlacený
vavřínový věnec, nad nímž vyrůstá pět svatojan-
ských hvězd a spojuje se nahoře v korunu pěti
zářících světelných lamp. Lustr ten jest dílem prů-
myslové školy v Hradci Králové dle návrhu ředi-
tele Ing. J. Stejskala.

Co hluboké symboliky obsahuje tento krásný
seminární svatojanský chrám! U dveří chrámových
umělecky zdobených též svatojanskými hvězdami
ukazuje to na stěně chrámové nápis (chronostichon):
»ECCe . Care . FILI . PICTVra . ArtIfICIs . SyM-
boLa . TibI . SIstIt . EXCJeLsae . VoCatIonIs .
TVae.« — »Hle, drahý synu, malba umělcova obra-
zy tobě ukazuje vznešeného povolání tvého.« Nad
oltářem sv. Josefa v zalděném okně jest umístěna
pamětní deska s nápisem: »Anno salutis 1887 Joseph
Joannes Pius Praesul per monachos coenobii B. M.
V. in Emmaus Pragae Congregationis Beuronensis
annuente eorundem abbate Benedicto I. hoc sanctu-
arium in honorem B. Joannis Nep. instaurandum
et picturis ornandum curavit, orans memento spe-
ctantor nostri.« »Léta Páně 1887 Josef Jan zbožný
biskup prací mnichů kláštera Bl. Marie Panny v
Emausích v Praze, kongregace Beuronské se sou-
hlasem jejich opata Benedikta I. tuto svatyni k po-
ctě sv. Jana Nepom. obnovil a obrazy ozdobil; po-
zorovateli v modlitbách pamatuj na nás.«

Takto nádherně a myšlenkově bohatě obnovenou
svatyni seminární zasvěcenou patronu země české,
královéhradecké diecése a bohosloveckého semi-

náře posvětil biskup Josef Jan Hais 15. března 1888.

Zevnějšek této krásné svatyně seminární důkladně byl opraven roku 1927 zásluhou rektora Mons. Dra H. Doskočila.

Pod kůrem hudebním na straně evangelní stojí socha sv. Terezie od Dítka Ježíše, kterou z Lisieux objednal a věnoval kostelu † nejdůst. pan kardinál Dr. Karel Kašpar, jako biskup královéhradecký r. 1925, kteréžto světici zasvětil kněžský dorost.

Jaký účel měla tato nádherná obnova prvního svatojanského chrámu v diecési? Předně oslavu velikého mučedníka a obhájce církevních práv a tajemství zpovědního, mocného patrona země české a diecése královéhradecké sv. Jana Nepomuckého. Jemu zasvěcený chrám jest srdcem naší diecése, vždyť z něho vychází nová živá krev mladistvých kněží, aby pracovala na vinici Páně rozsáhlé diecése. Proto staví jim tento chrám tak významné symboly jejich kněžského svatého povolání. Konečný cíl pak jest vyznačen na váze s liliemi na malbě kazatelny před obrazem Panny Marie při zvěstování těmito začátečními písmenami: V. I. O. G. D. t. j. ut in omnibus glorificetur Deus — aby ve všem byl oslavován Bůh!

Katolíci města Hradce Králové a dálného okolí v předvečer svátku sv. Jana Nepomuckého přicházejí ve velikém průvodu z kostela Panny Marie po májové pobožnosti do seminárního chrámu sv. Jana a na svátek tohoto světce plní prostory tohoto předního kostela diecésního a prosí sv. Jana Nepomuckého, kněze, mučedníka a patrona země české a diecése, aby v nebi chránil své kněze a od božského Velekněze a Pástýře duší vyprošoval věřícím svatý, apoštolský a hojný kněžský dorost.

Dr. Josef Buryšek.

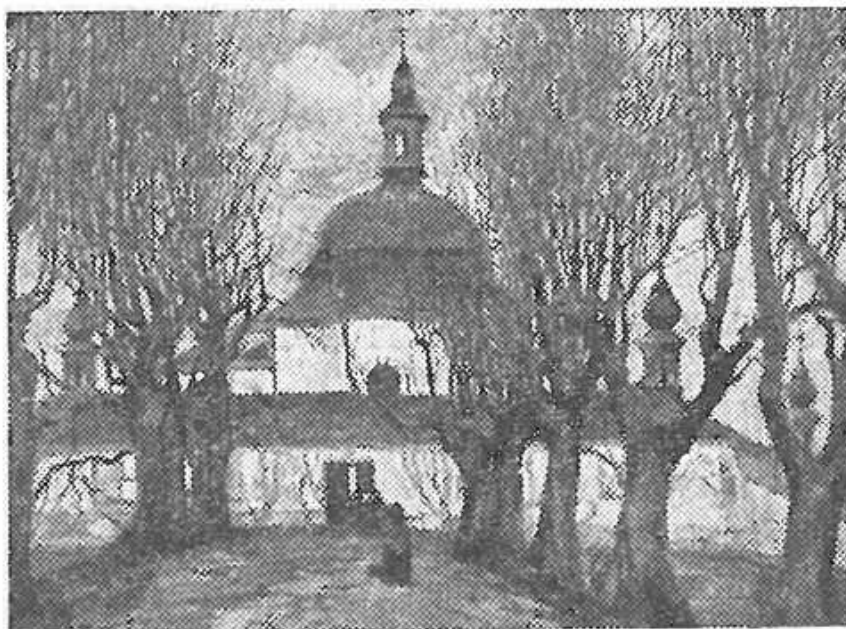

Cellon ČTK.

Obrázek z pouti zbožných venkovanů k sv. Janu Nep. v Praze.

PAMÁTNÝ POUTNÍ KOSTEL SV. JANA NEP. NA KOPEČKU U KYŠPERKA.

Nad městem Kyšperkem se vznáší horská vyvýšenina zv. Kopeček o nadmořské výšce 432 m. —

Pokračování její v hřebenu Machnáče o výšce 464 m, s Herklicemi o výšce 480 m tvoří hradbu uzavírající Podorlicko od ostatních lánů Čech, která přerušena jest údolím, jež si vytvořil tok Tiché Orlice. Kopeček dominuje celému širokému okolí. Poskytuje překrásné výhledy na město Kyšperk i sídliště dalekého obvodu. Na Orlické hory s Králickým Sněžníkem, na Krkonoše se Sněžkou, na kopuli Žampachu i vrch Karlovice u Žamberka, na místa to v dějinách doby Karla IV. významná. Z Kopečka je jedinečný pohled na malebné údolí

Tiché Orlice s památným kostelem mariánským v Orlici, spěchající k Ústí n. Orl., jemuž vévodí opět zřícenina hradu Landšperka ve výši 526 m s novogotickou svatýňkou P. Marie, k níž se tulí osadní to stavení Landšperka.

Původně stávaly na Kopečku tři kříže. Zbožní předkové r. 1655 vytvořili z Kopečka kyšperskou Golgotu u příležitosti misií, konaných zde patrně jesuity z Kladska (Glatz). Když kříže tyto povětrnostními vlivy sešly dal je Alexandr hrabě Libštejnský r. 1707 odstraniti a malou kapli ke cti sv. Jana Nepom. s oltářem téhož světce postaviti. Do této svatýňky přicházelo každoročně 16. května množství poutníků z blízka a dále, proto dal jeho syn Jan Čeněk hrabě z Bredova r. 1736 okolo stávající kaple postaviti prostranné ambity, kryté ochozy a pod nimi sklepy pro občerstvení poutníků zbudovati. Pro stavbu tuto použito materiálu z nedalekých zřícenin hradu Kyšperka, který sousedé a sousedky kyšperské s láskou na kolečkách dováželi. Mimo to dal v ochozech postaviti dva oltáře, jeden ke cti sv. Josefa Kalasanského a druhý ke cti sv. Antonína Paduánského a svými znaky opatřiti. Stalo se tak proto, aby i pro poutníky v ambitech byla sloužena mše svatá a to u oltáře sv. Antonína. Kázání bylo jedno uvnitř kaple a druhé v ambitech.

Přicházející procesí z jednotlivých míst s duchovními byla vítána místním děkanem i kaplany, šestero cechů s prapory, hudbou, střelbou z hmoždířů, hlaholem zvonů, v což se mísily nábožné písně poutníků. Není bez zajímavosti, že již za osm roků po svatořečení sv. Jana Nepom. byla svatyně Svatojánská na Kopečku dobudována. Zevnějškem

dělá dojem kláštera. Celé ústrojí je symbolické připomínající oslavení pětihvězdím našeho patrona českého sv. Jana Nep. Tvoříť kaple i ambity pravidelný symetrický pětiuhelník. Na ambitech v průsečíku každého úhlu jest věžička cibulovitěho tvaru s lucernou a v každé po jednom zvonu. Kaple má 5 dveří, 5 oken, 5 lamp a 5 lavic. Uprostřed kaple jest barokový oltář pětihranný s pěti mensami, čili sestává vlastně z pěti oltářů s jedním svatostánkem s pěti dvířkami upraveným, ale tak, že z každého oltáře jest použitelný, u každého se může komunikovati. Současně může pět kněží u tohoto oltáře obět Nejsvětější přináseti, což se také stalo za někdejšího děkana Jos. Ježka. Dvířka k tabernaklu u každého oltáře mají plastickou řezbu představující děje ze života sv. Jana Nep. Ve vrcholu oltáře se nalézá dobře modelovaná socha sv. Jana Nep. klečícího na zeměkouli, kolem s anděly držícími odznaky: jazyk, zámek, hvězdy, pochodně a skupení — ruce, srdce a nohy. Mimo to po stranách oltářů jsou zde sochy představující víru, naději a lásku, dobročinnost i sílu. Klenutí a stěny byly okrášleny cennými malbami, které z nepochopení byly při opravách r. 1823 a 1849 úplně zničeny. V ochozech byla r. 1847 zavěšena křížová cesta od malířů kyšperských Dominika Umlaufa a jeho syna Jana, dar to paní Magdaleny Stejskalové. (S pěknými obrazy Umlaufovými setkáváme se v četných našich chrámech, dokonce i na Sv. Hoře u Příbramě a v kostele sv. Ignáce v Praze.)

Z odkazu Bohumila Štěničky, stárka ve mlýně v Kunčicích, který zemřel r. 1839, byla zbudována v létech padesátých min. stol. v rohu při západní

straně ambit kaple Nejsvětější Trojice (na místě, kde stával oltář sv. Josefa Kalasan.), čímž stavební vývoj památné svatyně byl ukončen. Svatojánské svatyni poutní v Kyšperku hrozilo nebezpečí zániku za cís. Josefa II. Měl jí stihnouti osud všech četných zrušených kostelů a klášterů. Zásluhou zbožné paní Terezie hraběnky z Cavriani se tak nestalo. Dekret císaře Josefa II. chtěl provésti ještě v roce 1817 splnomocník panství Sep, využívaje nepřítomnosti majitelky panství dlící ve Vlaších, čemuž bylo zabráněno prohlášením kostela sv. Jana Nep. na Kopečku za hřbitovní kostel pro nově zřízený hřbitov pod Kopečkem r. 1818 a 1819. Tak tato vzácná svatyně, útočiště přečetných poutníků unikla nepřátelským úkladům, kterým podlehla vzácná památná kaple sv. Kříže na nedalekém vrchu Žampachu, kterou r. 1784 dal správce panství Jan Stelzl rozbourati.

K naší památné svatyni na Kopečku vede z ulice lukavické cesta, kterou dali měšťané kyšperští r. 1734 zřídití a vrchnost po obou stranách lípami, které dodnes zde stojí, ač mnohé zub času pronikavě znetvořil. V ohybu cesty, v místech kde mění svůj směr jižní k západu, stojí dřevěný kříž, který v roce 1853 dal poříditi obchodník Alois Glitsch, který v den sňatku cís. Frant. Josefa I. a Alžbětou 24. dubna 1854 byl postaven a posvěcen.

O slavných svatojánských poutích v Kyšperku, na které zárlili žamberečtí, svědčí dopis prof. dr. Ed. Alberta vldp. děkanu Chotovskému, v němž píše, že o svatodušních svátcích (r. 1889) přijede do Čech jeho soused a přítel, dr. Marschall, probošt votivního chrámu ve Vídni (Wien) a pobude na Orlicku tři dny. »Na sv. Jana Nepomuckého bu-

de v Žamberku, a musel mi slíbiti, že bude sloužiti v chrámu Páně — ráčíte-li jej k tomu pozvati — služby Boží... Tlačil bych na něj, aby vzal nejen ty fialové punčochy a fialový kvadrátek, ale i ten řetěz zlatý s velikým krucifixem, a nějakou tu bílou čepici čili mitru, abychom ten den měli ještě slavnější, než ty »... kyšperácké« (Dr. Jos. Svítal-Kárník »Eduard Albert život a dílo velikého Čecha«).

Velikou zásluhu o žádoucí opravu vzácné svatyně svatojánské, která byla v nedávné době v létech 1910—1914 uskutečněna si získal, vedle jiných dobrodinců, zejména vsdp. vikář a děkan Adolf Hubálek, za jehož duchovní správy byly všechny kostely v celé rozsáhlé farnosti účelně restaurovány. — Kéž náš předobrá český lid nalézá svoji duchovní útěchu v této svatyni, jako jí hledali a našli u patrona země české nejvýznačnějšího, sv. Jana Nepom. (Pekař: Kapitoly Svatojánské) naši předkové.

Jan Dostálek.

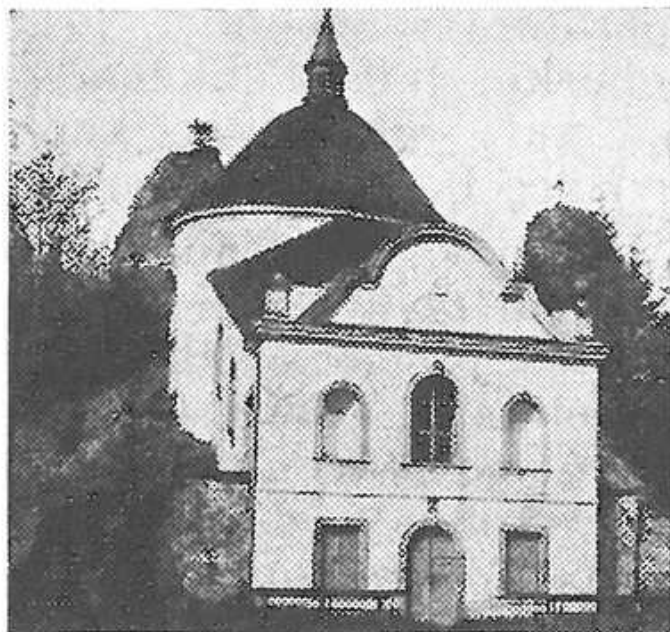
(Velmi cenný materiál o církevních památkách z celé farnosti kyšperécké zaslal vsdp. vikář Adolf Hubálek, který bude v nejbližší době použit. — Red.)

PAMÁTNÁ A VÝSTAVNÁ KAPLE SV. JANA NEP. V POTŠTEJNĚ.

Krásné, turisticky tak často vyhledávané letovisko Potštejn, v malebném orlickém zákoutí, je obohaceno památnou kaplí, která je zasvěcena sv. Janu Nep. Kaple je vybudována na kopci, ve zříceninách bývalého hradu. O její stručné historii, z části z pamětní knihy a z části z pamětí svých, napsal a obstaral nám přeochoťně vsdp. Vincenc Veselý, děkan v Potštejně následující:

Na kopci nad městysem Potštejnem ve zříceninách bývalého hradu byla v roce 1766 nákladem vysoce urozené paní Anny Barbory, vdovy po r. 1764 zemřelém panu hraběti Janu Ludvíku Harbuval et Chamaré, rozené ze Sanmig-u, postavena úhledná kaple nazvaná »U svatých schodů«. Při zrušení klášterů v Čechách stihl i tuto kapli (r. 1787) týž osud. Když byl finanční kapitál u královéhradecké k. krajské pokladny odveden, byla tato kaple vydána všanc zániku a byla také již ve velmi sešlém stavu. V roce 1831 přání potštejnských farníků znovu ožilo, aby tento pomník někdejších zbožných úkonů byl znovu zřízen a bylo dáno povolení, aby v této kapli někdy za pobožnosti křížové cesty mohla býti sloužena mše sv. — Ještě v tomto roce byla od farníků budova kaple nejen co nejlépe obnovena, nýbrž v ní též pěkný oltář ke cti českého patrona zemského sv. Jana z

Nepomuku pořízen. Výlohy při opravě této kaple s vnitřním zařízením obnášely 1064 zl., k čemuž pan Michael Žďárský, t. č. správce velkostatku potštejnského nejvíce přispěl. — Mimo to zavázali se osadníci potštejnští reversem z 14. ledna 1832,

že budou ručiti za další udržování kaple, že zapraví ze svého všecky nastalé stavební opravy a budou kapli udržovati vždy v nejlepším stavu ke cti a slávě Boží. Tento závazek byl v pozemkové knize obce Potštejnské vtělen a tak zajištěn. — Prosebné žádosti o posvěcení kaple, v níž by v určité doby mohla býti sloužena mše sv., bylo se strany dvorní kanceláře vyhověno a biskup. konsistoří v Hradci Králové výnosem z 23/3 1833 příslušné rozhodnutí c. k. zemského gubernia bisk. vikariátnímu úřadu v Rychnově n. Kn. sděleno. Na základě tohoto povolení byla kaple ke cti a chvále Boží na jméno sv. Jana Nepomuckého dne 16. května 1833 od důst. p. vikáře rychnovského Thadeáše Veselého za přítomnosti nescíslného množství lidu slav-

nostně posvěcena za účasti důst. pp. Ignáce Korába, děkana v Kostelci n. Orli., Romana Ježovského, prefekta gymnasia v Rychnově n. Kn., Frant. Lorenze, faráře v Solnici, Jana Peikerta, faráře ve Vamberku, Jana Střemchy, lokalisty z Něm. Rybné, Frant. Zemana, exposity v Chlenech, Frant. Holoubka, kooperátora v Sopotnici, Jos. Dusila, kaplana ve Vamberku, Jana Pelikána, pens. kaplana z Vamberka, Ant. Suchánka, kaplana z Bílého Újezda a Vavřince Uzetiga, kaplana z Kostelce.

Roku 1875 — jak uvedeno v pamětní listině — byla provedena opět nutná oprava celé kaple. Kříž dala pozlatit pí bar. Alžb. Dobřenská (8 zl. r. č.), věžička pobita zinkovým plechem (15 zl. r. č.), střecha pokryta šindelem za denní mzdu 1 zl. r. č., ostatní práce vykonány od přifařených osadníků z lásky za starostů obce Potštejna Václava Šabaty, mlynáře v Záměli, Františka Krahulce, rolníka, a za faráře dp. Josefa Jirčíka.

Roku 1930 stala se nová oprava této památné a výstavné kaple již velenutnou a byla po dlouhém usilování hlavně se strany pana starosty Karla Čápa za přispění Památkového úřadu v Praze jednou polovinou a obcí Potštejna, Záměle a Prorub druhou polovinou celkového nákl. K 56.892.23 provedena dle rozpočtu stavitele archit. Otty Hányše. — V době popřevratové po r. 1918 byla tato kaple několikrátě předmětem surovosti lotříků, jsouc zlomyslně poškozována, — posledně se tak stalo 21. září 1930, kdy neznámý zlosyn vniknuv oknem do kaple, rozbil nový oltářní kámen s ostatky sv. mučedníků Priota a Ignota — ne tedy, jak snad se domníval, sv. Jana Nepom. Místním farářem pořízen kámen nový.

Ke kapli vede z Potštejna křížová cesta se 14 kapličkami s pěkně provedenými obrazy na plechu a okenicemi k uzavírání. Křížová cesta byla loňského roku, nákladem p. K. Čápa (což zaslouží veřejného uznání - p. red.), opravena.

Slavné svatojánské pouti, které se zde po 16. květnu konají mají již dávno tradici a přivádějí každoročně »na hrad« i dolů do Potštejna tisíce zbožných poutníků.

POUSTEVNA NA HRADĚ POTŠTEJNSKÉM.

Jak známo, je umístěna pod kaplí sv. Jana se vchodem a dvěma okny do nádvoří hradního tak zvaná »habitace«, kde prodávají se nyní v letní době občerstvení a různé upomínky na návštěvu zřícenin. Málokdo ví, že v této místnosti přebývali potštejnští poustevníci, průvodní to zjev křesťanství. — Poustevníci vůbec byli snad jen prostí lidé, které jejich zbožná a samotářská povaha pudila do ústraní. Církev považovala je za část duchovního stavu a proto i pro ně stanovila určité kanonické podmínky.

Poustevníku bylo nutno prodělati náležitou duchovní přípravu. Doplnovali se z III. řádu sv. Františka a chodili na noviciát až do Říma, obléknuvše již doma s dovolením konsistoře poustevnický hábit k vůli zjednání levného stravování a noclehu po klášteřích na daleké té cestě. Když v Římě prodělal kandidát potřebnou zkušební dobu, složil terciářské sliby, vrátil se do vlasti a prosil o udělení některé již hotové poustevny nebo o dovolení si ji postavit. Konsistoř byla při vyřizování takovýchto žádostí velmi opatrná. V Potštejně ucházel se o

poustevnu v roce 1766 — tedy hned po postavení kaple »U sv. schodů« (Svatojanské) — terciář řádu sv. Františka, Dismas Beneš. Konsistoř, jako obyčejně, žádala nejprve záruku jeho výživy, kterou prý mu přislíbila vrchnost. Mimo to se hradecká konsistoř informovala ještě o způsobilosti žadatelově, nařídila mu, nespokojivši se jeho terciářskými sliby, ještě zkušební rok na místě, který konal pod dozorem sopotnického faráře. Pak teprve dovolila, aby se usadil v potštejnské poustevně doživotně. Při tom je důležité, poznati jeho právní poměr k místnímu faráři. Konsistoř zplnomocnila potštejnského duchovního správce, aby uvedl Beneše do poustevny a při tom mu připomenul, že ve svém náboženském a mravním životě podléhá jeho dozoru, po stránce hmotné má žít tak, aby nebyl diecési na obtíž. Uvedení samo stalo se takto: Farář jménem konsistoře ho uvedl do poustevny a přes hábit mu přehodil kukli (kapuci), odznak to poustevnictví, čímž byla »instalace« eremity hotova. — Jak dlouho žil tento poustevník, nelze říci, ale máme zprávu z roku 1778, dle níž zde nějaký eremita ještě byl, a že tehdy prosil ještě jiný poustevník, aby se směl k potštejnskému připojiti a s ním samotou sdíleti; nazývá se v konsistorních protokolech »Sylvanus Ivanita«, snad byl z těch, kteří žili dle vzoru prvního českého poustevníka osaměle.

O poustevně píše ThDr. Aug. Neumann v Čas. Úvahách v čís. 320 z r. 1930.

PAMÁTNÁ KAPLE SV. JANA NEPOM. NA SKALCE U DOBRUŠKY.

Po pravém břehu »Zlatého potoka« tam, kde protéká lučinatým údolím a od směru jižního k západnímu odbočuje, v obci Podbřezí asi 1 hodinu vzdálené od Dobrušky zvedá se zámek Skalka, nazvaný tak od skalního výběžku, na němž jest postaven. Byla to kdysi tvrz, jichž majitelé se připomínají již ve čtvrtém století. Od 15. století patřila jim i blízká tvrz a statek Wostrov, od níž se nazývali majitelé Wostrovští ze Skalky. R. 1647 provdala se Anna Kateřina Wostrovská jako dědička tohoto statku za Jana Mladotu, rytíře ze Solopisk, čímž se stal tento rytířský rod přes 150 roků, až do r. 1800, majitelem Skalky. Tohoto roku statek Skalka prodán Františku Gundakarovi Colloredo-Mannsfeldovi a spojen s panstvím opočenským.

Rod Mladotů zapsal se zlatým písmem do dějin Skalky a celého jejího okolí. Platí to zvláště o Antonínu Mladotovi a jeho manželce Barboře Františce rozené z Golče. Pamětní kniha o nich píše: »Tito jsouce nezdětilí, velmi nábožní, dobročinní, chvályhodné a velmi prospěšné ovoce svých dobrých skutků a zamýšlení na věčnou památku po sobě zanechali.«

R. 1738 postavili nový prostranný tehdejšími časem přiměřený zámek, jež r. 1739 mistr Jiří Ries dokončil. Starého sídla pak používáno jako sýpky

a r. 1835 bylo strženo. Téhož roku postavili při novém zámku »jak pro svého stáří tak i pro obecné dobro poddaných svých pohodlí« kapli s velkou bání, lucernou pro dva malé zvonky a nad ní malou bání s dvouramenným křížem a zasvětili ji sv. Janu Nep. Jest to kaple okrouhlá, barokového slohu, útulná a milá celému okolí od svého počátku až na dnešní doby. Rodina Mladotova měla zvláštní důvěru k zemskému patronu sv. Janu Nepom., jak zřejmo z nápisu na kalichu z r. 1604 (třetí číslice není dosti zřetelná, snad je to rok 1664), z častého vyskytování u tohoto jména v jejich rodině a zvláště ze zakládací listiny pro dotaci duchovního na Skalce. Kalich je zvláštním dokladem, že úcta k sv. Janu byla v lidu českém již před jeho svatořečením zakořeněna a proto uvádím nápis na spodu patky: »Miser peccator Joannes Ignatius a Rosenthal, natus in hocce loco Ao 1604 die 29. Februarii — moribundus Dei - B. V. M. — Joannis Nepomuceni honori obtulit.« Ubohý hříšník Jan Ignác z Rosenthalu, narozen na tomto místě r. 1604 dne 29. února — smrtelný, obětoval ke cti Boží, blahoslavené Panny Marie — sv. Jana Nepomuckého. Jest to kalich velmi krásný, tepaný s hlavičkami andělíčků, obrázky P. Marie Staroboleslavské, sv. Jana Křtit. a sv. Jana Nep. Uplynulo sotva 10 roků od svatořečení tohoto svatého služebníka Božího a Mladotové staví ke cti jeho na Skalce kapli, která r. 1738 posvěcena P. Mikulášem Kirchnerem, farářem v Bílém Újezdě. Že ale již u starého sídla byla nějaká kaple, patrně z kalicha a z ciboria téže kaple s odznakem pánů Wostrowských a nápisem: »Jiřík Wostrowský z Skalky 1627« a z razítka obec. úřadu. A konečně tito

urození a stateční zakladatelé ustanovují, aby kaple jednoho duchovního měla, »aby tu služby Boží denně vykonával, poddanému lidu posledními sv. svátostmi posluhoval a mládež v křesťansko-katolickém náboženství cvičil a k mravopovědnosti po-

vzbuzoval«. Takového duchovního si vyžádali z Tovaryšstva Ježíšova tenkrát ještě jako misionáře, »k jehož vydržování na všechny budoucí časy jak nařčen zbožný pán Antonín Mladota ze Solopisk tak i zbožná paní Barbora Františka, jeho manželka, každý po 3000 f tedy pospolu 6000 f reinských na statku svém pod hypotekou vykázali, by z téhož kapitálu ouroky v sumě 300 f reinských z důchodu jeho se vydávalo.«

Působili pak při zámecké kapli co misionáři: P. Jan Navrátil 16 r., P. Josef Kegler 3 roky, P. Jakub Záhorský, doktor libomudrctví z Nové Paky do r. 1779, potom následovalo ještě 7 zámeckých kaplanů, z nichž poslední Msgre Pavel Rozínek

(† 25/1 1923 a pohřben na hřbitově v Bílém Újezdě). Jeho dlouholetá činnost od r. 1867 byla tak bohumilá a blahodárná v celém širém okolí, že i dnes přináší požehnané ovoce a jest a bude na něho vzpomínáno jak u kněží tak i u věřícího lidu, dokud paměť lidská sahá.

Zakladatele zámku a kaple následoval na statku skaleckém jeho příbuzný Jan Mladota. Jako jeho předek i on jsa dobrotivý a nábožný, poddaným láskou a mírností a dobrým příkladem předcházal. Plnil vůli strýce svého Ant. Mladoty, napomáhal k rozmnožení nábožných citů svých poddaných, kapli ozdoboval, potřebnými věcmi opatroval a těšil se, když viděl, že se šíří čest a chvála Boží. — O nedělích a svátcích a zvláště o svatojánských poutích přicházely z širého okolí velké zástupy lidu, aby čerpaly posilu a občerstvení, z daleka příšlé a po bohoslužbách na zeleném drnu pod zámkem usazené sytil, o křesťanských cvičeních pytel jablky naplniv za oltář stavěl a potom mládeži rozdával, k poddaným byl spravedlivý, když se někdo proti vrchnosti provinil, trestal jej peněžitou pokutou, kterou mu však ke konci roku zase vracel. Zemřel r. 1798 v Praze a byl při kostele újezdeckém pohřben. Nezanechal dědice.

Statek skalecký připadl jeho bratru baronu Mladotovi, jenž měl statek v hrabství kladském a ten jej s živým i mrtvým inventářem prodal za 70.000 f v papírových měnách (bankocedulích).

Památkou na Mladoty jsou také v kapli cínové svícny s jejich znakem a umělecky cenné sochy: Nejsvět. Trojice proti vjezdu do dvora a ve vsi Podbřezí sochy sv. Antonína z roku 1758 a socha P. Marie bez poskvrny hříchu počaté z r. 1761.

Zakladatelé kaple kladli všem budoucím majitelům a držitelům na srdce, »aby na kapli při zámku slušný ohled měli, aby lid katolický ze Skalky a okolí do kaple na bohoslužby volně docházeti mohl«. A budiž ke cti novým majitelům rodu Colloredo-Mannsfeld zde připomenuto, že věděli jaké závazky na se bežou a jim věrně dostáli. Kapli v pořádku udržovali, o její výzdobu se starali, uznávali po celou dobu držení Skalky právo duchovního na byt související přímo s kaplí, ponechávali mu k užívání dřevník, malý sklep v zámecké zahradě, stráž se 16 stromy pod kaplí a zahrádku pro zeleninu. I rodina Tomášova, která měla dlouhá léta statek v nájmu, zachovávala provždy přátelský vztah jak ke kapli tak i ke knězi, s nímž žila v upřímném přátelství a jeho snahy účinně podporovala.

A tak stala se kaple na Skalce středem čilého náboženského života kultu mariánského i svatojánského. Dodnes si vypravují starší lidé, jak slavné tu bývaly pouti svatojánské, které byly dostaveníčkem celého kraje. S pobožností v kapli odnášeli si návštěvníci mnohou útěchu a posilu pro své životní boje. O úctě svatojánské svědčí i sochy sv. Jana pod zámek před školou, v blízké Netřebě a na mostě v Cháborách.

Kaple utrpěla mnoho úmrtím Msgra Pavla Rozínka, muže svatého života a apoštolské horlivosti, a pozemkovou reformou. Od r. 1922 nemá vlastního kněze, dojíždí tam jednou v týdnu, o pouti a jiných příležitostech farář z Bílého Újezda, kam Skalka je přifařena. Pozemkovou reformou ztratila kaple patrona, nic se jí nevyplácí ani úroky z mešních fundací, práva její ztenčována přes ujiš-

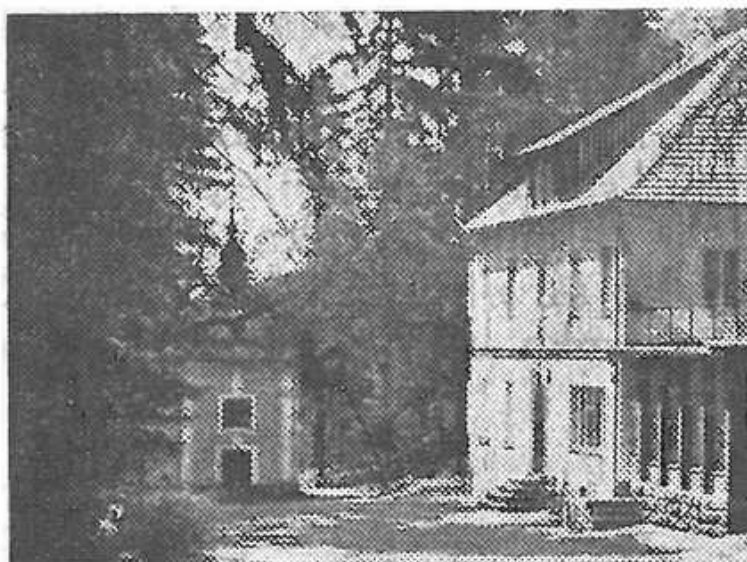
tění pozemkového úřadu, že budou zachována, věřícím v přístupu do kaple zámeckým nádvořím, kudy chodili plných 180 roků, zabraňováno a nuceni choditi do kaple po rozvalených starých strmých schodech, čímž se kaple stává starším a chorým lidem nepřístupnou. Kdyby kaple neměla v řadách věřících obětavých dobrodinců, postrádala by i těch nejnutnějších potřeb. Po utvoření zbytkového statku byla kaple zvenčí sice upravena, uvnitř však ponechána v desolátním stavu po celých 20 roků, což příšerně kontrastovalo s vnitřní nádhernou úpravou zámku. Teprve r. 1940 vytýčována a obnoven nástropní obraz domácím umělcem p. Jos. Novotným ze Skalky.

To jest tedy ona Skalka, kterou si učinil Alois Jirásek dějištěm »historického« románu Temna. Jak je historický patrné, že jeho hrdina Karel Lhotský (* 9/2 1665) »starý mládenec« byl v Bílém Újezdě oddán a měl 4 děti, Čermáka, domkaře učinil správce, jméno Machovec se zde vůbec v matrikách nevyskytuje, v Dobrušce misie té doby vůbec nebyly a Koniáš do zdejšího kraje nikdy nepřišel. A právě takovým historickým omylem je celé jeho ideové pojetí té doby, jen zaobalené do pláštíku, nechceme-li to jinak nazvati, krásného vypravování k matení českého lidu.

Jar. Mihulka.

KAPLE SV. JANA NEPOMUCKÉHO V LÁZNÍCH MILETÍNSKÝCH.

Asi 20 minut od Miletína na sever, v krásném lesním zátiší u paty vrchu Zvičiny, na břehu Bystřice, jsou starobylé Svatojanské lázně. V lese nachází se kaple. V kapli jest oltář, na němž jest

krásná socha sv. Jana Nepomuckého. Oltář jest kamenný, vytesaný z jediného balvanu. Socha sv. Jana má, dle tvrzení spolužáka Máchova Petery, věrnou podobu K. Hynka Máchy.

Kapli tuto dala postaviti svým nákladem hraběnka Anna Marai, ovdovělá Kolovrat-Liebsteinská, dle rodu z Magni, paní na Miletíně, r. 1750. Dne 30. července 1752 světil ji vdp. Jan Janovský z Janovic, kanovník z Hradce Králové.

Před léty byly lázně z blízka i z daleka hojně navštěvovány. Přemnoho neduživých na přímluvu sv. Jana a působením vody ze skály vytékající, nabývalo zde zdraví. Skládali za to rozličné oběti v kapli. Také mnoho berlí bylo na půdě kaple pod střechou uloženo.

Dr. Jan Altenberger, lékař v Trutnově (Trautenaunau), velmi tyto lázně doporučoval. Uváděl, že voda obsahuje skalici, soli, síru a ledek.

Dnes už lázně nestojí. Jenom starobylá kaple a upravená restaurace. Nová majitelka panství miletínského, Marie Stýblová, mnohými úpravami zavedla v restauraci pořádek. Budiž jí vzdán dík. Lázně miletínské jsou místem, kde poutní slavnost nebyla přeložena na neděli. Každoročně koná se 16. května slavný průvod s hudbou od farního chrámu v Miletíně ke kapli. Katolický lid nejen z okolí Miletína, ale z celého Hořicka sem ve svátek světce putuje. Také až z Královédvorská, Královéhradecka a Novopacka sem přicházejí poutníci.

Jan Boch.

ZPRÁVY A UDÁLOSTI Z DIECÉSE.

J. E. njdp. biskup Dr. Mořic Pícha bude v neděli dne 17. května o 10. hod. dopol. obětovati v katedrále sv. Ducha pontifikální mši sv. na paměť dvacátého pátého výročí biskupského svěcení Svatého Otce Pia XII.

Osobní zprávy duchovenstva královéhradecké diecése. — Bisk. vikářem jmenován Leopold Sokol, č. kons. rada, katecheta, Hlinsko, pro skutečský vikariát. — Čest. kons. rady jmenování: Otakar Dejl, bisk. notář, katecheta, Dobruška, František Holan, bisk. notář, děkan v Dobrušce, Antonín Tvrdík, bisk. vikář, farář, Libice n. D. — Ustanovení: Severin Pařil, kaplan, Vamberk, admin. Javornice. — V Pánu zesnuli: 23. března Gustav Novák, biskup. vikář, čest. kons. rada, os. děkan, bisk. notář, farář, Nasavrky; - 9. dubna Josef Klapka, kněž-jubilár, čest. konsist. rada, bisk. notář, os. děkan, em. farář, Křivsoudov, 15. dubna Václav Jančík, bisk. notář, farář, Veliš. - R. i. p. — Uprázdňená beneficia: Děkanství Heřmanův Městec, vik. Chrudim, patr. a František Oldřich kníže Kinský,

fara Nasavrky, vik. Chrast, patr. Ferd. kníže Auersperg, fara Veliš, vik. Kopidlno, patron hrabě Schlik. Lhůta do 9. června 1942.

Ve svátek sv. Vojtěcha dne 23. dubna t. r. konala se v diec. katol. domě v Hradci Král. krátká tichá náboženská slavnost. Před započítím práce byla v kapli Adalbertina, která je zasvěcena sv. Vojtěchu, obětována vsdp. Msgr. J. Mynaříkem, sídelním kanovníkem v Hradci Králové tichá mše sv. s promluvou o posvátném poslání a práci světce. Bohoslužeb zúčastnili se zaměstnanci všech oddělení diec. tiskov. podniků a obyvatelé domu. **Z činnosti Diecévního svazu Charity v Hradci Králové r. 1941.**

Svaz sdružuje v diecési celkem 248 místních skupin (farních odborů charity) a 29 ústavů, čímž dociluje úspěšnější spolupráce. - Tyto složky vykazují však svoji činnost samostatně, zpravenou ústředím, takže jejich práce není zahrnuta v činnost svazu diecévního.

Svazu, jako diecévnímu ústředí, připadal úkol organi-

sovati charitu v široké oblasti diecése, zprostředkovati a napomáhati v umísťování potřebných lidí v různých ústavech jak diecésních tak i mimo tuto, podporovati a získávati prostředky k úhradám na účely charity všude tam, kde prostředky skupin nebo ústavů na to nedostačovaly a přímým zásahem vůbec usměrňovati veškerou činnost ve prospěch bližních, dle možností stanovami vymezených.

Jednotlivcům i rodinám poskytovány podpory krátkou cestou po předchozím vyšetření a ověření udávaných skutečností. Podpory tyto udělovány buď jednorázově, nebo pravidelně.

Během roku — kromě již umístěných a podporovaných Svazem — umístěno dalších 11 dětí v sirotčincích, 1 dítě v rodině, 1 v ústavu pro slabomyslné. U dospělých pro přeplnění ústavů nebylo možno vyřídit kladně všechny žádosti, ale přesto v několika naléhavých případech umístil svaz žadatele, na něž platil sám, nebo ze získaných příspěvků.

K těmto účelům získával svaz prostředky: příspěvek ze sbírky Nár. pomoci v náhradu za nekonanou podzimní sbírku, příspěvek od ministerstva a konečně členské příspěvky a dary šlechtických dobrodinců.

Jak důležitá je činnost charity svědčí podpory, které byly vyplaceny:

rodinám a jednotlivcům

K 13.574.15

na děti v ústavech a ošetřovaných v nemocnicích

K 30.704.—

na vydržování 21 ústavům (sirotčince, chudobince, opatrovny) přispěl svaz

K 87.867.80

na úhradu dluhů ústavům zálohou

K 38.840.60

za různá režijní vydání

K 12.505.35

Celkem vydáno na pod-
půrnou činnost K 183.491.90

Svaz spolupracuje s ústav-
y: Sirotčince: Čáslav, Kostelec n. Or-
l., Ždírec, Žamberk, Slatiňany.

Ústavy pro hluchoněmé:
Ústav pro hluchoněmé děti
v Hradci Králové, Svatoján-
ský ústav pro hluchoněmé
dívky v Hradci Králové.

Útulky a domovy: Záštitá,
Hradec Králové; Sehnoutkův
dům, Černožice; Domov sv.
Klára, Litomyšl; Domov bl.
Bronislavy, Humpolec; Jind-
rův dům, Kutná Hora; Do-
mov sv. Josefa, Žíreč; Útu-
lek pro sestárlé, Ždírec u
Polné.

Opatrovny a mateřské ško-
ly: Bystré, Činěves, Heřman.
Městec, Choceň, Kostelec n.
Orl., Kyšperk, Vysoké Mýto,
Nový Hradec Králové, Obora,
Pecka, Poděbrady, Ronov n.
Doubr., Pohled a Žleby.

Také farní odbory pracují zvláště v některých místech velmi slibně.

Z Jaroměře. Dne 17. dubna t. r. se dožil požehnaného věku 60 let vdp. děkan Fr. Solnička z Jaroměře. Jubilant od svého působení v Jaroměři se velikou měrou zasloužil o zvelebení svato-stánku v děkanském kostele. Za jeho působnosti byly v kostele učiněny opravy, které si vyžádali velkých nákladů, v poslední době pak restaurace starých varhan. Vdp. děkan též v katolických spolcích pracoval a pracuje i nyní s nezmenšenou chutí a láskou. Byl proto zvolen katolickými spolky čestným předsedou jako odměnou za jeho nemale zásluhy. - Též Lidová záložna v Jaroměři, jejímž je členem ředitelství, jej jmenovala svým čestným členem. Do dalších let přejeme mnoho zdraví a Božího požehnání.

Katolické spolky.

Dohaličky. Dny duchovní obnovy pro naši farnost byly oba dny 18. a 19. dubna t. r. Zavítal k nám P. Jan M. Vtípil, správce Sales. díla v Pardubicích, který zde neúnavně, mile a přesvědčivě byl činný jak ve zpovědnici tak i na kazatelně. V sobotu odpoledne byla nejprve sv. zpověď školní mládeže ze všech přífařených škol. Večer pak byla růžen-

cová pobožnost, promluva o svátosti pokání, sv. požehnaní a sv. zpověď dospěléjší mládeže. V neděli ráno byla v 7 hod. mše sv., při ní promluva o Dobrém Pastýři; v 9 hod. byla farní mše sv. s kázáním na thema: Mírný soud na věčnosti zajistí nám pravá víra, dobré skutky a modlitba; bylo společné sv. přijímání mládeže i dospělých; bylo 150 u stolu Páně. Odpoledne byla zase růžencová pobožnost, kázání o lásce Božského Srdce Páně a o těch kdož Srdce Páně zarmucují a nevděkem naplňují. - Potom bylo svěcení krásného obrazu Božského Srdce Páně, který zakoupil místní duchovní správce. - Zakončením bylo svátostné požehnaní a uctívání ostatků sv. Jana Boska spojená se sbírkou jak bylo i při dopoledních službách Božích pro sales. dílo v Pardubicích. Celkem se sešlo 217 K. Všem šlechetným dárcům i dobrodincům, obětavému P. Janu M. Vtípilovi vyslovuje duchovní správa v Dohaličkách Zaplať Pán Bůh!

Obnova sv. misie v Heřmani u Chotěboje. Ve dnech 12 až 19. dubna 1942 vykonali s úspěchem v Heřmani obnovu sv. misie kněží kazatelského řádu sv. Dominka. Věřící v hojném počtu se zúčastnili všech krásných kázání o věčných pravdách.

Výmluvný a nadšený kazatel, který již loňského roku zde při sv. misii kázal, letos utvrdil pevněji věřící ve víře a lásce k Bohu. Druhý získal si opět dívky a mládež, které tak krásně poučoval o povinnostech k Bohu. Dojemná byla slavnost k B. Srdci Pána Ježíše a korunou obnovy sv. misie byla oslava mariánská, při níž se celá farnost zasvětila Matce Boží. - Větší počet komunikantů svědčí o pochopení této obnovy a símě od vdpp. mi-

sionářů zde zaseté přinese jistě dobré ovoce. Velkolepý byl průvod s nejsvětější Svátostí na ukončení těchto duchovních hodů za obrovské účasti věřících, kteří takto vyznali svou víru a lásku k Svátostnému Spasiteli.

Redakční. Toto číslo vychází jako dvojčíslo pro měsíce květen a červen 1942. - Celoročním předplatitelům se cena nezvyšuje. - Nestálí odběratelé platí za toto číslo K 4.50. - Příští číslo vyjde počátkem července t. r.

Doporučujeme naše písně (za 100 kusů):

<i>Budiž vděčně velebena</i>	K 15.—
<i>Když mile máj</i>	„ 17.—
<i>K nebesům se orla vzletem</i>	„ 13.—
<i>Bože, cos ráčil, hymna cyrilometodějská,</i> s notami	„ 16.—
<i>Ejhle oltář, hymna cyrilometodějská, s notami</i>	„ 15.—
bez not	„ 12.—
<i>Do hlubin lásky Ježíše</i>	„ 15.—
<i>Božímu Srdci</i>	„ 15.—
<i>Píseň k svatému Václavu</i>	„ 15.—
<i>Píseň k svaté Terezičce</i>	„ 17.—
<i>Ježíši, Králi nebe a země</i>	„ 15.—
<i>Ó Srdce Páně nejsvětější</i>	„ 15.—
<i>S Bohem má radosti</i>	„ 20.—
<i>Ze všech srdcí, která pro Tě bila</i>	„ 15.—
<i>Přijď, ó lásko</i>	„ 15.—

Objednávky řiďte na Diecéšní nakladatelství,
Hradec Králové, Adalbertinum.

K svátku sv. Cyrila a Metoděje

doporučujeme

knihu od P. Fr. Žáka T. J.

Sv. Cyril a Metoděj

Její druhý díl jedná o sv. Vojtěchu.

Stran 144.

Cena brož. K 12.- včetně porta.

Zašle Diecéšní nakladatelství v Hradci Králové,
Adalbertinum.

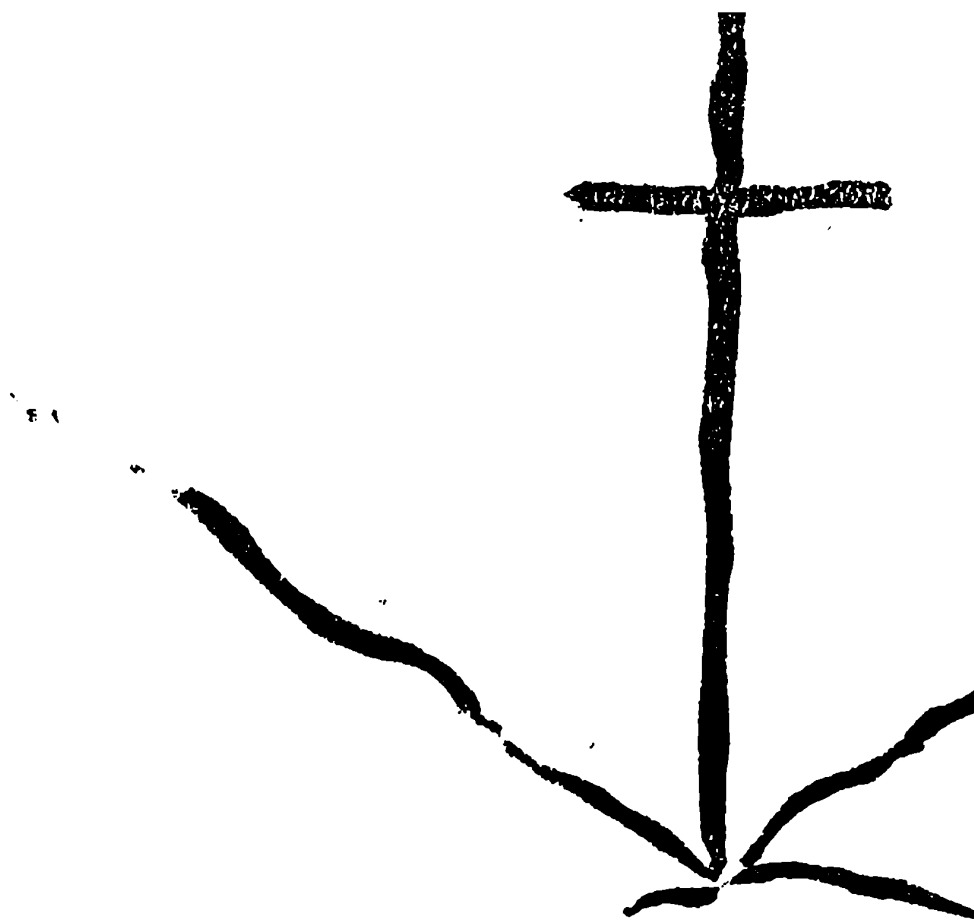
Úvěry

všeho druhu rychle a za výhodných
podmínek poskytuje

Lidová záložna Eliška

v Hradci Králové, Velké n.,

(vedle kostela P. Marie).

Úcta sv. Václava
na území
královéhradecké
diecése.

Časové úvahy

9

INFORMAČNÍ MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO LIDU - Č. 383

Cena K 2.50.

Vychází každý měsíc. Vydává Tiskové družstvo, tiskne Družstevní knihtiskárna v Hradci Králové, Adalbertinum. Zodpovědný redaktor Fr. Neuvirt. — Adresa redakce a administrace: Hradec Králové, Adalbertinum. Telefon 298. — Neobjednané rukopisy se nehonorují a nevracejí. — Reklamace v nezalepené obálce bez porta. — Redakční uzávěrka pro články 30. každého měsíce, krátké zprávy do 4. každého měsíce. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Pardubicích čís. jedn. 20.799.-III a 39. K podání určen pošt. úřad Hradec Králové I.

Září 1942. . Ročník XLV. . Celoroční předplatné K 28'—.

V záležitostech peněžních obraťte se
s důvěrou na

Lidové záložny

nebo

Ústřední záložnu lidovou

v Praze II., Spálená 17.

ÚCTA SV. VÁCLAVA
NA ÚZEMÍ
KRÁLOVÉHRADECKÉ DIECÉSE

Napsal

ANTONÍN ŠORM

DÍL I.

V Hradci Králové v září 1942.

Obsah: A. Šorm: Svatováclavské svatyně na území královéhradecké diecése. — J. Šorm: Sv. Václav. — Oltářní obraz v katedrále královéhradecké. — J. Dostálek: Úmrtí básníka a spisovatele P. S. Boušky. Studie jeho životní umělecké tvorby. — Přehled zpráv z diecése.

**Přispějte na sbírku
pořádanou vládou Protektorátu
ve prospěch
Německého Červeného kříže
složenkou č. 63.000.
Složenku obdržíte zdarma u každého
poštovního úřadu.**

SVATOVÁCLAVSKÉ SVATYNĚ NA ÚZEMÍ KRÁLOVÉHRADECKÉ DIECÉSE.

Postava sv. Václava, vévody a dědice České země, prochází našimi dějinami jako jeden z nejpevnějších symbolů jejich. Setkáváme se s nimi v nejstarších literárních památkách, ba již v modlitbách klášterních z X. — XIII. věku, stejně jako v třesku bitev v čele vojsk (za Přemysla Otakara a jinde), stejně jako na oltářích chrámových všech dob našich dějin (a to nejen v XIV. století doma, ale i nad Rýnem a v Itálii). Sv. Václava stejně vděčně vzpomíná v kázáních M. Jan Hus, jako Komenský v »Historii o těžkých protivenstvích církve české«, neb jesuita Balbín v závěrečné modlitbě své »Obrany« atd.

Každá doba hledala a spatřovala ve sv. Václavu ztělesnění ideálů, ke kterým se upínala. Příslušníci kteréhokoliv tábora či vyznání se stejnou vroucností patřili od dob nejvzdálenějších k této postavě, jejíž uctívání spojovalo pokolení s pokolením a bylo vždy mocnou vzpruhou i posilou národního vědomí. Z tohoto ušlechtilého zápolení v oddanosti a důvěře zachovalo se ze všech věků mnoho pozoruhodných důkazů. Také na území naší diecése, třebaže snad nebyla posvěcena přímými slépějemi světcovými, nalézáme je v množství ne-

očekávaně bohatém. Několika jejich skupinám věnujeme v této brožurce trochu pozornosti.

Jakými měřítky kultu různých světců bývají v první řadě svatyně zasvěcené k jejich úctě. A toto měřítko vzhledem ke kultu svatováclavskému v diecési královéhradecké jest opravdu nemálo zajímavé pro jejich počet i dobu vzniku.

V diagramu památek kultu sv. patronů českých, vystaveném na Národopisné výstavě v Praze r. 1895, nalézáme ve statistice svatyní zasvěcených různým světcům nejvíce kostelů a kaplí postavených ke cti sv. Václava z celkového počtu 323 v Čechách a na Moravě, v diecési královéhradecké 71, (v pražské 70, v budějovické 55, litoměřické 60, olomoucké 26, brněnské 39, na Těšínsku 2), tedy ještě více než v samém obvodu rozsáhlé arcidiecése pražské.

Že sv. Václav byl i v diecési naší nejoblíbenějším patronem, potvrzuje rovněž tabulka kostelů podle založení v biskupství královéhradeckém z diecésního katalogu r. 1867. Tehdy ze 455 far. kostelů, 278 filiálních a 204 kaplí zasvěcených 104 svět-cům (nejvíce ovšem zasvěceno Panně Marii) první místo mezi světci zaujímá sv. Václav, neboť tehdy bylo v hradecké diecési 35 farních kostelů, 20 filiálních a 8 kaplí svatováclavských.

Písmák a rychtář Fr. Vavák ve svých »Pamětech« roku 1796 ve statistice kostelů v Čechách připomíná, že v kraji bydžovském jest 14, v kraji hradeckém 11, v kraji čáslavském 23 a v kraji chrudimském 13 kostelů svatováclavských.

Dobově vznikají v dobách histor.; většina jich stála již v XIV. století; jejich síť jest nejhustší na Chrudimsku, Čáslavsku a pod Orlickými horami.

Nejstarší kostely svatováclavské často byly zakládány při zemských stezkách a potom na místech strategicky významných; v naší diecési jsou toho zajímavé důkazy, jako přírodní brána mezi Chloumkem a Prašivkou nedaleko Smiřic, kterou vinula se stará obchodní stezka postranní, odbočující u Chlumce od hlavní cesty hradecko-pražské přes Nechanice — k Račicům a Černožicům, kde spojovala se s obchodní stezkou zvanou krkonošskou z Hradce Král. podle Labe k Trautenau. Na zmíněném právě Chloumku připomíná se již r. 1295 kostelík sv. Václava v listině, kde držení kaple sv. Václava na Chloumku potvrzuje papež řeholníkům Cyriakům. Neméně jest také zajímavé, že cesta končila v hradišti Úpském s románským kostelíkem sv. Václava — jedinou to známou románskou stavbou v celém Podkrkonoší.

Kostelů svatováclavských bývalo u nás ještě více, ale mnohé z nich během časů přijaly jiné patrocinium a změnily svého chrámového patrona. Tak kostel sv. Vavřince v Křivici na Opočensku, v urbáři z r. 1580 připomíná se jako kostel svatováclavský. Též na tamní starobylé křtitelnici z roku 1609 hlásá nápis: »Tato křtitelnice jest udělána k záduší sv. Václava do vsi Křivic...« Patrocinium sv. Vavřince má tento kostel teprve od XVII. století.

Zajímavé jest také, že v listině vatikánské, datované dnem 14. listopadu 1343, otištěné v publikaci »Monumenta Vaticana« a vydané historickým naším badatelem L. Klicmanem, byl nynější farní kostel sv. Josefa v Dubenetz připomínán tehdy jako kostel svatováclavský.

Žel, že všechny svatyně se nedočkaly našich dnů, mnohé během času vzaly za své, zvláště v dobách náboženských bojů. Tak zanikl i v samém Hradci kostel sv. Václava, »Na Střezině«, jenž posledně se v listinných zprávách připomíná roku 1411. Jiné svatyně odstraněny strohými nařízeními josefínskými, jako kaple sv. Václava při jesuitském semináři na hradeckém náměstí nebo hřbitovní kostel sv. Václava »Na Rabštejně« v Kostelci nad Orlicí, který stál již r. 1323 jako kaple. Za císaře Karla IV. připomíná se u něho kaplan Martin. Čeští bratři jej zrušili a přestavěli na školu, až r. 1694 ze samých almužen znovu postaven a jesuité převzali skromňoučké jeho záduší. Žel, již po stu letech stihá jej osud obdobný jako hradeckou svatováclavskou svatyni jesuitskou.

Konečně připomenu ještě zaniklou kapli sv. Václava v Dobré Vsi u Humpolce, též již zaniklou. Roku 1233 získal ves koupí želivský klášter; býval v ní kostel sv. Kateřiny, na jehož ssutinách vystavěla hraběnka Helena Solmsová asi v letech 1616—1670 kapli ke cti Proměnění Páně a sv. Václava, jež byla r. 1736 církevními úřady pro sešlost zavřena. Při kapli byly různé fondy, jež pokutami dělníků rozmnoženy na 4000 zl. Po zrušení kaple z peněz vzrostlých na částku 6750 zl. zřízeny v Herálci špitální nadace. — Pověstmi opředený malebný dřevěný kostel sv. Václava v Ober Stepanitz im Rieseng. byl rozbourán roku 1792. Jistě, že více svatyně, zaniklých již v bouřích husitských, pak ve válce třicetileté, zůstávají nám neznámy.

S kultem svatovácl. zajisté souvisí ještě kaple sv. Ludmily v Přibyslavě, Hessově, Dvorku atd.

Současně se pokoušíme o samostatný výčet svatých svatováclavských provázený nejstručnějšími poznámkami historickými a kulturními. K soupisu použil jsem materiál shromažďovaný pro svatovácl. milénium.

I. Na území Protektorátu.

Boňkov ve farní osadě Herálec, má kapli sv. Václava.

Bračice na Čáslavsku, filiální kostel, připomínaný ve XIV. století, nyní ve farnosti Potěhy.

Braníšov, farní kostel ze XIV. stol. Nynější stavba chrámová z r. 1741 od představených vlašského špitálu, podle poslední vůle Jana Minetti, který celé panství špitálu odkázal.

Cerekvice nad Loučnou. Farní chrám zasvěcený sv. Václavu, uvádí se v listinách r. 1349; obnoven r. 1840 po velikém ohni celé osady.

Častolovice, nemocniční kaple zvaná »loretánská«, založená r. 1647 od Jana Václ. Ign. z Oppersdorfu, zasvěcená sv. Václavu. Na obraze oltářním sv. Václav s korunou na hlavě a Zavraždění. Po straně klečící sedláček vztahuje ruku s obrázkem P. Marie.

Číbuz, farní kostel, stojí na planině na pokraji osady, uprostřed bývalého hřbitova; již ve XIV. věku byl farním. Hlavní oltář nynější z r. 1895 s obrazem sv. Václava, po stranách sochy věrozvěstů moravských.

Činěves, farní kostel sv. Václava; připomíná se již v XIV. stol.; nynější chrámová stavba je z r. 1729—32. Na hlavním oltáři veliký obraz Umu-

čení sv. Václava od neznámého barok. mistra z roku 1773.

Dobenín, viz Václavice.

Dobrovítov v okrese čáslavském, má filiál. kostel sv. Václava (ve farnosti Zbýšov); ve XIV. stol. byl farním. Oltářní obraz z novější doby.

Dobruška, starobylý děkanský kostel, připomínaný již r. 1350 s památnou křtitelnicí z r. 1507. Chrámů toho vzpomíná rodák Fr. Ad. Šubrt, dramatik a první ředitel Národního divadla: »... Kostel sv. Václava, se zvonící, děkanstvím a školou na východní části města ležící, působil na nás arcivším tím, co kostelům a chrámům u dětí dává jejich nebesům blízkou posvátnost a povznesenost, zvyšovanou tím, že tehdy byl kolem něho obezděný hřbitov se silnou obrubou...« — Původně býval zdejší kostel celý dřevěný, nynější krásná barokní stavba jest z r. 1723. Veliký krásný oltářní obraz jest mistrná práce italská, pořízené hrabětem Jeronýmem z Colloredo-Walse asi z r. 1720, tehdy gubernátorem v Miláně. Také farní úřad má ve znaku sv. Václava; poslední pečetidlo provedeno dle návrhu Břet. Štorma. Na věži býval zvon z roku 1551, na který Vilém Trčka daroval dvě tarasnice — těžká děla. — R. 1663 pořizovali Dobruští nový oltář sv. Václava; řezbáři Matěji Majsedrovi zaplatili 50 zl. a dali sáh dříví, půl sudu piva a potřebná prkna. Malíř a štafíř Abraham Frič z Chrudimi dostal 105 zl., korec a dva věrtele žita, 10 liber sýra, cent másla, sud piva a dříví k topení.

Dobřeň na Kutnohorsku, filiální kostel, v předhusitské době kostel farní; na oltáři bývala barok. socha; po opravách r. 1880 nahrazena novější; ve věži býval svatovácl. zvon z XV. stol.

Heřmaň, farní kostel, připomínaný již r. 1254; nynější baroková stavba pochází z polovice XVIII. století.

Hlušice, farní kostel, zasvěcený původně sv. Barboře, postaven r. 1749. V letech 1874—1903, kdy hrozil sesutím, uzavřen a služby Boží konány v panském špýcharu. Kostel opraven hrabětem Děpol. Černínem na počátku nového věku.

Hodkov, filiální kostel v okrese ledečském. Ve XIV. století býval farním. Stojí osaměle na svahu návrší, patrně ve středověku měl též strategický význam.

Hora Kutná, kaple ve Vlašském dvoře; dříve kostel sv. Václava v Pňovicích, zaniklý (viz další díl »Města svatováclavská«).

Horky ve farnosti Žleby, filiální kostel.

Hradec Králové. V Hradci Králové byl velmi záhy postaven kostel sv. Václava »Na Střezině«. Některé prameny počátkem našeho věku udávají, že v okr. nemocnici byla kaple sv. Václava, nyní Bož. Srdce Páně, původně zasvěcená Pěti ranám Krista Pána. Kaple v bývalém semináři. Kaple v učitelském ústavě.

Hrbokov (Chrbokov) ve farnosti Vápenný Podol, nyní filiální kostel, připomínaný r. 1349 jako farní.

Hroška ve farnosti Bílý Újezd, filiální kostel sv. Václava.

Chloumek ve farnosti Holohlavy, filiální kostel, připomínaný před husitskými válkami jako farní; stojí na vrchu o samotě. Roku 1411 připomíná se jako kaple. Podle Domečky byla tu někdy brána, jíž se vinula stará obchodní stezka od Chlumce přes Nechanice k Černožicům a dále ke Krkonošům. Již r. 1295 připomíná se jako kostel, v Hstíně,

kterouž papež potvrzuje jeho držení mnichům Cyriakům, později jako kaple. Uvnitř jest barokní oltář s obrazem sv. Václava mezi dvěma anděly; ze dřeva vyřezávané antependium ozdobeno jest pěkným reliefem »Zavraždění světce«.

Chlumek na Vysokomýtsku u Luže, empírová kaple sv. Václava v Žižkově ulici.

Chotěnice, ve farní osadě Heřmanův Městec, kaplička svatováclavská z roku 1863.

Chotusice u Čáslavi, farní kostel, připomínaný již ve 14. stol. pod patronátem kláštera sedleckého. Roku 1709 vyhořel a obnoven r. 1716, avšak r. 1742 v čas chotusické bitvy opět vyhořel a musil býti znovu zřízen. Na hlavním oltáři obraz sv. Václava od Josefa Mathausera z r. 1881.

Jeníkov, ve farní osadě Kameničky u Hlinska, kaple sv. Václava.

Jezbořice, farní kostel původem ze 14. stol., stojí na nejvyšším místě osady, na vrcholu stráně, příkře dolů se svažující; oltářní obraz představuje sv. Václava ve slávě nebes a dva obrázky ze života světce (ministrantem a donášení dříví chudšům).

Jičín, kaple v gymnasiu.

Jilemnice, kaple gymnasial. z posledního desítiletí.

Jindice ve farnosti Solopisky na Kutnohorsku, filiální kostel. Roku 1384 uvádí se mezi farními kostely.

Kalná Dolní na Novopacku, farní kostel, připomínaný již r. 1352, zasvěcený sv. Václavu a Navštívení P. Marie. Nynější stavba z r. 1725. Na oltáři obraz od Petra Maixnera.

Kbelnice u Jičína, kaple sv. Václava před statkem J. Kazdy. Roku 1873 byla obcí obnovena.

Kladruby nad Labem, farní kostel zasvěcený původně jen sv. Václavu, nyní sv. Václavu a sv. Leopoldu; připomíná se již před r. 1359, ale po roce 1632 vzal za své a obnoven za císaře Leopolda I. pro zaměstnance tamního hřebčince, rozšířen 1857. Na hlavním oltáři pěkný obraz od vídeň. malíře Leopolda Müllera: Zavraždění sv. Václava.

Kornice ve farnosti Litomyšl, kaple sv. Václava.

Kostelec nad Orlicí, hřbitovní kostel, připomínaný od r. 1323, v roce 1784 zrušený.

Kovanice u Nymburka, farní kostel, známý od roku 1367, roku 1601 přestavěn, 1897 značně zvětšen. Na hlav. oltáři ve výklenku socha sv. Václava ze známé dílny Buškovy na Sychrově. Na stěně v kostele ještě dva obrazy sv. Václava - roznášení dříví a zavraždění.

Kozojedy Velké na Novobydžovsku, nyní filiální kostel; roku 1350 uvádí se v listinách jako farní; zanikl ve válkách husitských a asi r. 1508 znovu postaven, 1718 obnoven (s krásnými řezbářskými pracemi ze XVII. stol., jako kazatelna na křídlech anděla); hlav. oltář z r. 1718 s krásně řezaným rámem, v akantových závitech jsou řezané sochy, též jiných zemských sv. patronů.

Krchleby, farní kostel ze XIV. stol. připomínaný, ale patří mezi nejstarobylejší naše svatováclav. kostely, jak odkryto při opravách v r. 1922. Nynější průčelí barokové. V husitských válkách byl opuštěn. Na oltáři obraz sv. Václava s výjevem, jak obdarovává chudinu dřívím.

Křenovice u Ledče, farní kostel (též Chřenovice). Svatyně jest vzácná a výrazná románská stav-

ba asi z let 1134—1139. Jako farní připomíná se 1358. Charakteristická jest věž s třemi řadami románských oken, dělených sloupky. Jest to zajisté nejstarobylejší úctyhodná svatyně svatováclavská a velmi malebného vzhledu na území naší diecése.

Křivice, nynější kostel sv. Vavřince, býval původně zasvěcený sv. Václavu.

Kyšperk, farní chrám sv. Václava, postavený roku 1680 Ign. Dětrichem Vítanovským sv. p. z Vlčkovic, tehdy majitelem panství kyšperského, nejkrásnější ozdoba města. Pracovalo při jeho stavbě mnoho umělců italských. Vyniká nad jiné chrámy slavnou výzdobou štukatérskou, o níž se vypráví, že stála více než sám celý chrám. Umělecký bohatý štukový strop prováděli umělci povolání z Milána. Kostel byl nejprve zámeckou kaplí, až roku 1727, kdy zřízena tu duchovní správa, stal se farním. Na hlavním oltáři jest krásný obraz sv. Václava ve slávě nebeské od malíře wienského Kristiana Sambacha, kolem světce andělé s odznaky: zakrváceným mečem, zlatým kruhem od dveří chrámových, korouhví s žezlem, korunou a mučednickou palmou. Dole na obraze jsou důmyslně znázorněny ve výjevech některé patronáty svatováclavské: ochrana světce nad chudinou, útěcha v hodině smrti, právní ochrana české šlechty, útočiště hříšníků, což podáno následovně: Hříšníku, jemuž se had ovíjí kolem ruky, užírám srdce; hříšník tím trpí bolestně, ale přece s důvěrou obrací své oči ke světci s prosbou o přímluvu u Boha. Nad velikým hlavním obrazem jest obrázek sv. Ludmily.

Lažany ve farnosti Skuteč, filiální kostel ze XIII. stol., postavený též na návrší s mohutnou román-

skou věží. Také ve hřbitovní zdi kolem kostela na štítě branky jest ladně umístěna socha sv. Václava. Nad hlav. oltářem krásný akantový rám s obrazem sv. Václava v brnění.

Lhota Mánova ve farnosti Rohozné u Poličky, kaple sv. Václava.

Lhotka Vrbová u Poděbrad, svatováclavská kaple z roku 1854, postavená nákladem občanů.

Lhota Bydžovská, kaple z doby neznámé. Roku 1887 byla obnovena péčí novobydžovského děkana Josefa Šrámka.

Litohrad, ve farnosti Solnice, kostel filiální, postavený obcí roku 1872 za 800 zl.; na oltáři obraz od kyšpereckého malíře Jana Umlaufa.

Lukavec, farní kostel na Kralovicku. Původně to byla kaple v městečku, zatím co farní kostel Nanebevzetí P. Marie byl na hřbitově. Když r. 1760 bleskem zapálen a ohněm zničen, přestavěna kaple svatovácl. na kostel farní. Oltářní obraz nynější maloval kaplan Jan Vrbický a kostelu věnoval r. 1833, již r. 1843 nahrazen obrazem od Jana Řichtra, malíře kutnohorského.

Machov na Náchodsku (okr. Police n. Met.), farní kostel připomíná se ve 14. stol. Do r. 1675 byl tu kostel dřevěný, zbořen a vystaven nový. Na hlav. oltáři byl obraz Zavraždění sv. Václava od Václ. Markovského z r. 1835 a asi 1894 nahrazen obrazem od Viléma Kandlera. Chrám chová i ostatek světcův, jenž v oktávě svatovácl. se tu uctívá.

Malešov, zámecký a filiální do Bykáně na Kutnohorsku, do roku 1729 kaple zámecká, na náměstí. Postaven byl karlem Jáchymem hrab. z Vrby v letech 1731—1733. Na hlav. oltáři vzácný obraz P. Brandla z r. 1731.

Měník u Nového Bydžova, filiální kostel zasvěcený sv. Václavu a sv. Stanislavu.

Mětice ve farnosti Dašice, kaple svatováclavská, postavená r. 1873 na místě obecní zvoničky.

Mikulovice na Chrudimsku, farní kostel. V presbytáři jsou obrazy od malířů bratrů Kramolínů: sv. Václav na říšském sněmu, pečení hostií, pouť do St. Boleslavě a smrt. Také původní obraz na oltáři byl od těchto barokových mistrů. Obraz sv. Václava na hlav. oltáři nynější — sv. Václav mezi anděly — malován od chrudim. malíře Papáčka. Při chrámě déle působil známý vlastenecký kněz Devoty.

Nerozhovice, filiální kostelík ve farnosti Vápený Podol.

Ohnišťany, farní kostel, připomínaný ve XIV. stol., potom filiálním k Chomuticům, načež r. 1788 zřízena byla při něm lokalie, jež r. 1858 povýšena byla na faru.

Pazucha ve farnosti Litomyšl, kaple.

Petrovice u Červ. Janovic; filiální kostel, obnovený r. 1892. V roce 1350 připomíná se jako plebanie.

Plchovice u Chocně, zvonička s kaplí svatováclavskou. Obraz maloval r. 1913 Ed. Neumann, býv. farář ve sv. Jiří u Chocně.

Pňovice, viz Kutná Hora.

Podol Vápenný, farní kostel, vystavěný r. 1788; na nejvyšším místě osady. Dříve stávala tu dřevěná kaple, postavená r. 1716 hrabětem Janem Josefem Šporkem, r. 1785 zřízena expositura; v posledním desetiletí kostel krásně opraven; oltářní obrazy od Müllera.

Podolí Bílé, filiální kostel ve farnosti Zbyslav, postaven r. 1679, přestavěn 1821 a 1858. Původní oltářní deskový obraz sv. Václava uložen na faře ve Zbyslavi. Původně kostel dal postavit Bernard Fr. Ign. svob. p. z Věžník.

Proseč Pustá ve farnosti Lužany, filiální kostel (v soupisu památek okresu novopackého omylem uveden kostelem sv. Jiří), postaven v r. 1762. Dala jej postavit prostá venkovská žena — Kateřina Vítová — jež plných 27 let přadla, sbírala borůvky, maliny a výnos z těchto skromničkových výtěžků odkázala na stavbu kostelíka sv. Václava.

Přibyslavice u Golč. Jeníkova, nyní filiální kostel, r. 1352 plebanie. Fara v XVII. stol. zanikla a nebyla obnovena. Z původního založení pochází nynější presbytář.

Radboř na Kutnohorsku, farní kostel, známý již r. 1350. Roku 1402 vypálen Uhry a zůstává 2 století v ssutinách. R. 1672 dala kostel znovu zřídit Ludmila Františka, manželka Ferdinanda Viléma Popela z Lobkovic; r. 1856 stal se opět farním.

Rosice nad Labem, farní kostel, uváděný již roku 1350, stával zde již dříve a patřil ke klášteru opatovickému. R. 1583 vyhořel, ale hned znovu postaven tehdejším hejtmanem pardub. panství Aldspachem z Damsdorfu. Nynější hlav. oltář z roku 1853 s obrazem neznámého malíře.

Rosice u Chrasti, filiální kostel. Popis a dějiny ve farním věstn. chrasteckém.

Ředice Horní, ve farní osadě Hořice, filiální kostel.

Řestoky ve farnosti Chrast, filiální kostel, který ve XIV. stol. byl plebanií. Nejstarší listinná zpráva

připomíná jej však již r. 1115 (v zaklad. listině kláštera kladrub.).

Řetůvka ve farnosti Vel. Řetová, filiální kostel.

Samšina, farní kostel, roku 1350 připomíná se plebanie, potom filiální do Libáně. Od r. 1784 farním.

Soutice, farní kostel, připomínaný již r. 1350.

Studenec Horní na Německobrodsku. Farní kostel svatováclav. připomíná se již ve XII. stol., dosud zachovala se jeho gotická část, průčelí barokyzováno.

Studenec u Brusnice na Náchodsku, filiální kostel.

Světlá nad Sázavou, děkanský kostel založen roku 1207. Byl původně gotický, barokyzován v 18. stol. za Černínů; má zajímavou věž s dřevěným podsebitím. Při kostele působil jako varhaník Alois Jelen, autor nápěvu znárodnělé písně »Zasviť mi ty slunko zlaté«.

Trpín u Poličky, filiální kostelík sv. Václava.

Turov ve farnosti Sudslava u Kostelce n. Orł.

Václavice (též Dobenín) u Nového Města n. Met. Již r. 1259 byl farním.

Ves Dobrá u Humpolce, zaniklá kaple.

Veliš u Jičina, farní kostel před válkami husitskými; nynější stavba barokní.

Vilímov, farní kostel, připomínaný již r. 1397.

Vitiněves, filiální kostel ve farní osadě Nemyčeves.

Voda Stará u Chlumce n. C.; filiální kostel sv. Václava.

Zrnětín ve farnosti Mladočov u Litomyšle. Obyvatelé Zrnětína 14. III. 1891 zavázali se věnovati obecní pozemek na kapličku sv. Václava.

Žamberk, děkanský kostel, připomíná se již r. 1350. Nynějšímu barok. chrámu položeny základy 1. srpna 1729. Město vícekrát bylo na přímluvu sv. Václava ochráněno před nepřátelskými vojenskými vpády. Mnoho drobných zajímavostí k dějinám toho kostela zapsal slovuťný žamberecký rodák, slavný prof. Dr. Edv. Albert v kronice svého rodiště.

Ždánice Staré, farní kostel, připomínaný r. 1339 pod patronátem kláštera opatovického. Gotický presbytář jest ze XIV. stol. Fara znovuzřízena 1861.

Ždírec u Polné, farní kostel známý již r. 1410. R. 1690 znovuzřízen.

II. Sudetengau.

Abtsdorf ve vikariátě Abtsdorf, kaple sv. Václava.

Braunau. Roku 1676 na zbytcích a zbořeniších historicky památné kaple uzavřené císařem Matyášem, postavil broumovský opat Tomáš Sartorius kapli ke cti sv. Václava. Jest to umělecká stavba slovuťného Kil. Ign. Dientzenhofera s nádhernými freskami od Felixe Ant. Schefflera. Kostelík zrušen za Josefa II. a až za op. Jana Nep. Rottera obnoven. Překrásná jest freska v kopuli z r. 1748, znázorňující glorifikaci sv. Václava.

Harrachsdorf, farní kostel sv. Václava z r. 1786. Jest v něm zajímavý krásný lustr a skleněný oltář, dar to harrachsdorfských (novosvětských) skelných hutí.

Hermannseifen. Farní kostel postaven v letech 1805--7 nákladem náboženské matice; postaven zednickým mistrem Florian. Fischerem a tesař-

ským mistrem Janem Bleirem. Stával tu však kostel již v polovici XIV. stol.

Ketzelsdorf u Dvora Králové nad Labem. Farní kostel, již ve XIV. stol. připomínaný; nynější stavba z r. 1720.

Ladskron. Děkanský kostel sv. Václava býval dříve klášterním řádu augustiniánského; vyhořel r. 1645; nynější loď jest z r. 1653. Na hlav. oltáři obraz sv. Václava malovaný od Karla Škréty.

Oberaltstadt (Trautenau Villa). Farní kostel sv. Václava připomíná se jako farní již ve XIV. stol., později byl filiální u Trautenau, r. 1786 zřízena při něm lokalie, r. 1892 fara. Kronika Trutnovská klade jeho původ do roku 1006.

Ober Stepanitz, dřevěná kaple, zrušená a rozbořená r. 1792.

Tschermna. Farní kostel sv. Václava se tu připomíná již r. 1362; po roce 1623 fara zanikla a znovu zřízena r. 1858.

* * *

Kromě uvedených mešních svatyň byla po našich dědinách ještě síť drobných kaplí barok. i pozdějších, zasvěcených sv. Václavu, jež sloužily lokálním soukromým pobožnostem a uctívání sv. Václava. Vzpomeňme alespoň Hradci Králové blízké — trojboké kapličky sv. Václava u dvora ve Správcicích a z labské nížiny daleko viditelné kapličky na vrchu Habřince; sedmý hradecký biskup Václav z Košínů dal postavit u Horeckého rybníka blíže Chrasti kapličku s oltářem sv. Václava,

k níž se chodívalo 28. září procesím z chrasteckého děkan. kostela; jiná kaple jest v Kamenné Lhotě na Kutnohorsku atd.

Jistě, že tento soupis svatyň svatováclavských — zvláště pokud se týče svatyň zaniklých neb se změnami patrocinií — není úplný — poněvadž k podrobnějšímu vyšetření jsme chůdi na písemné doklady z XII.—XVI. století a zajisté, že i nejedna nová svatyňka ušla pozornosti sběratelově, proto by byl nemálo povděčen za každé upozornění a doplňky, třeba prostřednictvím redakce »ČÚ«.

Antonín Šorm.

V měsíci říjnu t. r. (příští číslo) vyjde II. díl: »Úcta svatováclavská na území královéhradecké diecése« od téhož autora. V díle budou velmi zajímavé a vzácné statě: Města svatováclavská, Z lidových legend a pověstí svatováclavských, Sv. Václav patronem našich živnostníků, Sochy svatováclavské. — Oba díly jsou velkou studií známého spisovatele Ant. Šorma, který na nich s velikou pílí a láskou pracoval. Svou důležitostí si zaslouží, aby se dostaly do každé rodiny. Proto je pomozte rozšířiti!

SVATÝ VÁCLAV.

Oltářní obraz v katedrále královéhradecké.

Smavé slunko k západu se kloníc
lilo celé proudy světla, jasu,
románskými okny v prostor chrámu,
jako kdyby svým políbením
kamenné zdi chtělo pozlatiti,
jako kdyby úsměvem svým sladkým
zaplašiti chtělo šeré stíny,
dřív než samo v neznámou tůň klesne.
Zlaté střely jeho v modrá očka
andílkům se bez milosti vbodly,
že si musili je rychle zastřít
přirozenou clonou hebké řasy;
Máti Boží políbily v líci,
vynutily na rtu jemný úsměv,
s Jezulátkem bez bázně si hrály,
honíce se v žertu rozpustilém
po ručkách i nožkách boubelatých.
Pak se rychle svezly ke knížeti,
jenž tu sám dlel v tuto pozdní dobu,
ozářily jeho kadeř plavou,
ozářily korunu mu zlatou.

Dlouho klečel před obrazem Panny
svatý Václav, český vojevoda,
díky vzdával nebi, Matce Boží,
díky za to, že zas plná shoda
mezi ním a bratrem Boleslavem,
že z té shody lepší časy vzejdou

drahé vlasti, Čechám milovaným.
V dnešní den smír zpečetěn byl slavně:
Boleslavův syn, jež při křtu držel
na svých loktech — smíru rukojemstvím.

Viděl již to malé símě Krista,
které vseli bratři ze Soluně,
v českou půdu, jemuž první vláhu
poskytla krev Ludmilina svatá,
zřel to símě, v mocný strom jak vzrůstá,
kořeny své kterak všude šíří,
ratolesti všude rozprostírá,
sněti plné zeleného listí,
plné smavých květů, zlatých plodů.
Byl tak šťasten, bylo mu tak blaze.

A v tu chvíli myšlenka se divná
zrodila v něm náhle, hodná věru
hlavy knížecí i hlavy světce.
Korunu, jež věncila mu skráně,
s hlavy sňal a na oltář ji vložil,
k obrazu vznes' svoje oči jasné,
modlitbou se zbožnou rety chvěly:
»Nepohrdej, Matko, tímto darem
vděčnosti mé, jest to důkaz skrovný.
To, co poutalo mě k této zemi,
kladu v oběť, Matko, k Tvojim nohám,
chci být zcela Tvým a Tvého Syna.
Naposledy šarlatem a kmentem
dnes jsem oblácel se ve svém žití.
Ať zří bratr lásku moji všechnu!
Jemu korunu dám a s ní vládu,
zítra on se stane pánem Čechů,
já pak horlivým jen sluhou Krista:
Jimž jsem vládl, sloužit nyní budu,

rozkazy své zaměním teď v prosby,
a kde prosby moje budou marny,
přidám slz a dříve neustanu,
až je všechny v jedno stádo svedu,
až je všechny odevzdám v Tvou náruč.«

Oživnuly náhle na obraze
rajských duchů usměvavé tváře,
zašuměly svými perutěmi,
a v jich středu Matka Spasitele
zázrakem se k světci snesla níže,
pohlédla naň svým jasným zrakem,
promluvila k němu sladkým slovem:
»Přijímám tvůj dar, ó synu drahý,
nezůstanu dlouho zaň ti dlužna;
v odměnu ti korunu dám lepší,
dřív než bratr tvou zvát bude svojí.«

Zašuměla zase zlatá křídla;
jak se snesla, tak zas na perutích
andělských se brala v nebes stany
Matka Boží, Jezulátko v rukou.
S úžasem zřel Václav za tím zjevem,
vztáhnul za ním ruce v němé touze,
by se dotek' aspoň roucha lemu,
aby aspoň jedním políbením
poceloval Ježíškovu ručku.
Nestihl již zázračného zjevu,
ruce jen se k výši vztahovaly,
zraky jen se upíraly v nebe,
tvář jen nadpozemským jasem plála.

S novým jitem zlíbala zář slunce
v dveřích chrámu mrtvé tělo světce.

(Z almanachu »Pod jedním praporem«, 1895.)

Josef Šorm.

UDÁLOSTI Z DIECÉSE.

P. SIGISMUND BOUŠKA.

(Studie jeho životní umělecké tvorby.)

Dne 29. srpna 1942 zemřel v náchodské nemocnici básník a spisovatel Sigismund Bouška, reprezentant mladé literární generace z let devadesátých, který čtyři dni před tím, 25. srpna t. r., vzpomínal 75. narozenin.

Sigismund Bouška narodil se r. 1867 v Příbrami z rodičů dokonalého křesťanského života a hluboké zbožnosti. Otec jeho byl důlním dozorcem (štajgrem) s mimořádnými vlohami kreslířskými a počtářskými, který pěstoval hudbu a zpěv a bedlivě dbal správných tvarů jazyka českého. Vlastnosti tyto zdědil jubilant po otci. V ovzduší vzorné křesťanské rodiny, ve stínu posvátné Svaté Hory, která jako středověký hrad se svou Mariánskou svatyní majestátně dominuje široširému kraji a uchvacuje svým kouzlem útěchy a naděje tisíce tisíců poutníků zblízka i zdáli, vyrůstal Sigismund Bouška pečlivě vychovávaný svými zbožnými rodiči pro veliký svůj cíl. Z prostředí, kde jen Bůh

přebývá i hojně milosti rozdává a Královna nebes divy tvoří, nemohla volba povolání býti jiná, než posvátné kněžství, které jubilant ozdobil členstvím řehole sv. Benedikta.

Působil jako kaplan v Polici n. Met. a co farář ve Worlowě, v Bezděkově u Police n. M. a v Dol. Počáplích u Terezína. Jeseň svého života se službou Bohu, vlasti a umění prožíval v malebné Rtyni.

Sigismund Bouška náležel mezi zakladatele mladé generace katolických literátů, jimž se dostalo v »Rozhledech« od F. V. Krejčího jména »Katolická moderna«, a kteří soustředili řadu kněží i laiků (na 51) a oblíbili si studium katolické mystiky středověké. Pokud revui »Vlast« redigoval Fr. Pohunek (farář v Karlíně), přispívali do ní i nejlepší literáti z generace mladých jako J. Baar, S. Bouška, K. Dostál-Lutinov, Leubner, X. Dvořák, Karník, Skalík a jiní. Po odchodu Fr. Pohunka z »Vlasti« nenalezli mladí literáti pochopení pro opravdovou poesii a umění a soustředili se kolem revue »Nový život« (1896—1907), jejíž zakladatelem a redaktorem byl Dostál s Bouškou, kterýžto ale později přenechal redakci úplně Dostálovi. **Byly to doby nadšení a krásy, mladické síly a svěžesti, když počal »Nový život«, — řekl Březina S. Bouškovi.**

Krásnému písemnictví poskytla katolická cizina mnoho strhujících vzorů do té doby u nás neznámých. Byl to především geniální katalanský básník Mossén Jacinto Verdaguer, katoličtí pěvci provençalští Th. Aubanel a Frederiko Mistral. V duchu pravověrného katolicismu vytvořili několik lyrických arciděl Ch. Baudelaire a P. Verlaine, i objevitel hlubokých pramenů krásy a zdrojů

nové inspirace umělecké v životě hluboké víry, konvertita J. K. Huysmans, advokát věčné Pravdy E. Hello, vášnivý voják Kristův Sv. Bloy a Barbey d' Aurevilly. Vlivem těchto proudů sledován katolicismus i laiky. A právě to byl S. Bouška, který byl hlavním tlumočником a překladatelem těchto katolic. spisovatelů ciziny vedle Vrchlického a v tom spočívá jeho veliká zásluha. Měl bystřý postřeh a viděl do dálek budoucnosti, pro niž cesty upravoval.

Z vynikajících spisovatelů a umělců laických, které dovedli mladí kněží kolem Boušky a Dostála připoutati, byli zejména Julius Zeyer, Otakar Březina, Růžena Svobodová, sochař Bílek, malíř Jenewein a j.

S. Bouška byl vynikajícím překladatelem a vnímavým kritikem. Z duševních plodů katolických spisovatelů ciziny čerpá mnoho podnětů, metodických návodů i slohových formulací a přibližuje je české inteligenci a přejímá z nich pro náš život katolické prvky životodárné a dalšího vývoje schopné. Sám je v podstatě duše básnický i umělecky založená, která neulpívá na neživé ideologii. Z jeho překladů uvádíme zvláště významné ze španielského básníka J. Verdaguera: »Sen sv. Jana« (1894), »Květy Mariiny« (1906) a »Eucharistie« (1914). Z provençalského básníka F. Mistrala »Mireio« (1916), literární novela »Láska Aubanelova« (1898), z Hella »Podobizna svatých« (1898), k nimž psal kritické úvody a bohaté studie.

V Bouškovi jest skryt básník původních děl jako je: »Duše v přírodě« (1904), Legendy (1904) a »Pietas« (1897), o níž pozoruhodnou kritiku napsal do »Nového života« (1897) sám Ot. Březina

takto: »Svět, který otevírají knihy, jako je tato, šíří se až k modrým dálkám, rozložen kolem jediné výše. Je třeba jistého přizpůsobení zraků, abyste se dovedli radovat z jeho světél, z rozhození stínů. Řeč, kterou k vám mluví, má slova zvonící jen v duších určitě naladěného očekávání. Všechny představy uvedeny jsou zde v souvislosti podrobené jinému plánu, nežli v běžných knihách. Záhada věcí, prostoupená světly víry, není autoru záhadou toho druhu, jako těm, kteří neuvěřili. — Několik umělců, lhostejných k ilusím dne, se zrakly sledujícími nezměnitelné uprostřed změnitelného, prochází před vámi tímto světem a každý z nich zanechává vám v duši nejvýznačnější akcenty své písni v jemně zadržovaných resonancích. Jsou to básníci, jichž myšlenky, třeba by hrály celou škálu od sebe odstíněných barev, jsou rovnoběžné, jako stvoly květů vábených láskou jednoho slunce. Všichni nalézají příbuzné odpovědi v tichu, které je obkličuje: Frederik Mistral, Theodor Aubanel, Jacinto Verdaguer, ... Maurice Maeterlinck, ... Verlaine ..., J. K. Huysmans ...

Ale nejvyšším bodem knihy jsou mystická čísla vzácné čistoty a jednoho výrazu: Sv. Kateřina Siemská, Ctihodná Kateřina Emmerichová. V posledním cítíte celou hloubku mystické vise, dusné a těžké, vybavenou magií slov s blízkostí tající dech. Sloky následují za sebou, zasmušilé a podivně výmluvné; jejich světlo z pozemských věcí odráží jenom dvě představy: zsinanou bledost a krev. Ukřižovaná! »Kdo měl tu sílu v hynoucí panny tělo vpálit to sigma?« Ale zadržte lítost své slabosti; je v ní příliš mnoho vzpomínek na tuto zemi. Jen vinou vašeho zraku, nezvyklého žáru

druhého světla, rozhodnuty tajemné Moudrosti naplňuje vás hrůzou. Tam, kde už vaše myšlenka umdlená k smrti nepostihuje nic než temná mlčení, spojují se teprve příčiny s příčinami a následky nabývají závratných šíří jako kuželovité stíny světů, házené v kosmický prostor. Blízkost věčných ohňů metá zsinale reflexy do tváří, ale bledost, kterou vidíte, je bledost z procitnutí nových poznání. Neboť i otázky, jichž se bojíte vysloviti, mají svou odpověď. Hudba jedné duše podložena je všem písním této knihy. Všechny její ideje kráčí rytmem jednoho kroku. Ale klid slova, který v ní vládne, nebojí se ani pohlédnouti na věci nejbližší a nejuvšednější a dovede i o nich promluvíti přátelsky k potěšení prostých duší.«

Tolik v podstatě Ot. Březina o umělecké tvorbě Bouškově.

Rozbolestněná duše Bouškova nad neblahým odstraňováním křížů ze škol, svůj žal vyjádřuje v básni »Kříž na zdi« (1921), s mottem: »Kříž nám ve škole vzali, ale na zdi zůstal bílý kříž pod ním«, která končí:

»Věkové půjdou jako sen,
Kříž zaplá nebem rozzářen,
Kdo z vás ho sundá v onen den?«

Vzpomínky na své krásné dětství prožité v kruhu svých rodičů a sourozenců i své zážitky z působnosti kněze uložil v lyrické prose ve sbírce »Děti« (1921), která zůstane trvalým klenotem katolické poesie české, jako celá jeho literární práce životní, která by vydala v souborném vydání dojista 35 knih.

Pozorujeme-li bedlivě celou uměl. tvorbu a snažení Boušky, oddaného celou bytostí Zeyerovi, docházíme k závěru, že S. Bouška byl záměrně několika směrný s jediným nejvyšším cílem. Bystrý analytik našich poměrů ví, že inteligence vede národ, ale že tato inteligence kopíruje vzory západu, že odtud i nevraživost, podceňování a pohrdání, v nejlepším případě lhostejnost a chlad ke katolicismu převzala. Předvídavý Bouška tuší, že tento chlad a zaujatost se v časech změní v nenávisť a otevřený boj. Proto překládá katolické autory zvučného jména a obliby západu a seznamuje s jejich tvorbou reprezentanty moderní literární tvorby české, aby je zladil k příznivějšímu postoji ke katolicismu, a se svou družinou literární opatřuje literární díla hodnot všestranně dokonalých a obdivuhodných, které i nejpřísnější kritika musela pochváliti, čímž všeobecné mínění o katolické inferioritě bylo dokonale potlačeno. Tím se ale současně podařilo Bouškovi tvůrčí síly katolické ze zapomenutých koutů a ústraní postavit do posic parity s ostatními. A tato okolnost umožnila Bouškovi, že mohl obratně vytěžiti ze sklonu českého novoidealismu co nejvíce sympatií. Nebýti této skutečnosti, mohly události po roce 1918 dopadnouti daleka nepříznivěji.

V tomto podchycení a usměrnění umělecké tvorby literární spočívá nedoceněný význam Bouškův a jeho družiny. Dokladem úspěšnosti tohoto snažení je i účast katolických básníků (51) v Neumannově a Procházkově »Almanachu secesce«.

Žel, že tomuto utěšenému rozvoji literárnímu a uměleckému byla zasazena citelná rána. V družině kol »Nového života« všímali si někteří členové ne-

jen cílů literárních, tvorby výtvarné a myšlenky cyrilo-metodějské, nýbrž sympatisovali se zahraničním reformním katolicismem, t. zv. modernismem, k jehož propagaci založili bojovný list »Rozvoj« a po zákazu »Rozkvět«, »Bílý prapor« atd. Časopisy tyto opustily půdu katolickou. A tak se stalo, že několik extrémních individualit strhlo celé hnutí s pole uměleckého na osudná scestí, které muselo skončiti v konfliktu s církevní autoritou a v apostasii některých význačných činitelů kněžských. Vztah k současnému životu měl přinésti jen dobré ideje o časové problémy sociální i do řad duchovenských, a nikoliv pod rouškou pokrokovosti a modernosti namnoze nezahaleny atheistický liberalismus, který dosáhl zvláště na západě té míry, že bylo jej nutno památným Okružním listem sv. Otce Pia X. (Pascendi Domini gregis) úplně odsouditi.

Byla to těžká zkouška pro Boušku a jeho ztenčenou družinu, která na několik roků slibný rozvoj uměleckému literárnímu snažení katolickému podlomila, ale Bouška vytrval, krisi překonal, tvořiti neustal. Na líše krásného písemnictví českého vyoral hlubokou brázdou, z níž vzešlo národní símě.

Jan Dostálík.

Novosvęcenci již pracují v duchovní správě. Dne 1. srpna nastoupili prikázaná kaplanská místa novosvęcenci dpp.: Bošina Jarosl. v Rychnově n. Kn., Čech Josef ve Vamberku, Hubálek Josef v Dobrušce, Kettner František v Novém Městě n. Met., Kubát Alfons v Golčově Jeníkově, Lacina Jindřich v Lito-myšli, Lebeda Jan v Kyšperku, Nouza Josef v Suchdole, Šimek Jaroslav v Náchodě, Šimek Josef v Přelouči, Zeman Stanislav v Pardubicích. Přejeme jim od Pána Boha ke všem pracím hojnost milostí a požehnání.

Čestnými konsist. rady byli jmenováni vldpp.: Herman František, osob. děkan Lány na Důlku, Konárovský Josef, bisk. notář a katech. v Chocni, Langner Jan, bisk. notář, prof. v. v. a admin. v Pecce, ThPhDr. Josef Šalša, major duch. sl. v. v. v Kyjově.

Novým spirituálem královéhradeckého biskup. semináře byl po odchodu vdp. P. Fr. Vlka T. J. (odešel do Prahy, kde jmenován superiorem koleje Tov. Ježíšova) jmenován vdp. Ss. ThDr. Fr. Šital, T. J.

V Praze zemřel 26. července t. r. ve věku 72 let známý a vynikající katol. básník Msgre Vl. Hornof, který řadu let působil jako profesor gymnasia v Hradci Králové. Vedle ušlechtilé práce vycho-

vatelské, které zasvětil velkou část svého života a na kterou vzpomíná sta a sta jeho bývalých žáků, vynikl jako přední český básník. Téměř všechny katol. listy v Čechách a na Moravě i za hranicemi vlasti přinášely jeho skladby, které v několika soutěžích byly vždy zařazeny na přední místo. K velkému jeho dílu spisovatelskému vrátíme se ještě později. Podzim svého života trávil sice v Praze, ale na Hradec Král. a hradecký život stále vzpomínal. Také hradecké časopisy přinášely velmi často jeho básně, při různých slavnostech katolických na prvním místě byla téměř vždy umístěna báseň Vl. Hornofa. Bůh dejž mu lehké odpočinutí!

V Pražském Předměstí a Plotištích rozloučil se v neděli 2. srpna 1942 se svými farníky vdp. farář Jos. Křištof, který byl jmenován děkanem v Chrasti u Chrudimě. Vzorný, pracovitý a tichý tento kněz vykonal veliké dílo v obou farnostech. Věsti duše k Bohu, bylo jeho vytrvalým programem. Konciliantním jednáním, apoštolskou horlivostí a obětavostí získal si přízeň ve všech lidových vrstvách. V Pražském Předměstí, kde po zbudování chrámu Páně byl ustanoven prvofarářem, stal se budo-vatelem nové farnosti, kde

se velmi zasloužil o obnovu náboženského života. Se slzami díky loučili se s ním katolíci a ústy funkcionářů Katol. akce dojemně děkovali za vše co vykonal. — Administrátorem v Pražském Předměstí jmenován dp. V. Talacko, kterého pozdravila v neděli 9. srpna delegace Katol. akce a ujistila stejnou láskou a pracovní ochotou. — V Plotištích nastoupil administrátor dp. Karel Výprachtický, kterého katolíci rovněž upřímně uvítali.

Horlivý duchovní správce z Hořic vldp. děkan Tomáš Obršlík byl operován v královéhradecké nemocnici. Po brzkém uzdravení byl radostně zdraven katolíky Hořicka.

V Mlázovicích konala se v neděli 26. července t. r. dojemná církevní slavnost, kterou farníci uspořádali ze své iniciativy k počtě 40. výročí kněžství svého duch. správce vsdp. děkana a konsist. rady Fr. Novotného. K slavnosti dostavil se z Hradce Králové vsdp. kan. Fr. Finda, který s velkým průvodem věřících, družiček a mláďenců pozdravil u farní budovy jubilanta, jehož práci vzpomněl pak v kázání. Slavnosti zúčastnili se nejen katolíci z celého okolí, ale i zástupcové obcí, škol, korporací a t. d. O krásnou slavnost zasloužili

se zvláště dva katol. laikové, kteří použili této příležitosti k posílení náboženského života ve farnosti, což se jistě zdařilo.

Do I. ročníku královéhradeckého bisk. semináře přihlásilo se 34 kandidátů.

V Chrasti u Chrudimě konala se v neděli 9. srpna slavná instalace nového řečkana vldp. J. Křištofa. Veliká účast katol. lidu i m. a. deže svědčila o radosti, kterou zástupy vyjadřovaly nad návratem svého někdejšího kaplana. Jménem katolíků, kteří se ve velikém počtu shromáždili před farní budovou a jménem města pozdravil nového duchovního správce řed. Zdražil. Instalační obřady vykonal J. M. gen. vikář K. Keppl, sl. kázání proslovil vsdp. Msgre ThDr. J. Buryšek. Po slavné mši, kterou obětoval vldp. děkan Křištof a při níž zvláště cizí účastníky mile překvapila pěvecká vyspělost chrámového sboru, rozléhala se chrámem vzácná slova n. jdp. biskupa, který představil nového duchovního správce jako vzorného a horlivého nástupce zemřelého vldp. děkana Beneše. Zbožná slova arcipastýře byla přijímána s hlubokým dojetím a upřímnou vděčností. V závěru rozloučil se ještě s vldp. děkanem jménem dřívějších jeho farníků místo-

předs. Katol. akce z Praž. Předměstí. Krátce nato bylo dalším milým překvapením zpráva, že J. E. njdp. biskup jmenoval vldp. děkana Křištofa vikářem vikar. Chrast.

Zájezd královéhradeckého orelského pěveckého sboru do poutního místa v Bozkově u Semil byl uspořádán v neděli 2. srpna. Zájezdu zúčastnil se též vsdp. kan. Fr. Finda, který obětoval sl. mši sv. Výprava, čítající 23 muži, přijela do Bozkova 1. srpna odpo. Po »bozkovském« uvítání sborem ministrantů účinkoval pěvecký sbor při sv. požehnání. Druhý den dojemně působilo, když po vykonané sv. zpovědi korporativně všichni přistoupili ke sv. přijímání. Při sl. poutní mši sv., kterou obětoval vsdp. kan. Finda, účinkoval náš pěvecký orelský sbor.

V Josefově N. Met. zemřel ve věku 65 let bisk. notář a katecheta Josef Macák. Pohřeb konal se dne 18. srpna t. r.

Z Náchoda. Dne 15. května t. r. zemřela velmi známá katol. pracovnice, organizátorka poutí a členka Odbočky Svazu katol. žen a dívek, paní Josefa Šustrová; pohřbena byla za veliké účasti katolíků. V Pánu zesnulá se velmi zasloužila o zdravý vývoj katol. věcí v našem kraji a zaslouží si

proto, aby na ni bylo často vzpomínáno v modlitbách. — 2. června zemřel v mladém věku 30 let obětavý orelský pracovník br. Václav Kasnar z Dol. Radechové. I on vykonal ve svém mládí velké dílo v orelské práci. — Dne 21. června zemřel obětavý člen Lidové scény p. R. Trojan, vynikající herec a ochotník, jehož odchodu želí naše Lidová scéna. Kéž všem dobrotným Pán Bůh je milosrdným soudcem a štědrým odplatitelem. — Naše farnost vykonal ve dnech 23. a 24. května za vedení dp. kaplana B. Nováka záslibnou pouť do Malých Svatoňovic. I letos byla účast velká. — V těchto letních měsících konají se poutě v jednotlivých kaplích rozsáhlé naší farnosti. Všude putuje dobrý lid na tato poutní místa, aby poděkoval Pánu Bohu a svým světcům za prokazovaná dobrodiní. — Farní katolická akce v Náchodě ve své výborové schůzi, konané 19. července, rozhodla o pořádání tradičního procesí do Rokole, které se konalo 2. srpna za vedení dp. Dobiáše. — Dále bylo rozhodnuto věnovati novomanželům v upomínku spisek P. A. Pelikána S. J. »Rodinná výchova«. Za tím účelem byl určitý počet výtisků zajištěn u nakladatelství »Dědictví Dra Noska« v Praze.

Zajistěte si již nyní trvanlivé dárky pro děti!

Dětem k sv. přijímání

(sepsal zesnulý kard. Dr. K. Kašpar): Nechte maličkých přijíti ke mně K 2.50, Miláček Ježíškův K 2.50.

Poutavé a ušlechtilé povídky pro mládež i dospělé:

Krásné povídky »U Jezulátka«, sepsal vldp. prof. Filip, několikabarevný titulní obraz, stran 80, cena K 8.50.

Poutavé povídky z »Dědictví maličkých« zašleme podle dříve oznámeného seznamu. Ceny povídek po K 5.—, 6.—.

Poutavé povídky pro mládež z Dědictví maličkých zašleme obratem. Ceny povídek po K 4.—, 5.—, 6.—.

Vašim ženám a dívkám: Zašleme vám kuchařské knihy od A. B. Seidlové, vhodné pro každou domácnost.

Kuchařka »Jitřenka«, II. díl, (známé dílo, mající již III. náklad), vázaná K 28.—, brožovaná K 18.—.

»Úspornou kuchařku«, s níž je každá hospodyňka spokojena, brož. K 18.—, vázaná K 28.—.

»Úprava pokrmů pro nemocné kornatěním cév«, brož. cena K 9.—.

Co píše tisk o časových úvahách: »Měsíčník slavné tradice« nadepisuje časopis Venkovan kritický posudek a praví: »Časové úvahy, informační měsíčník katol. lidu, vycházející v Hradci Králové, navazuje názvem a svým založením na slavnou dobu Brynychova Hradce, kde z tohoto duchovního středu vycházela se bystře psaná pojednání k časovým otázkám doby. Jak dobře byly voleny a psány, tak dobře se rozcházely, konaly svoje poslání. Je správné, že Časové úvahy mají zase svou dřívější úroveň. Po obsahovém rozboru pak uzavírá: »Poněvadž zpracování a závažnost zpráv je daleko než místní, měl by je mít každý uvědomělý katolík, aby z nich čerpal poučení.« — Venkovan, č. 28. 1942.

»Úprava pokrmů pro nemocné cukrovkou«, brož. cena K 18.—.

Manželům:

Vzácná kniha P. Žáka »Manželství« je hodnotným a ušlechtilým dárkem všem manželům, zvláště novomanželům. Uvádí pravé cesty šťastného a křesťanského manželství. Stran 180, cena pouze K 12.—, vázaná K 23.—.

Všechny knihy zašle:

Diecéšní nakladatelství v Hradci Králové, Adalbertinum.